

Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi (toim.)

Koulutuksen kehittämisen katsaus 2021

LuoVuutta epäjatkuvuuksien äärellä

Koulutuksen kehittämisen katsaus 2021

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUJA 316

ANNE HAKALA
LEENA LIIMATAINEN
SIRPA TUOMI

Koulutuksen kehittämisen katsaus 2021

LUOVUUTTA EPÄJATKUVUUKSIEN ÄÄRELLÄ

**JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN
JULKAISUJA -SARJA**

©2022

Tekijät & Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi (Toim.)

KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN KATSAUS 2021

LuoVuutta epäjatkuvuuksien äärellä

Kannen kuva • Pexels / Antoni Shkraba

Ulkoasu • Jamk / Pekka Salminen

Taitto • Punamusta Oy • 2022

ISBN 978-951-830-657-6 (PDF)

ISSN 1456-2332

JAKELU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto

PL 207, 40101 Jyväskylä

Rajakatu 35, 40200 Jyväskylä

Puh. 040 552 6541

Sähköposti: julkaisut@jamk.fi

www.jamk.fi/julkaisut

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	7
ABSTRACT	8
Vesa Saarikoski ESIPUHE	9
Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi JOHDANTO – LUOVUUTTA EPÄJATKUVUUKSIEN ÄÄRELLÄ	11
Anne Hakala, Paula Tyrväinen, Hannu Haapamaa & Sirpa Laitinen-Väänänen KEHITTÄVÄ TUTKIMUS OPETUSSUUNNITELMATYÖSSÄ	14
Satu Aksovaara, Mari Hakkarainen & Emilia Lahdenperä INNOFLASH-OPINTOJAKSON KEHITTÄMINEN NPS-MITTARIN AVULLA	25
Emilia Lahdenperä & Marika Puttonen VERKKO-OPETUKSEN HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ ETSIMÄSSÄ	34
Tarja Moilanen, Minna Kervinen, Karo Saharinen, Antti Henell, Ilona Viitasaari & Ulla Tiainen-Sallinen YHTEISESTI LUOTU OPPIJAKESKEINEN NONSTOP-MALLI SELKEYTTÄÄ TOIMINTAA	47
Seija Eskola, Sirpa Laitinen-Väänänen, Heidi Kihlström-Lehtonen, Eveliina Koskela, Vesa Kuhanen, Tiina Parviainen, Joonas Puhto, Maaret Rutanen & Anna-Kaisa Tiihonen OPISKELIJOIDEN HYVINVOINNIN JA OPISKELUKYVYN TUKEMINEN	56
Irmeli Maunonen-Eskelinen & Leena Kaikkonen KANSAINVÄLINEN HANKETYÖ ETÄMOODISSA	64
Anna-Stina Kuula, Riikka Kumpulainen & Annemari Sinikorpi LUOVUUS JA MONIALAISUUS ERILAISTEN OPPIMISPOLKUJEN INNOITTAJINA	73

Hannu Ikonen & Paula Tyrväinen KÄRKIHANKKEISTA DIGIVISIOON – YHTEISTYÖLLÄ LUOTTAMUSTA.....	80
Katja Räsänen, Maarit Korva, Mira Ruth-Viitanen & Jarkko Sairanen EDUFUTURA-YHTEISTYÖ LAAJENEET KORKEAKOULUJEN JA TOISEN ASTEEN VÄLILLÄ.....	88
Hannu Ikonen SUOMALAINEN MUSIIKKIKAMPUS, UUSI SOIVA TALO.....	101
KIRJOITTAJAT	114

TIIVISTELMÄ

Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi (Toim.)

Koulutuksen kehittämisen katsaus 2021

– LuoVuutta epäjatkuvuuksien äärellä

Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja, 316

Jyväskylän ammattikorkeakoulun (Jamk) julkaisusarjan Koulutuksen kehittämisen katsaukset ovat ammatilliselle yhteisölle suunnattuja verkkojulkaisuja, joihin on koottu vuodesta 2014 saakka esimerkkejä korkeakoulun pedagogisesta kehittämisestä. Vuoden 2021 katsaus koottiin teemalla LuoVuutta epäjatkuvuuksien äärellä kuvaten uuteen normaaliin totuttelevaa koulutuksen kehittämistyötä. Katsauksen artikkeleista löydät kuvauksia muun muassa käytännönläheisestä tutkimuksesta ja oppijakeskeisestä kehittämistyöstä koulutussuunnittelussa, panostamisesta opiskelijoiden hyvinvointiin, digitalisaation etenemisestä sekä eri kouluasteiden yhteistyöstä koulutuksessa.

Julkaisussa esitellään tutkivaa kehittämistyötä niin opetussuunnitelmien uudistamisessa kuin koulutusten opiskelijakeskeisessä oppimismuotoilussa. Useassa artikkelissa kuvataan korona-ajan pakottaman kokonaan verkossa tehtävän työskentelyn suunnittelua, kehittämistä ja toteuttamista. Pyrkimyksenä on uudistaa ammattikorkeakoulun pedagogisia toimintatapoja ja oppimisympäristöjä oppimisen, opetuksen ja ohjauksen laadun parantamiseksi vastaamaan oppijoiden tarpeita.

Tämä katsaus on vain pieni vilkaisu kehittämistyöhömmä, mutta antanee näytteitä osaamisestamme sekä hyvän näkymän meneillään olevaan korkeakoulutuksen muutokseen. Antoisia lukuhetkiä artikkeleidemme parissa.

Avainsanat: Korkeakoulupedagogiikka, digitalisaatio, oppimisanalytiikka, oppimismuotoilu, hyvinvointi, oppijakeskeisyys, kehittävä tutkimus

ABSTRACT

**Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi (Eds.)
Review of the Development of Education 2021
– Creativity by the Discontinuities
Publications of JAMK University of Applied Sciences, 316**

Since 2014, the yearly Reviews of the Development of Education have included examples of pedagogical development at JAMK University of Applied Sciences. The review of 2021 is published under the theme Creativity by the Discontinuities, describing the development work of education. In the articles in the review, you will find descriptions of practical research and learner-centered development work in educational planning, investing in the well-being of students, advancing digitalization and cooperation between different school levels in education. The publication presents exploratory development work in both curriculum reform and student-centered learning design in education. Several articles describe the design, development, and implementation of fully online work forced by the Covid-19. The aim is to reform the university's pedagogical practices and learning environments to improve the quality of learning, teaching, and guidance to meet the needs of learners. This review is just a small glimpse into our development work, but it should provide examples of our expertise and a good overview of the ongoing transformation in higher education.

Keywords: Higher education pedagogy, digitalization, learning analytics, learning design

ESIPUHE

Vesa Saarikoski

Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi piti keväällä 2022 eri maiden parlamenteissa puheita, joissa hän haki tukea Venäjän hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle Ukrainalle. Puhuessaan Suomen eduskunnassa 8.4. Zelenskyi kehui Suomea maailmankuulusta koulutusosaamisesta ja kutsui suomalaisia asiantuntijoita auttamaan Ukrainan koulutusjärjestelmän jälleenrakentamisessa.

Olemme todellakin olleet koronaviruksen aiheuttaman pandemian ja sittemmin eurooppalaisen sodan vuoksi epäjatkuvuuksien äärellä. Koulutuksen jälleen- ja uudelleenrakentaminen tarkoittaa sekä pandemian jälkeistä pedagogiikkaa että syntyneen osaamisvajeen paikkausta ja mielenterveystyötä erityisesti nuorten aikuisten parissa. On traagista, että koulutuksen jälleenrakentaminen tarkoittaa myös konkreettista koulujen rakentamista raunioiksi pommitettujen tilalle.

Kaikessa epävarmuudessa on kuitenkin ilmeistä, että koulutus on yhteiskunnan ja maailman kestävän ja rauhanomaisen kehityksen tärkein tekijä. Uskon, että katkoksellisuutta suurempi voima on koulutuksen luoma jatkuvuus ja suuntautuminen tulevaisuuteen uusien tiedoin ja taidoin.

Ajankohtaisista kriiseistä huolimatta aikamme suurin muutosvoima ja myös keskeinen koulutuksen kehittämisen ajuri on ajasta ja paikasta riippumaton tekeminen, jota perinteistä ihmisten ja tavaroiden liikkumista blokkannut pandemia vauhditti. Asian ekologinen ulottuvuus eli uuden olemisen ja tekemisen tavan suhde ilmastonmuutokseen ja kestävään kehitykseen alleviivaa uuden normaalin olemusta.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun Koulutuksen kehittämisen katsaus 2021 tarjoaa mielenkiintoisen otoksen uusiin, digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntäviin tekemisen tapoihin aikana, jona perinteinen kanssakäyminen oli olosuhteiden pakosta rajoitettua. Verkko-opetuksen hyvät käytänteet, virtuaalitapahtumat, kansainvälisten hankkeiden etätoteutus ja keinoälyn hyödyntäminen konkretisoituvat katsauksen artikkeleissa. Kaikki tämä on jo vallannut alaa tai vähintään ollut tulollaan, mutta tässä vuosien 2020–21 digiloikasta puhuminen on paikallaan.

Digitalisaatio merkitsee myös uudenlaisia haasteita, jotka kuormittavat sekä yksilöitä että koulutusjärjestelmiä. Miten pidämme oppijan keskiössä ja rakennamme polkuja ja selkeyttä loputtomalta näyttävään tarjontaan, maail-

maan, jossa kaikkialla voi oppia? Digivisio, EduFutura, pedagoginen muotoilu ja mallintaminen, opiskelukyvyn tukeminen – katsauksessa nämä näyttäytyvät opiskelun ja opintopolkujen tiekarttana.

Nopea muutos johtaa pohtimaan ihmisen ja ihmisen käsityskyvyn evoluution nopeutta. Koulutuksessa tarvitaan edelleen yhteisöjä ja paikkoja ihmisen sosiaalisuuden, ilmaisun ja kehollisuuden tyysijoiiksi. Suomalainen musiikkikampus on esimerkki kohtaamisen ja koulutuksen paikasta, joka on ajankohtainen nyt ja tulevaisuudessa.

Vuosi 2021 oli suomalaisen yhteiskunnan juhlavuosi: juhlimme oppivelvollisuuden sataa ensimmäistä vuotta. Vuosisadan myötä kasvoi koulutuksen arvostus ja saavutettavuus. Sadan vuoden opetus on, että koulutuksen kaksostehtävä on yhtäältä pitää yllä jatkuvuutta ja toisaalta varmistaa katkoskohdissa sivistyksen ja osaaminen uusintaminen muuttuvaan maailmaan. Nyt jos koska visiomme Uuden sulkupolven korkeakoulu on mahdollista elää todeksi.

JOHDANTO

– LUOVUUTTA EPÄJATKUVUUKSIEN ÄÄRELLÄ

Anne Hakala, Leena Liimatainen & Sirpa Tuomi

Koronavuoden sulkujen jälkeen Jamkissa edettiin tavoitteellisesti kohti uutta normaalia. Erinomaisen palautteen saaneet ammattikorkeakouluhistorian ensimmäiset digitaaliset AMK-päivät toteutettiin keväällä*. AMK-päivien teemana ollut ”Luo uutta, Luovuutta” kuvaakin koko vuoden toimintatapaamme oppimisen, opetuksen, pedagogiikan, opiskelijahyvinvoinnin ja ohjauksen kehittämisessä. Täysin digitaalinen vuorovaikutus on saanut vähitellen rinnalleen erilaisia hybridimalleja, joiden avulla olemme opetelleet toimimaan samanaikaisesti sekä etänä – että läsnä. Uusia monipaikkaisen oppimisen toimintamalleja on otettu käyttöön erityisesti EduFutura-yhteistyössä, Jamk Master Schoolissa ja seutukaupungeissa. Toisaalta uutta normaalia ovat varjostaneet koronakauden myötä ilmenneet opiskelijoiden jaksamisen ja hyvinvoinnin haasteet. Opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelukykyä on pyritty tukemaan monin keinoin.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun (Jamk) julkaisusarjan Koulutuksen kehittämisen katsaukset ovat ammatilliselle yhteisölle suunnattuja verkkojulkaisuja, joihin on koottu vuodesta 2014 saakka esimerkkejä ammattikorkeakoulun pedagogisesta kehittämisestä. Vuoden 2021 katsaus koottiin teemalla LuoVuutta epäjatkovuuksien äärellä kuvaten uuteen normaaliin totuttelevaa koulutuksen kehittämistyötä. Katsauksen artikkeleista löydät kuvauksia mm. käytäntöläheisestä tutkimuksesta ja oppijakeskeisestä kehittämisestä koulutussuunnittelussa, panostamisesta opiskelijoiden hyvinvointiin, digitalisaation etenemisestä sekä eri kouluasteiden yhteistyöstä koulutuksessa.

Tämä katsaus on vain pieni vilkaisu kehittämistyöhömme, mutta antanee näytteitä osaamisestamme sekä hyvän näkymän meneillään olevaan korkeakoulutuksen muutokseen. Antoisia lukuhetkiä artikkeleidemme parissa.

* "Luo uutta, Luovuutta" – virtuaaliset AMK-päivät 2021

Jyväskylän ammattikorkeakoulu järjesti yhdessä Arenen, Akavan ja STTK:n kanssa AMK-historian ensimmäiset virtuaaliset AMK-päivät toukokuussa 2021. AMK-päivän koko konsepti uudistettiin ja luotiin kiinnostava ja osallistava virtuaalinen tapahtuma ammattikorkeakouluyhteisöille, opiskelijoille ja sidosryhmille.

Aktiivinen yhdessä tekeminen toteutui virtuaalisissa työpajoissa, joissa käytiin monipuolista, polveilevaa ja innostavaa keskustelua ammattikorkeakoulujen henkilöstön, opiskelijoiden ja sidosryhmien kesken. Aiwo Digital analysoi työpajoissa syntyneen aineiston tekoälyä hyödyntäen. Ennen työpaja-aineiston analyysiä Aiwo Digital opetti tekoälyä Arenen ja SAMOKin järjestämän Tulevaisuuden ammattikorkeakoulu -hackathonin aineistoilla. Työpajoista kerätyn aineiston analyysissä ei kuitenkaan pystytty hyödyntämään maksimaalisesti tekoälyn mahdollisuuksia. Kerätty aineisto jäi pinnalliseksi ja kontekstisidonnaiseksi, koska se oli vahvasti työpajojen teemoihin ja AMK-päiviin kytkeytyvää.

Mikä on Aiwo?

Antropologi Aate Aution kuvaus Aiwosta (2022) *"Aiwo on tekoälypohjainen tekstianalyysoijärjestelmä, joka tuottaa laajoista luonnollisen kielen aineistoista tilannekuvaa operatiivisiin, taktisiin ja strategisiin käyttötarkoituksiin. Aiwo pohjaa laadullisen tutkimuksen metodologiaan tuottaakseen tehokkaasti strukturoitua teema- ja sisältöymmärrystä aikaisemmin tuntemattomista laajoista luonnollisen kielen aineistoista.*

AMK-päivillä Aiwo analysoi päivän työpajoissa tuotetun materiaalin teema- ja sävysisältöä, jota esiteltiin myöhemmin saman päivän aikana iltatilaisuudessa. Päivän työpajoissa kerätyn tekstisisällön lisäksi analyysiä rikasti vastaajien rooleista ja heidän läpikäymistään työpajoista kerätty taustatieto, joka mahdollisti aineiston ja ilmiöiden tarkastelun eri näkökulmista."

Tutustu myös aikaisempiin Koulutuksen kehittämisen katsauksiimme:

Hakala, A., Ikonen, H. & Pintilä, T. (toim.) 2021. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2020. **Uudistuva korkeakoulutus ja digitaalinen palveluympäristö**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 299. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-610-1>

Hakala, A., Hautanen, J. & Ikonen, H. (toim.). 2020. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2019: **ELO JAMKissa**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 278. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-559-3>

Hakala, A., Ikonen, H. & Liimatainen, L. (toim.) 2019. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2018: **Verkostoilla joustavuutta ja laatua opintoihin**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 261. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-520-3>

Hakala, A., Ikonen, H. & Pakkala, A. (toim.) 2018. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2017: **Vertaistuellla tuloksiin**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 241. [URN:ISBN:978-951-830-473-2](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-473-2)

Hakala, A., Ikonen, H., Pakkala, A. & Pintilä, T. (toim.) 2017. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2016: **Pedagentit monimuotokoulutuksen mentoreina**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 231. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-448-0>

Hakala, A., Ikonen, H., Laitinen-Väänänen, S., Raulo, A. & Tuomi, S. (toim.) 2015. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2015: **Airuet aallonharjalla**. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 209. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-400-8>

Ikonen, H. (toim.) 2014. Koulutuksen kehittämisen katsaus 2014. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 193. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-363-6>

KEHITTÄVÄ TUTKIMUS OPETUSSUUNNITELMATYÖSSÄ

OPETTAJIEN NÄKEMYKSIÄ KIRJOITETUN OPETUSSUUNNITELMAN TOIMIVUUDESTA

Anne Hakala, Paula Tyrväinen, Hannu Haapamaa & Sirpa Laitinen-Väänänen

Digitalisaatio, teknologian kehitys ja työnteon muutos ovat nopeasti muuttaneet yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia osaamistarpeita, jolloin myös korkeakoulutuksen tarpeet muuttuvat. Korkeakoulutetulta odotetaan asiantuntijuutta, joka on laaja-alaista ja samalla syvällistä ja joka pystyy vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa (mm. Virtanen & Tynjälä 2019). Korkeakoulutukseen on vaikuttanut myös ymmärrys oppimisen ajan ja paikan laajenemisesta. Oppiminen nähdään elämänlaajuiseksi, jatkuvaksi prosessiksi (Jatkuva oppiminen n.d.) – ei vain koulutuksen aikaiseksi jaksoksi. Käsitys oppimisympäristöistä on samalla laajentunut oppilaitoksesta ulottumaan työpaikoille, verkkoon ja harrastuksiin (Heikkinen & Tynjälä 2012). Puhutaankin oppimisen kaikkiallistumisesta. Näihin tarpeisiin ja muutoksiin vastaaminen konkretisoituu koulutusratkaisuisissa – miten oppiminen, sen ohjaus ja pedagogiset ratkaisut kokonaisuudessaan, kuten opetussuunnitelma (OPS), on suunniteltu ja rakennettu. Opetussuunnitelman onnistumista kuvaakin koulutuksen tuottaman osaamisen tulevaisuuteen osuva määrittely (Hakala & Laakkonen 2019).

Ammattikorkeakoulujen osaamisperusteisilla opetussuunnitelmissa pyritään vahvistamaan yhteyttä koulutuksen ja työelämässä tarvittavan osaamisen välillä (Turpeenniemi 2016). Osaamisperusteisessa OPS:ssa määritellään tavoiteltavat osaamiset, joiden hankkimiseksi oppimista tukevat ratkaisut suunnitellaan (mm. Soare 2015). Osaamisperusteisuuden laaja-alaisen tulkinnan mukaan OPS on tavoitteellinen ja dynaaminen prosessi, jossa näkyy muun muassa koulutuksen ideologiset ja arvoja koskevat tulkinnat (Mäkinen & Annala 2010). Jatkuvan oppimisen tukeminen avaamalla ja rakentamalla opetussuunnitelmat osista mahdollistuu modulaarisella opetussuunnitelma-rakenteella.

Osaamisperusteiset modulaariset opetussuunnitelmat nähdään keinona joustavoittaa opintojen suorittamista, helpottaa osaamisen arviointia ja tunnustamista, lisätä liikkuvuutta sekä kasvattaa työllistymistä edistävää osaamista.

Korkeakoulutuksen modulaarisuuden lisääminen on tavoitteena myös opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030:ssa. (Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle 2019.)

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN OPETUSSUUNNITELMAUUDISTUS

Jyväskylän ammattikorkeakoulu (Jamk) pyrkii Uuden sukupolven korkeakoulu-strategiansa mukaisesti vastaamaan tulevaisuuden työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin (Osaaminen kilpailukyvyksi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030 n.d.). osaamisperusteisilla ja modulaarisilla opetussuunnitelmilla ja tarjoamaan näin opiskelijalähtöisiä, joustavia ja avoimia mahdollisuuksia tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi myös jatkuvan oppimisen ja osaamisen päivittämiseen tutkintokoulutuksen ulkopuolisille henkilöille. (Jamkin pedagogisten periaatteiden tarkoitukset ja ydinperiaatteet 2017; Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavan koulutuksen (AMK, YAMK) opetussuunnitelmien perusteet 2020 2019.) Modulaarisessa OPS:ssa tutkintoon vaadittava osaaminen rakentuu osaamiskokonaisuuksista eli moduuleista, jotka edelleen rakentuvat suppeammista opintojaksoista. Moduuli on ehyt, mahdollisesti monialainen, asia- ja osaamiskokonaisuus, joka rakentuu ydinteman tai ydinosaamisen ympärille. Moduulille on määriteltäviä osaamistavoitteita, joita kohti opiskelija voi edetä suorittamalla Jamkin tarjoamia opintojaksoja tai osoittamalla erilaisin näytöin muutoin hankkimansa vastaavan osaamisen oman henkilökohtaisen opiskelusuunnitelmansa pohjalta. Moduulien tarkoituksena onkin aiempaa joustavammin mahdollistaa opiskelijan hankkiman osaamisen hyödyntäminen osana tutkintoa. (Opetussuunnitelmat N.d.)

Moduuli-rakenteen lisäksi yhtenä keskeisenä Jamkin, vuonna 2018 käynnistyneen ja vuonna 2020 käyttöönotetun, OPS-uudistuksen tavoitteena on tulevaisuuden osaaminen ja ennakoivuus, jotta Jamkista valmistuneilla opiskelijoilla on tulevaisuuden työelämän edellyttämät digitaaliset sekä oppimaan oppimisen taidot sekä työllistymiseen ja yrittäjyyteen tarvittava osaaminen. Näin kunkin tutkinto-ohjelman OPS:ssa kuvattua osaamisen määrittelyssä vastataan tulevaisuuden työelämän haasteisiin ja huomioidaan sekä mahdollistetaan pedagogisesti erilaiset työelämässä oppimisen mahdollisuudet. (Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavan koulutuksen (AMK, YAMK) opetussuunnitelmien perusteet 2020. 2019.) Muina OPS-uudistuksen ja samalla Jamkin strategian mukaisina opetussuunnitelman teemoina ovat joustavuus (sisältää opiskelijalähtöisyyden ja osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen),

avoimuus (sisältää digitaaliset pedagogiset ratkaisut), kansainvälisyys ja globaalivastuu; kestävä kehitys sekä taloudellisuus (mm. yhteinen opintotarjonta) (Jamk Jory pöytäkirja 8/2018).

SEURANTATUTKIMUS OSANA OPETUSSUUNNITELMAN KEHITTÄMISTYÖTÄ

OPS-uudistustyön tueksi käynnistettiin Jamkissa kehittävä seurantatutkimus, jossa ideana on käytetty Bergsmannin ja muiden raportoimaa osaamisperustaisen OPS:n arviointimallia (Bergsmann, Schultes, Winter, Schober & Spiel 2015). Kehittävä seurantatutkimus mallintaa käytäntötutkimuksen (Satka, Julkunen, Kääriäinen, Poikela, Yliruka & Muurinen 2016) periaatteita tarjoten alustavat tulokset ja havainnot käyttäjien arvioitavaksi ja käyttöön prosessin aikana. Kehitystyössä ja seurantatutkimuksessa voidaan tarkastella kirjoitettua, opetettua ja opittua OPS:aa. Kirjoitetulla viitataan sitä versiota OPS:sta, joka on suunniteltu ja julkaistu ja jossa kuvataan oppimisen, opetuksen, ohjauksen ja arvioinnin perusperiaatteet sekä tavoiteltavat osaamiset ja tarkemmin osaamistavoitteet. Opetetulla tai toteutetulla OPS:lla viitataan pääosion opettajan toteuttamiin opetusta ja oppimista tukeviin ratkaisuihin. Opittu tai koettu taas tarkastelee OPS:aa opiskelijan, opettajan tai sidosryhmien, kuten työelämän, perspektiiveistä, siitä, mitä oppija on oppinut ja miten hän, opettaja tai sidosryhmän edustaja on OPS:n kokenut. (mm. Palsa 2021.) Jamkin OPS:n seurantatutkimuksessa huomio kiinnittyy opettajien, opiskelijoiden ja työelämän näkemyksiin opetetusta/ toteutuneesta ja opitusta/koetusta OPS:sta vuosina 2020–2024.

Tässä artikkelissa huomio kohdistuu opettajien kokemukseen siitä, kuinka kirjoitetun OPS:n läpileikkaavat teemat *tulevaisuuden osaaminen ja ennakoitavuus* sekä *modulaarisuus* olivat käytännössä toteutuneet heidän runsaan lukuvuoden kokemuksensa perusteella eli kuinka kirjoitettu OPS tuki toteutunutta OPS:aa. Tarkennettuina tutkimuskysymyksinä käytettiin samoja kysymyksiä ja väittämiä (niitä tarvittaessa vain hivenen uudelleen muotoillen), joilla OPS-uudistuksen valmisteluvaiheessa rakenteilla olevia OPS:a itse- ja vertaisarvioitiin.

SEURANTATUTKIMUKSEN MENETELMÄT JA AINEISTO

Tutkimusaineistona on kyselyaineisto, joka suunnattiin Jamkin tutkinto-vastaavista ja opetushenkilöstöstä heille, jotka olivat toteuttaneet opintojaksoja syksyllä 2020 aloitetulla OPS:lla lukuvuonna 2020–2021 ja syksyllä

2021. Kysely toteutettiin anonymiä Webropol-kyselynä loka-marraskuussa 2021. Kyselylinkki jaettiin opetushenkilöstölle sähköpostitse tutkintovastavien kautta, minkä lisäksi tieto kyselystä ja vastauslinkki julkaistiin Jamkin intrassa. Kysely oli suomenkielinen. Kysely sisälsi sekä strukturoituja että avoimia kysymyksiä. Vastajaat valitsivat sen tutkinto-ohjelman, jonka opetus-suunnitelmaa he arvioivat. Heillä oli mahdollisuus vastata kaksi kertaa sekä AMK- että YAMK-näkökulmasta. Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista, vastaajia informoitiin kyselyn aluksi tutkimuksesta ja tutkimusta varten Jamkilta hankittiin tutkimuslupa.

Tulokset esitetään sekä määrällisesti että avoimia vastauksia sisällöllisesti kuvaten. Määrällistä aineistoa kuvaillaan muuttujien prosenttijakaumia tarkastelemalla. Aineiston vähäisyyden takia tutkinto-ohjelma- tai koulutus- alakohtaista vertailua ei tehty.

TULOKSET

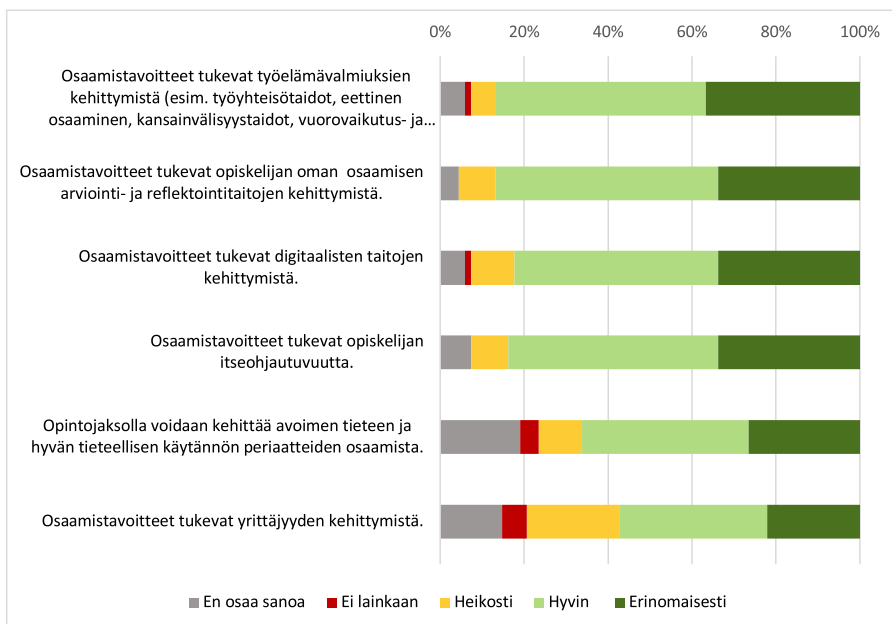
VASTAAJAT

Kyselyyn vastasi 68 henkilöä. Kyselyn toteutusaikaan Jamkissa oli 366 opettajaa (ammattillisen opettajakorkeakoulun opettajat eivät ole tutkimuksessa mukana), joista kaikki opettajat eivät olleet vielä syksyllä 2021 toteuttaneet opintojaksoja uudella OPS:lla. Vastajia oli 21 eri AMK- sekä viidestä YAMK-tutkinto-ohjelmasta. 91 % vastaajista tarkasteli vastauksissaan AMK-opetus-suunnitelmaa ja 9 % YAMK-opetus-suunnitelmaa. Vastajista 82 % oli osallistunut uuden OPS:n mukaisen opintojakson suunnitteluun ja toteutukseen, 8 % vain suunnitteluun ja 10 % vain toteutukseen.

TULEVAISUUDEN OSAAMINEN, ENNAKOIVUUS JA MODULAARISUUS OPETUSSUUNNITELMISSA

Opettajien kokemuksen perusteella OPS:n osaamistavoitteet tukevat hyvin opiskelijoiden työelämävalmiuksien, oman osaamisen arviointi- ja reflektointivalmiuksien, digitaitojen sekä itseohjautuvuuden kehittymistä. Yli 80 % vastaajista arvioi osaamistavoitteiden tukevan näiden osaamisten kehittymistä hyvin tai erinomaisesti. Haasteellisempänä sen sijaan nähtiin yrittäjyyden kehittyminen. 28 % vastaajista arvioi osaamistavoitteiden tukevan yrittäjyyden kehittymistä heikosti tai ei lainkaan ja 15 % vastaajista ei osannut tätä arvioida. Haasteelliseksi koettiin myös avoimen tieteen ja hyvän tieteellisen käytännön osaamisen kehittyminen opintojaksolla. Lähes viidennes vastaajista (19 %) ei

osannut arvioida osaamisen kehittymistä ja 15 % arvioi osaamisen kehittyvän heikosti tai ei lainkaan. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Vastaukset kysymyksiin osaamistavoitteiden ja sisältöjen vastaavuudesta opiskelijoiden työelämävalmiuksiin

Oman alan kehittymisen seuraaminen sekä osaamistarpeet ja niiden ennakointi ovat keskeisiä tehtäviä opetuksessa ja opetussuunnitelmatyössä. Kyselyyn vastanneista 78 % arvioi OPS:n olevan erinomaisen tai hyvin avoin ja joustava työelämän ajankohtaisille tarpeille. Avoimista vastauksista käy kuitenkin ilmi, että tämän osaamiseen liittyy myös haasteita, kuten:

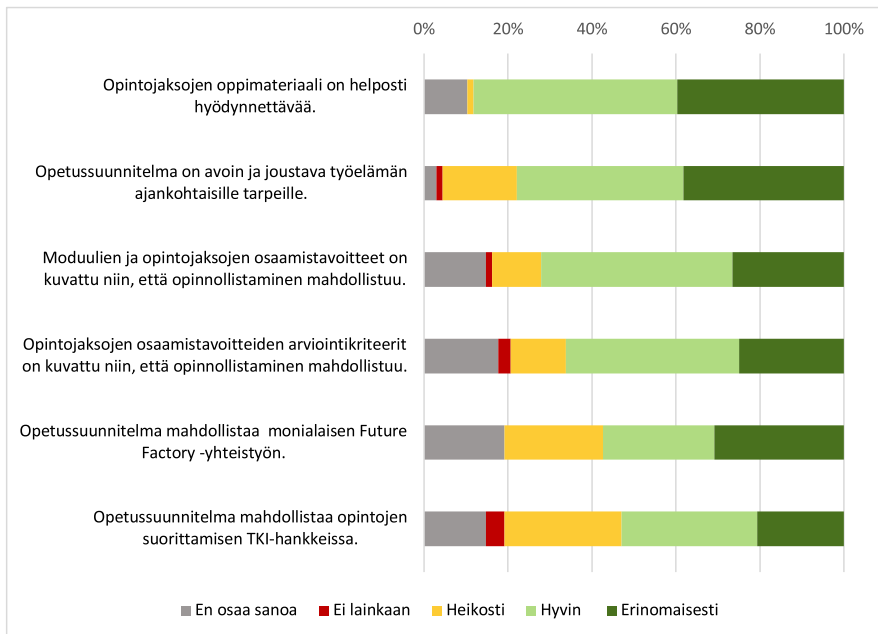
”Tulevaisuuden osaamisen ja ennakoivuuden tuottamisessa ei ole onnistuttu. Materiaalit ja niiden teemat vaatisivat päivittämistä, mutta päivitysvastuu ei jakaudu tasaisesti. Konkreettisia tulevaisuuden osaamistarpeita ei ole tunnistettu alan kehittymisen seuraamisen ollessa rajoittunutta. Opetussuunnitelma sinällään antaisi mahdollisuuden joustaa suhteessa työelämän ajankohtaisiin tarpeisiin, mutta näihin ei haluta tai osata reagoida.”

Ajankäytön haasteet konkretisoituvat oppimateriaalien osalta. Jamkin OPS-uudistuksen tavoitteena oli opetuksen ja oppimateriaalien ajantasaisuus (Jamk Jory pöytäkirja 8/2018, Liite 4. Jamkin tavoitteet OPS-uudistukselle). Lähes 90 % kyselyyn vastanneista arvioi oppimateriaalin olevan helposti hyödynnettävää, mutta avoimissa vastauksissa esiin nousi huoli oppimateriaalien päivittämisestä. Aikaa materiaalien päivittämiseen ei koettu olevan riittävästi.

”Oppimateriaali vanhenee tänä päivänä todella nopeasti. En mitenkään voi sanoa tilannetta erinomaiseksi.”

Opintojen suorittamiseen tarjotaan erilaisia suoritustapoja ja opiskelu voi kytkeytyä työelämään ja esimerkiksi TKI-hankkeisiin. Opinnollistamisen mahdollisuuksia voi kyselyyn vastanneiden opettajien mielestä pitää kohtuullisina. Lähes kolme neljäsosaa (72 %) vastanneista arvioi osaamistavoitteiden ja 66 % osaamisen arviointikriteerien mahdollistavan opinnollistamisen hyvin tai erinomaisesti. Opintojen suorittaminen TKI-hankkeissa sen sijaan on rajallisempaa, vain hieman yli puolet (53 %) vastaajista arvioi opetussuunnitelman mahdollistavan opintojen suorittamisen TKI-hankkeissa hyvin tai erinomaisesti. FutureFactory-opintojakson yhteistyön mahdollisuudet arvioivat hyväksi tai erinomaisiksi runsas puolet (57 %) opettajista. (Kuvio 2.) Kuitenkin kehittämistä työelämäyhteistyön ja opinnollistamisen vahvistamiseksi löydettiin, kuten seuraava lainaus kuvaa.

”Työelämäyhteistyölle ja opinnollistamiselle olisi löydettävä resursseja ja erilaisia mahdollisuuksia, jotta työelämätarpeisiin pystyttäisiin opinnollistamisen kautta vastaamaan vieläkin paremmin.”

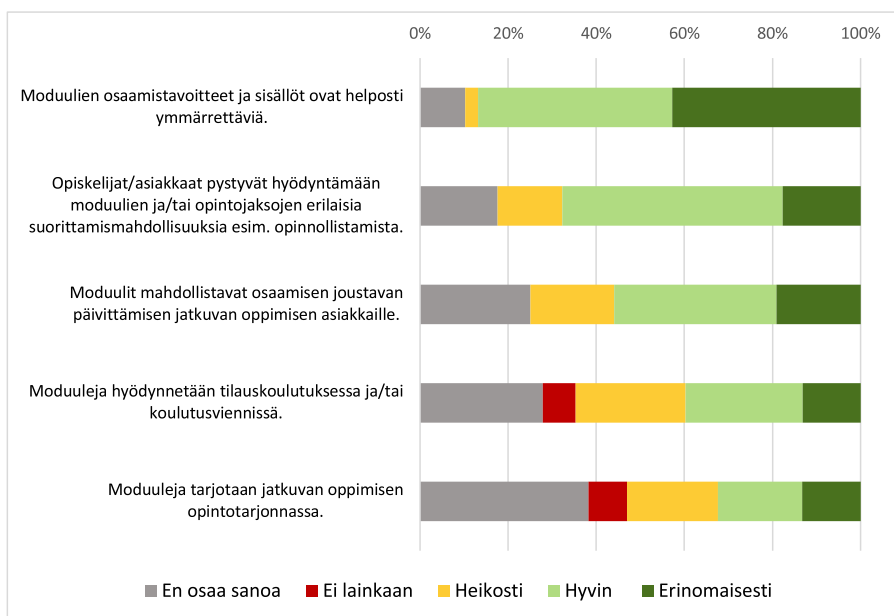
Kuvio 2. Vastaukset kysymyksiin opetussuunnitelman soveltuvuudesta työelämäläheiseen oppimiseen

Vastauksissaan opettajat arvioivat, miten modulaarisuus heidän näkökulmastaan toteutuu uudessa opetussuunnitelmassa. Moduulien osaamistavoitteita ja sisältöjä piti helposti ymmärrettävinä 87 % kyselyyn vastanneista. Lisäksi 67 % katsoi moduulien tai opintojaksojen suorittamiseen olevan tarjolla erilaisia mahdollisuuksia erinomaisesti tai hyvin. Modulaarisuus on kuitenkin voinut jäädä myös vieraaksi. (Kuvio 3.)

”Koko käsite on aika lailla vieras, ei juurikaan realisoidu opettajan arjessa.”

Moduulien tarjoaminen ja hyödyntäminen jatkuvan oppimisen opintotarjonnassa, tilauskoulutuksessa tai koulutusviennissä ei toteudu vielä laajamittaisesti. Tämä koettiin myös vaikeaksi arvioida (paljon en osaa sanoa -vastauksia). Avoimissa vastauksissa kävi ilmi, että modulaarisuus tunnistettiin mahdollisuutena, joka vaatii vielä lisätyötä ja kehittämistä.

”Jatkuvan oppimisen tavoite tulee paremmin huomioida moduulien sisältöjä ja arviointia kehitettäessä. Samalla voisi paremmin ennakoida ja ottaa huomioon tilauskoulutukset ja koulutusviennin. Kyllä kai ovat tulevaisuutta.”

Kuvio 3. Vastaukset kysymyksiin modulaarisuuden toteutumisesta uudessa opetus-suunnitelmassa

KOHTI TULEVAISUUSOSUVAMPAA OPETUSSUUNNITELMAA

Tässä artikkelissa avattiin seurantatutkimuksen ensimmäisen vaiheen tuloksia tulevaisuuden osaamisen ja ennakoitavuuden sekä modulaarisuuden näkökulmista opettajien ensimmäisen vuoden kokemuksen pohjalta. Koska vastauksia saatiin vähän, pystytään niistä vetämään vain varovaisia ja suuntaa antavia johtopäätöksiä. Alustavien tutkimustulosten käsittelyssä Jamkissa on pohdittu, ettei noin vuoden kokemuksella pystytä vielä arvioimaan kokonaiskuvaa kirjoitetun OPS:n hyödyistä toteutukselle.

Saatujen tulosten perusteella näyttää siltä, että moduulien osaamistavoitteet on onnistuttu kirjoittamaan opettajien mielestä ymmärrettävään muotoon ja että opinnollistamisen toteuttaminen niiden pohjalta on mah-

dollista. Moduulien hyödyntämismahdollisuudet jatkuvassa oppimisessa, kuten täydennyskoulustarjonnassa tai koulutusviennissä, osin tunnistettiin, mutta vielä ei ollut käytännön kokemusta siitä, kuinka hyvin ne toimivat. Tämä saattaa johtua siitä, että kyselyn aikana jatkuvan oppimisen ratkaisut olivat Jamkissa vielä rakenteilla, joten niiden merkitys tutkintoon johtavassa koulutuksessa ei ainakaan ensimmäisen vuoden opinnoissa ollut vastaajille näyttäytynyt.

Niin ikään vastausten perusteella kirjoitettu OPS ei näyttäisi mahdollistavan integrointia FutureFactory- tai TKI-projekteihin. Tähän havaintoon kannattaa suhtautua varovaisesti, sillä näissä tuloksissa saattaa välittyä se, että vastaajien tutkinto-ohjelmien OPS:ssa TKI-projektit integroidaan vasta myöhempinä vuosina. FutureFactory-opintomoduuli saattaa myös olla vielä tuntematon vastaajille, mikä uutena OPS-rakenteena ei ole yllättävää.

Tulevaisuuden osaaminen ja ennakoivuus -tavoite OPS:ssa näyttää sisältävän laajan määrän työelämässä tarvittavaa yhteistä osaamista, jonka kehittyminen haastaa pedagogiikkaa ja opettajan työtä. Niiden opiskelu ei ole vain yhden moduulin mittainen prosessi ja näin sen arvioiminen, kuinka hyvin OPS on niissä onnistunut, vaatii pidemmän aikaperspektiivin ja useammanlaisia pedagogisia ratkaisuja (Virtanen & Tynjälä 2019). Myös pohdittavaksi nousi, kannattaisiko yrittäjyysosaamisen hankkiminen sisällyttää OPS:ssa ajallisesti pidempiaikaiseksi integroiden useampia opintojaksoja (vert. Sánchez 2013).

Menetelmällisesti tätä kehittävää seurantatutkimusta voi kriittisesti arvioida. Alustavat tulokset ja havainnot on esitelty Jamkin yhteisössä Koulutuksen kehittämisen webinaareissa. Keskustelu niissä on ollut vilkasta ja rakentavia kehittämis ehdotuksia muun muassa opiskelijoiden äänen kuulemiseksi on noussut esille. Seurantatutkimus jatkuu opiskelijoiden kokemusten selvittämisellä kevään 2022 aikana. On myös tarpeellista pohtia, kuinka hyvin kyselyssä käytetyt, kahta läpileikkaava teemaa avaavat väittämät kuvaavat teemojen perimmäistä ideaa. Nythän väittämiksi valittiin samat jo OPS:n valmisteluvaiheen itse- ja vertaisarvioinnissa käytetyt väittämät. Esimerkiksi OPS:n tulevaisuus ja ennakoitavuus -tavoitteen väittämät ja kysymykset suuntautuivat enemmän työelämäosaamiseen kuin tulevaisuusosaamiseen. Lisäksi aineistonkeruun muita ratkaisuja voi miettiä. Olisiko esimerkiksi opettajien ryhmähaastattelulla tavoitettu perusteellisemmin OPS:ssa haasteeksi koettuja asioita ja saatu näin nostettua esiin konkreettisia OPS:n kehittämis ehdotuksia. Ryhmähaastattelun tilanteet voisivat toimia myös oppimisen ja yhteisen ymmärryksen rakentamisen paikkoina.

LÄHTEET

Bergsmann, E., Schultes, M.-T., Winter, P., Schober, B. & Spiel, C. 2015. Evaluation of competence-based teaching in higher education: From theory to practice. *Evaluation and Program Planning* 52, 1–9. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2015.03.001>.

Hakala, A. & Laakkonen, I. 2019. Katso kanssamme tulevaisuuteen – joukkoistettu työelämän osaamistarpeiden ennakointi opetussuunnitelmatyössä. *Elinikäisen ohjauksen verkkolehti*. Viitattu 22.2.2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:jamk-issn-1799-8395-113>.

Heikkinen, H. L. T. & Tynjälä, P. 2012. Työssä oppimisen monet muodot. Teoksessa *Osaaminen jakoon: Vertaisryhmämentorointi opetuslalla*. Toim. H. L. T. Heikkinen, H. Jokinen, I. Markkanen & P. Tynjälä. Jyväskylä: PS-kustannus, 17–25.

Jamk Jory pöytäkirja 8/2018. Liite 4. Jamkin tavoitteet OPS-uudistukselle. *Asiakirja Jyväskylän ammattikorkeakoulun järjestelmässä*.

Jamkin pedagogisten periaatteiden tarkoitukset ja ydinperiaatteet. 2017. Viitattu 25.2.2022 <https://www.jamk.fi/fi/opiskelijalle/tutkinto-opiskelija/saannot-ja-periaatteet>.

Jatkuva oppiminen. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 21.2.2022. <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>.

Jyväskylän ammattikorkeakoulun tutkintoon johtavan koulutuksen (AMK, YAMK) opetussuunnitelmien perusteet 2020. 2019. Hyväksytty 28.8.2019 Jyväskylän ammattikorkeakoulun opintoasioiden lautakunnassa. Viitattu 22.2.2022. <https://www.jamk.fi/sites/default/files/2021-11/OPS-perusteet%202020.pdf>.

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. *Vision tiekartta*. 2019. Viitattu 17.1.2022. https://okm.fi/documents/1410845/12021888/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf/43792c1e-602a-4776-c3f9-91dd66ba9574/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf?t=1548923455000.

Mäkinen, M. & Annala, J. 2010. Osaamisperustaisen opetussuunnitelman monet merkitykset korkeakoulutuksessa. *Kasvatus & Aika* 4, 4, 41–61. Viitattu 22.2.2022. <https://journal.fi/kasvatusjaaika/article/view/68239>.

Opetussuunnitelmat. N.d. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.2.2022. <https://opetussuunnitelmat.peppi.jamk.fi/>.

Osaaminen kilpailukyvyksi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategia 2020–2030. N.d. Viitattu 22.2.2022. https://www.jamk.fi/sites/default/files/2021-12/osaaminen_kilpailukyvyksi_jyvaskylan_ammattikorkeakoulun_strategia_2020-2030.pdf

Palsa, L. 2021. Developing a Theory of Conceptual Contextualisation of Competence-based Education: A Qualitative Study of Multiliteracy in the Finnish Curriculum Framework. *Acta electronica Universitatis Lapponiensis* 309. Viitattu 23.2.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-263-4>.

Sánchez, J.C. 2013. The Impact of an Entrepreneurship Education Program on Entrepreneurial Competencies and Intention. *Journal of Small Business Management* 51, 3, 447–465. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12025>.

Satka, M., Julkunen, I., Kääriäinen, A., Poikela, R., Yliruka, L. & Muurinen, H. 2016 Johdanto – Käytäntötutkimus tietona ja taitona. Teoksessa Käytäntötutkimuksen taito. Toim. M. Satka, I. Julkunen, A. Kääriäinen, R. Poikela, L. Yliruka & H. Muurinen. Heikki Waris ja Matilda Wrede instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/166389>.

Soare, E. 2015. Perspectives on designing the competence based curriculum. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 180, 972–977. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.02.259>.

Virtanen, A., & Tynjälä, P. 2019. Factors explaining the learning of generic skills: a study of university students' experiences. *Teaching in Higher Education*, 24, 7, 880–894. <https://doi.org/10.1080/13562517.2018.1515195>.

Turpeenniemi, K. 2016. Opetussuunnitelmatyö etenee parhaiten työelämän tukevana. Teoksessa Laadukasta oppimista ja osaamista Lapin ammattikorkeakoulussa. Toim. H. Kangas. Lapin AMK:n julkaisuja. Sarja B. Raportit ja selvitykset 2/2016, 43–53. Viitattu 25.2.2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-106-1>.

INNOFLASH-OPINTOJAKSON KEHITTÄMINEN NPS-MITTARIN AVULLA

Satu Aksovaara, Mari Hakkarainen & Emilia Lahdenperä

Jyväskylän ammattikorkeakoulun strategiaa uuden sukupolven korkeakoulusta toteutetaan käytännössä Future Factory -moduulissa. Moduulin opintojaksoja muotoillaan ja kehitetään tutkimusperustaisesti. Tässä artikkelissa esitellään käytännön esimerkki kehittämistyöstä.

Tässä artikkelissa tarkastelemme oppimismuotoilun vaikutuksia opiskelijan oppimiskokemukseen. Tarkastelun kohteena on Jamkin kaikille tutkinto-opiskelijoille yhteinen, monialainen InnoFlash-opintojakso, joka on osa Future Factory -moduulia. InnoFlash-opintojaksolle osallistuu noin 1500 opiskelijaa vuodessa ja sitä toteutetaan lähiopetuksena, verkossa, suomeksi ja englanniksi. InnoFlash-opintojaksoa on kehitetty systemaattisesti vuodesta 2018 alkaen. Kehittämistyössä on hyödynnetty opintojaksopalautetta, oppimismuotoilua ja NPS-mittaria.

Aikaisempi opintojakson toteutus oli hyvin toimeksianto- ja ratkaisulähtöinen, ja fokus opintojakson osaamistavoitteista saattoi hukkoa sekä opiskelijalla että valmentajalla. Oppimismuotoiluprosessi muutti fokuksen sisältölähtöisestä opetuksesta oppijalähtöiseksi prosessiksi, jossa huomio kiinnittyy oppijaan ja osaamisen kehittymiseen.

Oppimiskokemusta on havainnointu NPS-mittaria hyödyntäen ennen ja jälkeen oppimismuotoilun. NPS-mittari osoittautui ketteräksi tavaksi seurata opiskelijakokemusta ja sen on koettu tukevan opintojaksojen oppijalähtöistä kehittämistä. Opiskelijakokemuksen seuraamiseksi oppimisympäristöön (Moodle) on sisällytetty pysyvästi mittari, jota hyödynnetään opintojakson mukauttamisessa eri toimintaympäristöihin, kuten yliopisto, toinen aste ja kansainvälinen koulutusvientti. NPS-mittaria tullaan soveltamaan kehittämistyön tukena erilaisissa tilanteissa, kuten materiaalin ja oppimistehtävien kehittämisessä.

Net Promoter Score (NPS) (Grisaffe 2007) on mittari, jota käytetään globaalisti asiakastyytyväisyyden kuvastamiseen yhdellä suosittelua mittaavalla kysymyksellä. Mittaria sovelletaan myös oppimiskokemuksen kartoittamiseen ja koulutuksen kehittämiseen (Heilala, Saarela, Jääskelä & Kärkkäinen 2020; Gutiérrez Aguilar & Gutiérrez Aguilar 2020.). Oppimiskokemusta kartoitetaan

yhden kysymyksen avulla: ”Kuinka todennäköisesti suosittelisit opintojaksoa ystävällesi?”. Likert-asteikolliset vastaukset luokitellaan kolmeen luokkaan (arvostelijat [0–6], passiiviset [7–8] ja suosittelijat [9–10]). Varsinainen NPS-luku muodostuu suosittelijoiden ja arvostelijoiden erotuksesta. NPS-lukuun tulisi kuitenkin suhtautua varauksellisesti ja keskittyä pelkän NPS-luvun sijasta tarkastelemaan NPS-jakaumia ja jakaumissa tapahtuvia muutoksia (Heilala ym. 2020). NPS-luku tulisikin nähdä absoluuttisen mittarin sijasta indikaattorina (Grisaffe 2007, 50), eikä esimerkiksi vertailuvälineenä opintojaksojen kesken.

KOHTI OPPIJALÄHTÖISTÄ OPINTOJEN SUUNNITTELUA

FF-opintojaksojen odotetaan tuottavan oppimiskokemuksia, jotka tukevat opiskelijan tunnetta oman oppimisensa omistajana ja luovat otollisen oppimisympäristön tavoitteelliselle osaamisen kehittymiselle. FF-moduulin opintojaksojen kehittämistyöllä tavoitellaan positiivisia oppimiskokemuksia, sillä se edistää opiskelijoiden itseohjautuvuutta sekä vastuunkantoa omasta oppimisestaan.

Aikuisopiskelijan itseohjautuvan oppimisen on todettu korostuvan opiskelun verkko-oppimisen yhteydessä (Zhao & Chen 2016, 1). Viime vuosina on kiinnitetty erityistä huomiota teknologian käyttöön ja digitaalisten ympäristöjen suunnitteluun itseohjautuvan oppimisen tukemiseksi (Durall & Gros 2014; Song & Hill 2007). FF-opintojaksojen toteutukset ovat monimuotoisia, ja kohtaamisten ja itseohjautuvan oppimisen määrä vaihtelee. Digitaalinen ympäristö toimii itseohjautuvan oppimisprosessin kotipesänä.

FF-moduulin opintojaksot on rakennettu yhteisöllisesti ja oppimisprosessien luomiseen on sovellettu muotoiluajattelua (Design Thinking). Muotoiluajattelulla tarkoitetaan ajattelutapaa ja innovaatioprosessia, joka yhdistää käyttäjän tarpeet tavoitteisiin huomioiden kehittämisen reunaehdot (Koivisto, Säynäjäkangas & Forsberg 2019, 35–36). Muotoiluajattelun hyödyntämistä oppimisprosessin käyttäjälähtöisessä kehittämisessä kutsutaan oppimismuotoiluksi. Muotoilu sisältää oppimisen tavoitteisiin tähtäävien oppijoiden oppimistekojen sekä opettajien opetus- ja ohjaustekojen suunnittelun (Conole & Fill 2005). Oppimismuotoiluajattelu siirtää fokuksen sisältölähtöisestä opetuksesta oppijaan ja tavoitteelliseen osaamisen kehittymiseen. Muotoiluajatteluun kuuluu keskeisesti ihmislähtöisyys (Koivisto ym. 2019, 37), joka tarkoittaa oppijan empaattista ymmärtämistä suhteessa kehittämisen kohteena olevaan opiskeluprosessiin.

FF-moduulin opinnoissa opiskelija kantaa itse vastuuta omasta oppimisestaan alusta alkaen. Moduulin opintojaksot käynnistyvät itseohjautuvasti

opiskelijan oman toiminnan kautta. Verkko-oppimisalusta (Moodle) ohjaa opiskelijaa opiskelun aloittamisessa ja teoriapohjan kartuttamisessa. Opiskeluprosesseissa on selkeät itseohjautuvan opiskelun vaiheet sekä yhteisölliset tiimissä tai ryhmässä toteutuvan opiskelun vaiheet. Kaikkia vaiheita tukevat tavoitteelliset oppimistehtävät, oppimisen resurssit sekä ennalta laadittu ohjaus- ja arviointiprosessi. Osaamisen jatkuva reflektio on tuettua ja palautetta opiskelusta ja omasta toiminnasta saa vertaisilta, valmentajilta sekä asiakkailta. Oppimiskokemuksen syntymistä tuetaan voimakkaasti digitaalisella ympäristöllä. Esimerkkinä olevassa InnoFlash-opintojaksossa opiskelu käynnistyy itseohjautuvalla vaiheella, jonka jälkeen opiskelija toimii osana moniammatillista tiimiä ja ratkaisee työelämälähtöisen kehittämishaasteen hyödyntäen käyttäjäkeskeistä suunnittelumenetelmää. Opintojakso päättyy reflektioon.

OPISKELIJAKOKEMUS NÄKYVÄKSI

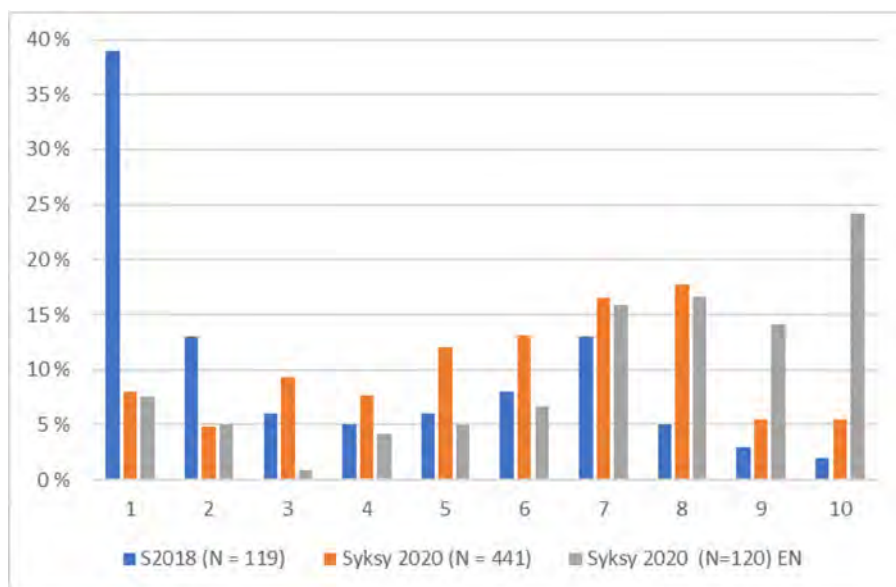
FF-moduulin opintoja kehitetään jatkuvasti käyttäjien palautteen perusteella. Opiskelijakokemuksen ymmärtämiseksi kerätään opiskelijapalautetta opintojakson jälkeen laatujärjestelmän mukaisesti. Laatupalautteen rinnalle FF-moduulin opintojaksoille on luotu dynaamisempia tapoja havainnoida opiskelijan toimintaa ja kuulla opiskelijan kokemusta oman osaamisensa kehittymisestä, ohjauksesta, opiskelumateriaaleista sekä tunnetilasta. Opiskelijan toimintaa ja opiskelun edistymistä havainnollistetaan oppimisanalytiikan avulla (edistymisen seuranta -palkit, Moodle). Reflektiokyselyt opiskeluprosessin eri vaiheiden aikana toimivat peilinä opiskelijoille ja valmentajille. Näin valmentajat voivat reagoida palautteeseen jo opintojakson aikana. Opintojakson kokonaiskokemuksen havainnollistamiseen sovelletaan NPS-mittaria (Net Promoter Score).

FF-moduulin opintojaksojen muotoilu ja mallintaminen käynnistyi InnoFlash-opintojaksosta. InnoFlash on ensimmäinen opiskelijoiden kohtaama FF-moduulin opintojakso. Osallistajat ovat Jamkin ensimmäisen ja toisen vuoden tutkinto-opiskelijoita. Opintojakson toteutusmuoto edellyttää opiskelijalta aktiivista ja itseohjautuvaa otetta opettajan toimiessa valmentajana. Opiskelija kantaa vastuun omasta oppimisestaan osana moniammatillista tiimiä, mikä voi olla etenkin opintojen alkuvaiheessa haastavaa.

NPS-MITTARI KEHITTÄMISEN VÄLINEENÄ

InnoFlash-opintojakson kehittämisen tukena on käytetty NPS-mittaria systemaattisesti vuodesta 2018, jolloin opintojakson kehittämistyö painottui sisältöön, materiaaleihin ja opiskelijoiden toimintaan (Kevät 2018, N = 119).

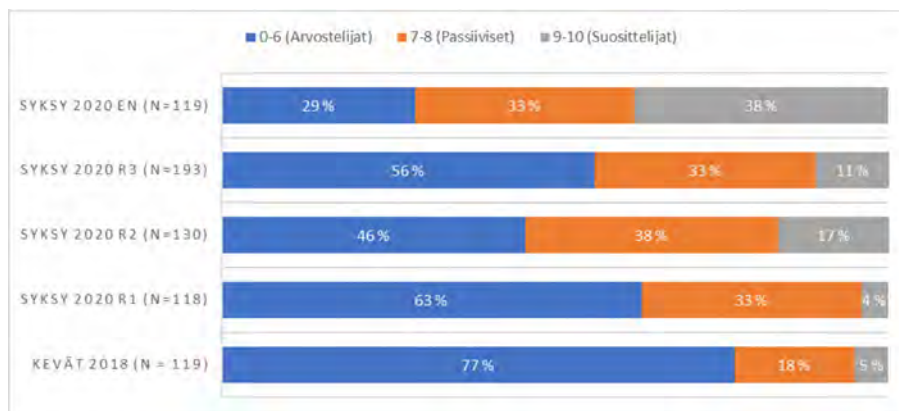
Osaaminen kehittyi opintojaksoilla ja toimeksiantajat olivat tyytyväisiä opiskelijaryhmien luomiin ratkaisuihin. Opiskelijakokemus kuitenkin painottui voimakkaasti arvostelijoiden luokkaan (77 %) ja jakauma oli erittäin vasemmalle vinoutunut (kuvio 1). Kevään 2020 toteutusta kehitettiin oppimismuotoilun avulla. Kehittämistyön tuloksena syntyi Moodleen opintojakso suomeksi ja englanniksi (Syksy 2020 ja Syksy 2020 EN). Oppimismuotoilun jälkeen (Syksy 2020) sekä passiivisten että suosittelijoiden määrä oli kaksikertaistunut ja jakauma vinoutui oikealle kuvastaen kehittämistyön positiivista vaikutusta.

Kuvio 1. Oppimismuotoilun vaikutus NPS-jakaumaan

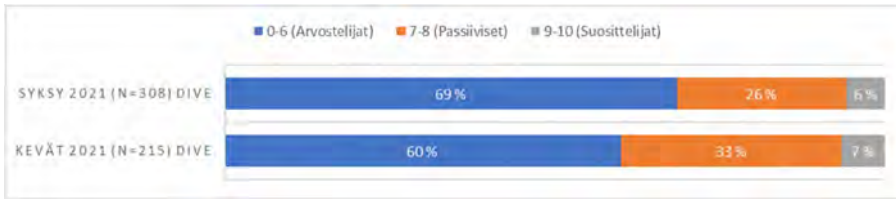
Digitaalisen oppimiskokemuksen tutkimiseksi syksyn 2020 suomenkielisen toteutuksen opiskelijat ($N = 441$) jaettiin kolmeen vertailuryhmään, joista kahdelle ryhmälle (R2 ja R3) tuotiin oppimisanalytiikkaa ja joista toiselle ryhmälle (R3) kohdennettiin personoituja ohjausviestejä (automatoitu ohjaus). Arvostelijoiden luokka syksyn 2020 toteutuksissa jää suurimmaksi ryhmässä, jossa analytiikka ei ollut käytössä (kuvio 2). Analytiikan merkitys työelämälähtöisen ongelman ratkaisussa on vähäisempi (tiimityöskentely, vaihe 2). Väistämättä erot NPS-luvuissa herättävät kysymyksen valmentajan toiminnasta ryhmätyöskentelyn tukena (vaihe 2), sillä valmennusprosessi ja valmennuksen tu-

kena käytettävät materiaalit ovat ryhmillä yhtäläiset. Valmentajan merkitystä itseohjautuvan oppimiskokemuksen tuottajana tulisikin tarkastella syvemmin. Itseohjautuva oppiminen ja minäpystyvyys ovat sidoksissa toisiinsa ja yksi minäpystyvyyden elementeistä liittyy valmentajaan ja hänen läsnäoloonsa prosessissa.

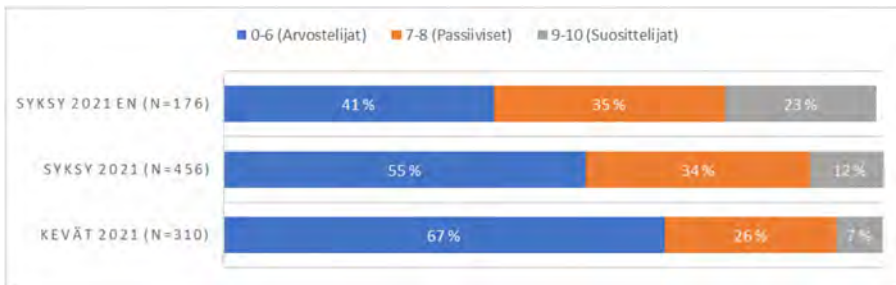
Kuvio 2. Oppimismuotoilun vaikutus opiskelijakokemukseen

Kehittämistyön tuloksena syntyi muotoiltu Moodle-työtila valmentajille ja opiskelijoille opintojakson päivätoteutukseen. InnoFlash-opintojakson verkkototeutus (InnoDive) luotiin opintojakson aikataulua venyttämällä ja vähentämällä kohtauksia valmentajan kanssa. Varsinaista muotoilua ei verkkototeutukselle tehty. Verkkototeutusten NPS-luvut kertovatkin tarpeesta muotoilla myös verkkototeutus omista lähtökohdistaan (kuvio 3). Muotoilun tarvetta voidaan perustella myös sillä, että aikaisemman eri oppimisympäristöön rakennetun toteutuksen toisintaminen verkossa (toimintamallin digitointi) harvoin tuottaa positiivisen oppimiskokemuksen. Verkkototeutuksen muotoilu saadaan valmiiksi syksyn 2022 toteutuksiin, ja siinä hyödynnetään palautetta sekä opiskelijoilta että valmentajilta.

Kuvio 3. Verkko-toteutusten NPS-jakauma

Koronan vuoksi vuoden 2021 toteutukset ja niihin liittyvät kohtaamiset (vuoro-vaikutustilanteet) ovat toteutuneet pakotetusti verkossa (Zoom) opiskeluprosessin säilyessä ennallaan. Mielenkiintoista on tarkastella näiden toteutusten NPS-jakaumia. Jakaumasta havaitaan opiskelijakokemuksen notkahdus kevään 2021 toteutuksen yhteydessä, mutta jakauma näyttäisi palanneen syksyllä 2021 lähes yhteneväiseksi syksyn 2020 toteutuksen kanssa (kuvio 4). Tämä muutos voisi indikoida verkkotyöskentelyvalmiuksien kehittymisestä.

Kuvio 4. Korona-ajan toteutusten NPS-jakauma

NPS-lukujen tarkastelu (taulukko 1) antaa suuntaa kehittämistyölle. Oppimismuotoilun jälkeen NPS-luku on noussut ja NPS-jakaumissa noin 50 % opiskelijoista asettuu passiivisten ja suosittelijoiden luokkaan, ja opiskelijoiden vastaukset jakautuvat tasaisemmin koko asteikolle [0,10]. Oppimiskokemuksen jakaumaa tarkasteltaessa on syytä pysähtyä pohtimaan opiskelijan omaa roolia. Opiskelijan oma panos, kyky johtaa omaa oppimistaan ja valmius oppia osana ryhmään vaikuttavat opiskelijan kokemukseen, joten InnoFlash-opintojakson tavoiteltava NPS-luku liene nollan tuntumassa.

TAULUKKO 1. NPS-vaihtelu toteutuksittain				
Toteutukset	N	Kieli	Toteutusmuoto	NPS
Kevät 2018	119	FI	Lähi (Vertailuryhmä)	-72
Syky 2020	441	FI	Lähi, yhteensä	-44
Ryhmä 1	118	FI	Lähi, ei analytiikkaa	-59
Ryhmä 2	130	FI	Lähi, analytiikka	-29
Ryhmä 3	193	FI	Lähi, analytiikka ja ohjausviestit	-45
Kevät 2021	310	FI	Korona (verkko)	-61
Syky 2021	456	FI	Korona (verkko)	-43
Syky 2020	120	EN	Lähi	9
Syky 2021	176	EN	Korona (verkko)	-18
Kevät 2021	215	FI	Verkkototeutus, InnoDive	-53
Syky 2021	308	FI	Verkkototeutus, InnoDive	-63

JOHTOPÄÄTÖKSET

InnoFlash-opintojakson pedagoginen muotoilu selkeytti opintojakson rakennetta ja toi näkyväksi opiskelijalle opetus- ja ohjausprosessin. Digitaalinen oppimisympäristö (Moodle) jäsenyi käyttäjälähtöisemmäksi ja materiaalien saavutettavuuteen kiinnitettiin huomiota. Opintojaksolle rakennettiin osaamisen kehittymistä tukeva reflektioprosessi, jonka ohjaamana opiskelija pysähtyy yksin ja ryhmässä useamman kerran tarkastelemaan omaa toimintaansa ja arvioi osaamisensa kehittymistä suhteessa tavoitteisiin. Oppimisanalytiikan avulla luotiin näkymiä tehtäviin ja materiaaleihin. Näin opiskelijan oli mahdollista johtaa omaa oppimisprosessiaan ja saada siitä jatkuvasti palautetta.

Vuoden 2019 ja 2020 toteutusten vertailu osoittaa, että oppimiskokemus on muotoilun myötä muuttunut positiivisemmaksi. Oppimisprosessi on selkiytynyt ja tukee voimakkaammin itseohjautuvaa opiskelua. Oppimisanalytiikan käyttö opiskelijan ja opettajan työn tukena on antanut viitteitä positiivisesta vaikutuksesta oppimiskokemukseen. Jakaumien tarkastelu tukee myös näkemystä, että verkkototeutusten muotoilu on käynnistettävä omana kehittämistoimenpiteenä.

Opiskelijoiden asenne opintojaksoa kohtaan vaihtelee ja opiskelijoilla on havaittu voimakkaitakin ennakkokäsityksiä suhteessa opintojakson toteutukseen. FF-moduulin muiden opintojaksojen toteutus noudattaa samaa pedagogista mallia ja onkin erittäin mielenkiintoista seurata, vaikuttaako InnoFlash-kokemus seuraavien opintojaksojen opiskelijatytyväisyyteen ja miten NPS-jakauma hajoaa moduulin seuraavien opintojaksojen osalla. Onko InnoFlash-opintojaksolla hankitulla kokemuksella opiskelutavasta vaikutusta muiden opintojaksojen opiskelukokemukseen?

NPS-mittari on osoittautunut yksinkertaiseksi tavaksi saada palautetta opiskelijan kokemuksesta. ”Suositteletko ystävälle” -kysymyksen soveltaminen on herättänyt ajatuksen kytkeä kysymys esimerkkisi materiaalin yhteyteen kiinteästi. Yksinkertaisen kysymyksen liittäminen tehtävien, kyselyjen tai palautteen yhteyteen voisi mahdollistaa kohdennetun palautteen keräämisen ja avata kehittäjäopettajalle mahdollisuuden tarkastella yksittäisten muutosten koettua vaikutusta.

NPS-jakaumien tarkastelu osoittaa myös selkeästi seuraavan kehittämistarpeen. Opiskelijakokemuksen syntymiseen oppimisen yhteydessä voimme vaikuttaa vain osittain, sillä opiskelija itse on aktiivinen toimija oppimiskokemuksen muodostumisessa. Emme siis tavoittele tilannetta, jossa kaikki opiskelijat sijoittuisivat suosittelevaluokkaan. Kuitenkin havaitsemme, että opiskelijakokemus vaihtelee toteutuksittain ja merkittävässä roolissa ovat toimeksiannot sekä ehkä vielä voimakkaammin valmentaja. Valmentajien perehdytys oppimisprosessiin, sen ohjaukseen ja opettajaidentiteetistä luopumiseen on seuraavan kehittämissyklin kohteena. Jatkuva tutkimusperustainen kehittäminen on osa uuden sukupolven korkeakoulutusta.

LÄHTEET

Gutiérrez Aguilar, O. & Gutiérrez Aguilar, A. 2020. A model validation to establish the relationship between teacher performance and student satisfaction. 2020 3rd International Conference of Inclusive Technology and Education (CONTIE). Viitattu 18.3.2022. <https://doi.org/10.1109/contie51334.2020.00044>.

Conole, G. & Fill, K. 2005. A learning design toolkit to create pedagogically effective learning activities. *Journal of Interactive Media in Education* 1. Viitattu 18.3.2022. <https://doi.org/10.5334/2005-8>.

Durall, E. & Gros, B. 2014. Learning Analytics as a Metacognitive Tool. Proceedings of the 6th International Conference on Computer Supported Education, 2, 380–384. Viitattu 18.3.2022. <https://doi.org/10.5220/0004933203800384> .

Grisaffe, D. B. 2007. Questions about the Ultimate Question: Conceptual Considerations in Evaluating Reichheld's Net Promoter Score (NPS). *Journal of Consumer Satisfaction, Dissatisfaction and Complaining Behavior*, 20, 36–53. Viitattu 18.3.2022. <https://jcsdcb.com/index.php/JCSDCB/article/view/41> .

Heilala, V., Saarela, M., Jääskelä, P. & Kärkkäinen, M. 2020. Course Satisfaction in Engineering Education Through the Lens of Student Agency Analytics. Full paper of 2020 IEEE Frontiers in Education Conference (FIE) 21st–24th Oct. 2020, Uppsala, Sweden. <http://10.1109/FIE44824.2020.9274141> .

Koivisto, M., Säynäjäkangas, J. & Forsberg, S. 2019. *Palvelumuotoilun bisneskirja*. Liettua: Alma Talent.

Song, L. & Hill, J. R. 2007. A Conceptual Model for Understanding Self-Directed Learning in Online Environments. *Journal of Interactive Online Learning*, 6, 1, 27–42. Viitattu 18.3.2022. <http://www.ncolr.org/jiol/issues/pdf/6.1.3.pdf> .

Zhao, H. & Chen, L. 2016. How Can Self-Regulated Learning Be Supported in E-learning 2.0 Environment: A Comparative Study. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*, 9, 2, 1. Viitattu 18.3.2022. Doi: 10.18785/jetde.0902.01.

VERKKO-OPETUKSEN HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ ETSIMÄSSÄ

Emilia Lahdenperä & Marika Puttonen

JOHDANTO

Koronapandemian myötä nopeasti lisääntynyt verkko-opetus on ollut niin opiskelijoille kuin opettajillekin haaste. Koliolla on kuitenkin myös toinen puoli; merkittävästi lisääntynyt verkko-opetus on vahvistanut sekä opettajien että

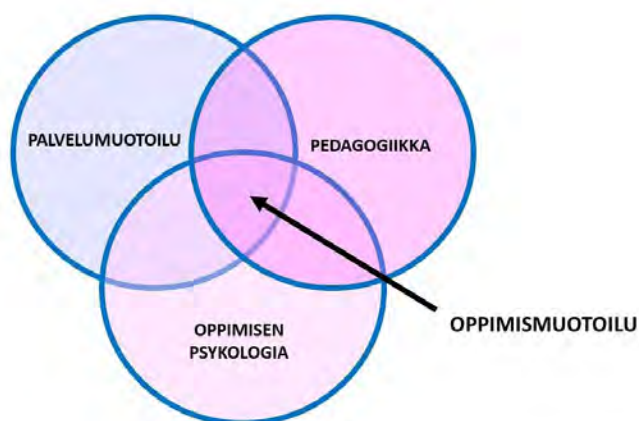
opiskelijoiden digitaitoja ja lisännyt osaamista toimia luontevasti verkkovälitteisesti. Näin olemme saaneet verkko-opetuksen hyödyntämätöntä potentiaalia käyttöömmme. Ilman pandemian aiheuttamaa pakkoa osa opettajista ei olisi välttämättä lainkaan saanut kokemusta etäopetusvälineistä ja -menetelmistä (Ala-Hiiro, Junttila, Luonuansuu & Oinonen 2021). Tässä artikkelissa jaamme omia kokemuksiamme ja hyviä käytänteitämme verkko-opetuksen käytännön toteuttamisessa.

OPPIJALÄHTÖISYYS SUUNNITTELUN LÄHTÖKOHTANA

Miksi verkko-oppimisen mahdollisuuksista sitten kannattaa kiinnostua? Työelämä vaatii tekijöiltään jatkuvaa oppimista ja osaamisen uudistamista nyt ja tulevaisuudessa. Verkossa tapahtuva opetus tuo oppimisen mahdollisuuden jokaisen lähelle. Jatkuvan oppimisen käsitteellä viitataan oppimiseen työelämäkontekstissa (vertaa elinikäinen oppiminen, jolla tarkoitetaan kaikkea oppimista elämän varrella) (Jatkuva oppiminen n.d.; Elinikäinen oppiminen n.d.; Opetus- ja koulutussanasto 2021). Jatkuvan oppimisen mahdollistaminen vaatii totuttujen tapojen ja oman ajattelun ravistelua, siksi niin koulutusorganisaatioiden kuin yksittäisten opettajienkin tehtävänä on aktiivisesti kehittää verkko-opetukseen soveltuvia opetusmenetelmiä ja oppimisprosesseja (Millä suosituksilla? Kohti elinikäisen oppimisen Suomea 2021, 8). Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelmassa vuosille 2021–2027 on määritelty tavoitteeksi muun muassa tehokkaiden digitaalisten koulutusekosysteemien kehittäminen, johon yhtenä osa-alueena sisältyy digitaalisesti osaavat ja pätevät opettajat (Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma (2021–2027) 2020). Tulevaisuuden opettajan tärkeimmiksi osaamisiksi onkin määritelty muun muassa digi- ja vuorovaikutustaidot, oppimisen fasilitointiosaaminen sekä digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen (Ally 2021, 308). Digivisio 2030 -hanke linjaa korkeakoulujen yhteistä visiota kohti avointa oppimisen ekosysteemiä, jossa kehitetään pedagogiikkaa ja uudistetaan toimintaa (Mikä on digivisio 2030? n.d.). Yhtenä merkittävänä muutoksen ajurina nähdään yksilön kasvaneen vastuu omasta osaamisestaan, joka vaatii opiskelijalta aktiivista roolia oppimisprosessissa. Tämä tarkoittaa muutosta sekä opettajan että opiskelijan rooliin ja osaamistarpeisiin. (Digivisio 2030 2022.)

Oppimismuotoilu (Learning Design, kuvio 1) periaatteineen on ollut viime vuosina ilahduttavasti esillä verkko-opetuksen kontekstissa, ja ajattelutapa soveltuukin verkko-opetuksen suunnitteluun erinomaisesti, ja se voidaan nähdä palvelumuotoilun sisarena. Yksinkertaistettuna kyse on oppijalähtöisestä ajattelusta. Oppimismuotoilu tarkoittaa muotoiluajattelun (Design Thin-

king) periaatteisiin pohjautuvaa käyttäjälähtöistä lähestymistapaa oppimiseen. Oppimismuotoilu tarkastelee oppimista opiskelijan näkökulmasta ja siirtää huomion sisällöstä koko oppimisprosessiin. Lähestymistapana se huomioi modernin oppimispsykologian mekanismit ja yhdistää ne pedagogiseen suunnitteluun siten, että voidaan rakentaa parhaiten opiskelijan yksilöllisen oppimisen mahdollistavat tukirakenteet. Ajatus tukirakenteista ei suinkaan ole uusi, vaan jo 1900-luvun puolivälissä kasvatustieteissä on esitetty teoria oppimisen rakennustelineestä (engl. scaffolding) (Huhtanen 2019, 7). ”*Oppimismuotoilun tavoite on rakentaa edellytykset hyvälle, innostavalle ja tehokkaalle oppimiskokemukselle*” (Miten oppimiskokemusta muotoillaan? 2019).

Kuvio 1. Oppimismuotoilu (mukaiillen Huhtanen 2019, 8).

Vuorovaikutus on kaiken oppimisen perusta (Vehviläinen, Tainio & Penttinen 2008) ja verkossa tapahtuvassa opetuksessa vuorovaikutukseen ja läsnäolon tunteen luomiseen tuleekin kiinnittää erityistä huomiota. Lähiopetukseen suunniteltua oppimisprosessia ei voida sellaisenaan siirtää verkko-opinnoiksi. Opetus osin tai kokonaan verkossa edellyttää, että oppimisprosessi, menetelmät ja materiaalit suunnitellaan siten, että ne soveltuvat verkossa tai verkkovälitteisesti toteutettavaksi. Verkko-opiskelu on laaja käsite, mutta tiivistetysti se tarkoittaa oppimista ja opetusta verkon välityksellä. Opetus voi tällöin tapahtua joko kokonaan tai osittain verkossa. (Vuopala 2013, 61–62.) Tässä artikkelissa

käsitämme verkko-opetuksena sekä aikaan sidotun että aikaan sitomattoman opiskelun, joka tapahtuu tietoverkkoja hyödyntämällä. Se voi sisältää opiskelijan itsenäisesti toteuttamaa työtä esimerkiksi verkko-oppimisympäristössä tai vaikkapa verkkovälitteisesti toteutettuja tapaamisia. Käytännössä verkko-opetus on nykyään osa lähes kaikkea opetusta korkeakouluissa.

HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ VERKKO-OPETUKSESSA

Opetuksen siirryttyä poikkeusaikana kokonaan verkkoon kaipasimme muun muassa vuorovaikutusta ja palautteenantoa tukevia sekä läsnäolon tunnetta ja ohjausta vahvistavia työkaluja, mutta myös menetelmäpankkimme kaipasi monipuolistamista. Tähän artikkeliin olemme nostaneet oppimisanalytiikan, luentokävelyt sekä podcastit esimerkkeinä verkko-opetuksen työkaluista, menetelmistä ja toimintatavoista, jotka niin opiskelijapalutteen kuin kokemuksemekin perusteella olemme kokeneet käyttökelpoisiksi.

Opiskelijat kokevat opettajan läsnäolon verkko-opetuksessa tärkeäksi (Anttonen 2019, 59). Erityisen tärkeänä näyttäytyy opettajan osoittama kiinnostus sekä opiskelijan oppimista että opiskeltavaa aihetta kohtaan (Laakkonen 2018). Verkossa läsnäolon tunteen luomiseen tulee kiinnittää erityistä

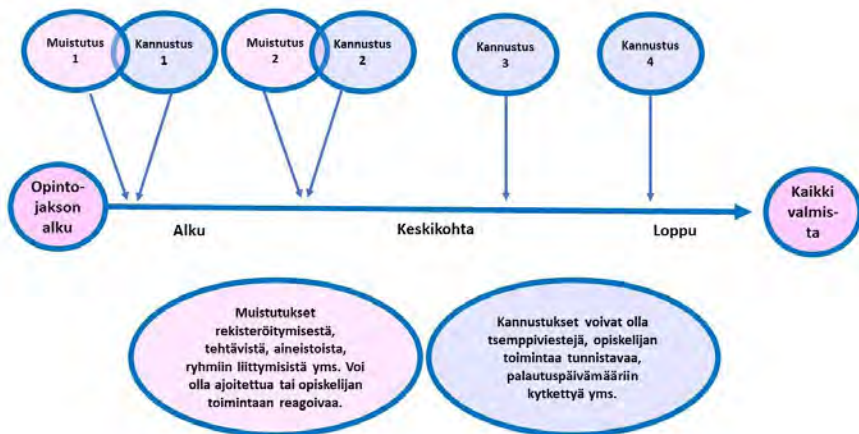
huomiota. Läsnaolon tunteen välittyminen syntyy muun muassa opettajan suunnitelmallisuudesta, kyvystä hahmottaa kokonaisuutta sekä proaktiivisuudesta (Anttonen 2019, 59). Läsnaolon kokemuksen luomiseen kannattaa verkko-opintojakson alussa kiinnittää erityistä huomiota etenkin silloin, kun opintojakso alkaa itsenäisesti suoritettavilla verkko-opinnoilla. Vaikka onkin itsestään selvää, että verkon molemmilla puolilla on ihmisiä, on kuitenkin tärkeää muistuttaa siitä opiskelijoita. Tähän on monia menetelmiä, mutta yksinkertaisimmin se tapahtuu vaikkapa videotervehdyksen avulla sekä aktiivisella viestinnällä etenkin opintojakson alussa. Hyvänä nyrkkisääntönä on toiminut se, että verkko-opetuksessa moni lähiopetuksessa itsestään selvä asia tulee sanoittaa. Näin on myös yhteisten pelisääntöjen kohdalla (Anttonen 2019, 57–59).

Oppimisanalytiikka. Oppimisanalytiikassa on vielä paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia, ja sen käyttö monipuolistuu jatkuvasti verkko-opetusta tukevana työkaluna. Oppimisanalytiikka palvelee esimerkiksi palautteenantoa, ohjausta ja opetuksen suunnittelua. Oppimisanalytiikan hyödyntäminen mahdollistaa opiskelijan toiminnan seuraamisen ja tukemisen verkko-oppimisympäristössä (Kajasilta, Christopoulos & Laakso n.d., 3). Opettajan voi olla haastavaa havaita opiskelijan kannalta kriittisimmät vaiheet oppimisprosessissa silloin, kun vuorovaikutus opiskelijan kanssa tapahtuu verkko-oppimisympäristössä. Jotta opiskelijan tuen tarve olisi ennakoitavissa, on opettajan kuitenkin tärkeää tunnistaa nämä kohdat (Ramesh, Goldwasse, Hung, Iii & Getoor 2014). Opiskelijapalaute on edelleen tärkeä kanava kriittisten kohtien tunnistamisessa, mutta se ei tarjoa tietoa opiskelijan konkreettisesta, toisinaan tiedostamattomastakin toiminnasta verkko-oppimisympäristössä. Tätä tietoa kuitenkin tarvitaan opiskelijan tukemiseen jo prosessin aikana. Oppimisanalytiikkaa hyödyntämällä voidaan reagoida opiskelijan toimintaan silloinkin, kun emme seuraa sitä reaaliaikaisesti.

Oppimisanalytiikka tarjoaa myös mahdollisuuden arvioida pedagogisten ratkaisujen vaikuttavuutta esimerkiksi havainnoimalla yksittäisten aktiviteettien hyödyntämistä. Oppimisanalytiikan mahdollistama personoitu viestintä lisää kokemusta yksilöllisestä ohjauksesta ja auttaa niiden vaiheiden tunnistamisessa, joissa opiskelija kaipaa tukea, ohjausta tai lempeää tuoppausta eteenpäin. Esimerkiksi muistutukset ja kannustusviestit lisäävät opiskelijan kiinnittymistä opiskeluun (kuvio 2). (Kajasilta ym. N.d., 2–3.)

Yksinkertaisimmillaan oppimisanalytiikkaa voidaan hyödyntää lähettämällä opiskelijoille automaattisia, personoituja ohjausviestejä esimerkiksi Moodlen muistuttajatoimintoa käyttämällä. Automaattinen ohjausviesti voidaan kytkeä opintojakson suoritteisiin, mutta myös aikaan tai opiskelijan

toimintaan (tai sen puutteeseen). Oppimisanalytiikka voidaan valjastaa reagoimaan lisäksi näiden muuttujien yhdistelmiin. Opiskelijaa voidaan aktivoida muistuttamalla esimerkiksi avaamattomista aineistoista tai tekemättömistä tehtävistä. Muistuttajatoimintoa voidaan myös käyttää tunnistamaan jo tehtyä työtä ja kannustamaan opiskelijaa seuraavan tehtävän pariin. (Kurttila & Aalto 2021.)

Kuvio 2: Esimerkki muistus- ja kannustusviestien hyödyntämisestä verkko-opetuksessa (mukaillen Kurttila & Aalto 2021)

Luennolle lenkkipolulta. Monipuolisten ja riittävää vaihtelua tarjoavien luentorakenteiden suunnittelu on osa verkko-opetuksen suunnittelua. Huomiota kannattaa tietenkin kiinnittää luentojen rakenteeseen, rytmitykseen (Laakkonen, 2018) ja keston, mutta tässä tuomme hyvänä käytänteenä esiin opiskelijapalautteen perusteella hyväksi koetun hittikonseptimme; *luentokävelyt*.

Verkko-opiskelussa opiskelijan fyysinen toiminta liittyy usein istumiseen joko tietokoneen tai oppimateriaalien ääressä, oli kyse sitten luennoista, lukemisesta, tiedonhausta tai tehtävien suorittamisesta. Yleisimmät videotapaamislustat (esim. Zoom, Teams, Google Meet) taipuvat nykyään erinomaisesti käytettäväksi myös mobiililaitteilla. Näin ollenluentopäiviin voidaan sisällyttää osuuksia, jolloin opiskelijat ohjeistetaan osallistumaan luennoille vaikkapa kävelylenkiltä. Opiskelijapalaute toteuttamistamme luentokävelyistä on ollut erittäin myönteistä. Palautteen perusteella liikkua ajatus kulkee paremmin ja keskittyminen luennon aiheeseen on helpompaa. Tutkimusnäyttö tukee kokemustamme ja opiskelijapalautetta. Paitsi, että liikunta vaikuttaa mielenterveyteen myönteisesti, on myös näyttöä siitä, että liikunnalla on myönteinen vaikutus henkiseen suorituskäyttöön. Jo 5–30 minuutin kestoisella liikunnalla on havaittu vaikutuksia liikunnan jälkeiseen oppimiseen ja jo kahden minuutin liikuntahetki juuri ennen kognitiivista testiä on parantanut suorituksia. (Huotilainen 2018.) Luentokävelyt ovat tulleet jäädäkseen omaan työkalupakkiimme.

Podcastit opetuksessa. Vaihtoehtojen tarjoaminen niin tehtävien kuin oppimateriaalienkin osalta on verkko-opetuksessa koettu hyödylliseksi ja opiskelijan aktiivista roolia tukevaksi. *Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille* (2013, 8) korostaa oikeudenmukaisten oppimismahdollisuuksien luomista. Tämä edellyttää erilaisuuden tunnistamista ja

huomioonottamista sekä samanlaisesta kohtelusta pidättäytymistä, johon vaihtoehtojen tarjoamisella osaltaan tähdätään. Joustavat materiaalit myös tukevat opiskelijan sitoutumista opiskeluun (Martin & Bolliger 2018, 213). Podcastien pedagoginen hyödyntäminen on lisääntynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. Niiden käytön nähdään monipuolistavan opetusta ja tukevan erilaisten oppijoiden opiskelumahdollisuuksia. Lisäksi niitä voidaan hyödyntää monipuolisesti sekä oppimateriaaleina että oppimistehtävinä. Nykyään löytyy jo runsaasti laadullisesti opetusmateriaaliksi soveltuvia podcast-sarjoja ja opetuksessa niitä tuleekin käyttää aina pedagogiikka edellä. (Haverinen 2020.)

Podcastien työstäminen opiskeltavasta aiheesta raporttien vaihtoehtona on ollut opiskelijoille mielekästä ja jopa yllättävänkin suosittua. Oppimisprosessi podcastin tuottamisessa voi johtaa syvempään oppimiseen, kun opiskelija joutuu perehtymään aiheeseen syvällisesti ja pohtimaan, miten asian esittää jäsennellysti muille (Haverinen 2020; McGarr 2009, 317–318). Podcastien tuottaminen tukee opiskelijan aktiivista roolia tiedon tuottajana ja lisää hänen sitoutumistaan oppimiseen. Podcastien tuottamisen nähdään kehittävän myös tärkeitä tulevaisuuden työelämätaitoja. Näitä ovat esimerkiksi kriittinen tiedon arviointiosaaminen, ICT-osaaminen ja yhteistyötaidot. (McGarr 2009, 317–318.) Opiskelija harjaantuu lisäksi viestimään asiantuntijana suullisesti sekä esimerkiksi viittaamaan puheessaan lähdeaineistoon.

Olemme kokeneet podcastit monipuolisena ja oppijalähtöisenä tapana syventää osaamista opiskeltavasta aiheesta oli kyse sitten oppimateriaalina hyödynnetyistä tai opiskelijoiden tuottamista podcasteista. Podcastien hyödyntäminen voi myös vähentää istumista, kun opiskelija voi kuunnella niitä vaikkapa lenkkipolulta.

LOPUKSI

Työelämän muutoksen ajurit ja niiden vaikutukset korkeakoulutukseen korostavat tarvetta yhä vahvempaan työelämäyhteistyöhön, jatkuvaan oppimiseen panostamiseen, yksilöllisiin oppimispolkuihin ja niin opiskelijan kuin opettajan roolin muutostarpeeseen (Digivisio 2030 2022). Verkko-oppiminen on tullut jäädäkseen. Koronapandemia kuormitti monin tavoin opettajia, jotka ilman ennakkovalmistautumista siirsivät lähiopetuksen verkkoon, mutta myös opiskelijoita, jotka joutuivat nopeasti sopeutumaan uudenslaisiin tapoihin opiskella. Pandemian kiistaton myönteinen vaikutus on kuitenkin ollut nähtävissä sekä opiskelijoiden että opettajien osaamisessa toimia erilaisissa verkko-ympäristöissä. Osaamisen vahvistuminen on mahdollistanut paitsi uudenslaisia tapoja opettaa ja oppia, myös vapauttanut verkko-opetuksen aiemmin hyödyntämätöntä potentiaalia käyttöömme. Muutos vaatii meiltä opettajina totuttujen toimintatapojen uudistamista ja ajattelun ravistelua, mutta ennen kaikkea myönteistä suhtautumista ja rohkeutta uudistua.

LÄHTEET

Ala-Hiiri, J., Junttila, J., Luonuansuu, S. & Oinonen, T. 2021. Kokemuksia korona-ajan etäopetuksesta. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 82. Viitattu 22.2.2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe202102023516>.

Ally, M. 2019. Competency profile of the digital and online teacher in future education. *International Review of Research in Open and Distributed Learning* 20, 2. Viitattu 20.2.2022. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v20i2.4206>.

Anttonen, E. 2019. Lehtori-valmentajan läsnäolon välittyminen verkkokurssilla. Teoksessa *Kampanne digittää – Poimintoja verkko-oppimisen kehittämisestä*. Toim. P. Timonen, H. Mäkelä & S. Lukkarinen. Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 80, 53–61. Viitattu 20.2.2022. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019061420470>.

Digitaalisen koulutuksen toimintasuunnitelma (2021–2027). 2020. Euroopan unioni. Viitattu 19.2.2022. <https://education.ec.europa.eu/fi/digitaalisen-koulutuksen-toimintasuunnitelma-2021-2027>.

Digivisio 2030. 2022. Digivisio esitys tammikuu 2022. Viitattu 24.3.2022. https://digivisio2030.fi/wp-content/uploads/Digivisio-esitys_tammikuu-2022.pdf.

Elinikäinen oppiminen. N.d. TEPA-termipankki. Viitattu 22.2.2022. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/elinik%C3%A4inen%20oppiminen>.

Haverinen, R. 2020. Podcast on monipuolinen opetuksessa hyödynnettävä työkalu, jonka käytöstä voi hyödytä niin opettaja kuin opiskelijakin. Valtakunnallinen DigiErko-verkosto. Blogikirjoitus 2.12.2020. Viitattu 22.3.2022. <https://digierko.fi/2020/12/02/podcast-on-monipuolinen-opetuksessa-hyodynnettava-tyokalu-josta-voi-hyotyia-niin-opettaja-kuin-opiskelijakin/>.

Huhtanen, A. 2019. Verkko-oppimisen muotoilukirja – Käytännön työkaluja laadukkaaseen verkko-oppimiseen muotoiluun. Aalto-yliopisto. Fitech network university. Viitattu 1.3.2022. <https://fitech.io/app/uploads/2019/09/Verkko-oppimisen-muotoilukirja-v-1.4.1-web.pdf>.

Huottilainen, M. 2018. Aivot, liike ja oppiminen. Liikkuva opiskelu- alue-seminaari 5.10.2018. Viitattu 21.2.2022. <https://www.youtube.com/watch?v=nta9HgaOcZl>.

Jatkuva oppiminen. 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 20.2.2022. <https://okm.fi/jatkuva-oppiminen>.

Jatkuva oppiminen. N.d. TEPA-termipankki. Viitattu 22.2.2022. <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/jatkuva%20oppiminen>.

Kajasilta, H., Christopoulos, A. & Laakso, M.-J. N.d. Oppimisanalytiikan käsikirja. Apoa-hankkeen julkaisu. Oppimisanalytiikan keskus. Tampereen yliopisto. Viitattu 22.3.2022. <https://projects.tuni.fi/uploads/2021/10/a607d223-oppimisanalytiikan-kasikirja-apoa.pdf>.

Kurttila, J. & Aalto, M. 2021. Moodlen oppimisanalytiikka pedagogiikan tueksi. Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja. Viitattu 20.2.2022. <https://oamk.fi/oamkjournal/2021/moodlen-oppimisanalytiikka-pedagogiikan-tueksi/>.

Laakkonen, I. 2018. Luomassa murrosta – miltä tutkintokoulutus verkossa näyttää opiskelijasta? AMK-lehti/UAS Journal 3/2018. Viitattu 24.3.2022. <https://uasjournal.fi/3-2018/luomassa-murrosta/>.

Martin, F. & Bolliger, D.U. 2018. Engagement matters: Student perceptions on the importance of engagement strategies in the online learning environment. *Online Learning Journal*, 22, 1, 205–222. Viitattu 20.2.2022. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1179659.pdf>.

McGarr, O. 2009. A review of podcasting in higher education: Its influence on the traditional lecture. *Australasian Journal of Educational Technology*, 25, 3, 309–321. Viitattu 23.3.2022. <https://doi.org/10.14742/ajet.1136>.

Millä suosituksilla? Kohti elinikäisen oppimisen Suomea. 2021. Sitran selviytyksiä 199. Viitattu 17.2.2022. <https://media.sitra.fi/2021/12/12140526/sitramilla-suosituksilla.pdf>.

Mikä on digivisio 2030? N.d. Viitattu 24.3.2022. <https://digivisio2030.fi/>.

Miten oppimiskokemusta muotoillaan? 2019. eOppiva. Viitattu 22.2.2022. <https://www.eoppiva.fi/miten-oppimiskokemusta-muotoillaan/>.

Opetus- ja koulutussanasto. 2021. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021, 10. Viitattu 22.2.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-908-0>.

Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille. 2013. Sisäasiainministeriön julkaisut 26. Viitattu 20.2.2022. <https://yhdenvertaisuus.fi/documents/5232670/5376058/Oppia+kaikille+suomi/09dd5121-d98e-487c-9acf-ee768620da0e/Oppia+kaikille+suomi.pdf?t=1512914802000>.

Ramesh, A., Goldwasse, D., Hung R., Iii, H.D. & Getoor, L. 2014. Learning Latent Engagement Patterns of Students in Online Courses. Citeseer. <https://dl.acm.org/doi/10.5555/2893873.2894071>.

Vehviläinen, S., Tainio, L. & Penttinen, L. 2008. Vuorovaikutus ja oppiminen. Pääkirjoitus teemanumerossa S. Vehviläinen, L. Tainio ja L. Penttinen (toim.) Vuorovaikutustutkimuksen teemanumero. *Kasvatus*, 39, 5, 417–422. Viitattu 22.2.2022. <https://researchportal.tuni.fi/en/publications/vuorovaikutus-ja-oppiminen-p%C3%A4%C3%A4kirjoitus-teemanumerossa-s-vehvil%C3%A4i>.

Vuopala, E. 2013. Onnistuneen yhteisöllisen verkko-oppimisen edellytykset. Näkökulmina yliopisto-opiskelijoiden kokemukset ja verkkovuorovaikutus. Oulun yliopiston tutkijakoulu. Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta. Acta Universitatis Ouluensis E 133. Viitattu 19.2.2022. <http://urn.fi/urn:isbn:9789526202259>.

YHTEISESTI LUOTU OPPIJAKEŠKEINEN NONSTOP-MALLI SELKEYTTÄÄ TOIMINTAA

Tarja Moilanen, Minna Kervinen, Karo Saharinen, Antti Henell, Ilona Viitasaari & Ulla Tiainen-Sallinen

Ammattikorkeakoulujen tarjoamalla nonstop-opintojaksoilla halutaan mahdollistaa joustava ja ketterä opiskelu milloin tahansa. Tällä ammattikorkeakoulut voivat osaltaan vastata Opetus- ja kulttuuriministeriön linjaukseen, jolla jatkuva oppiminen pyritään saamaan paremmin osaksi työelämää (Osaaminen turvaa tulevaisuuden 2020, 35). Samaa joustavaa ja itsenäistä opiskelua tarvitaan myös tutkinto-opiskelijoiden oppimispoluille, erityisesti sitä toivovat työssäkäyvät opiskelijat (Saari, Koskinen, Attila & Sarén 2020, 65). Opiskelija voi ilmoittautua nonstop-opintojaksolle ympäri vuoden ja aloittaa häntä kiinnostavan aiheen oppiminen ilman turhauttavaa odotusaikaa toteutusten aloitusajankohdasta. Hän voi myös rytmittää omaa etenemistään nonstop-opintojaksolla omaan oppimisprosessiin sopivaksi.

”Haluamme tarjota oppijoille mahdollisuuden kehittää osaamista ja opiskella juuri silloin, kun kiinnostus on herännyt.”

Joustaviin nonstop-opintojaksoihin lähdettiin innolla mukaan myös Jyväskylän ammattikorkeakoulun (Jamk) teknologiayksikössä. Opettajat rakensivat itsenäisesti toteutuksia työelämän ja asiakkaiden tarpeisiin. Nonstop-opintojaksojen tarjonnan kasvaessa törmättiin myös haasteisiin: jokainen nonstop-opintojakso oli toimintatavoiltaan erilainen. Tämä aiheutti sekavuutta opiskelijoille ja jatkuvan oppimisen opiskelijahallinnolle. Oli aika miettiä, kuinka tätä tärkeää toimintamallia voidaan kehittää.

Kehittämistä päätettiin lähteä toteuttamaan kokeillen ja sen aloittamisesta sovittiin Jamkin teknologiayksikön johdon ja päälliköiden kanssa tammikuussa 2021. Lähtökohtana oli, että toimintamallin tulee vastata sekä jatkuvan oppimisen että tutkintokoulutuksen tarpeisiin. Kehittämistä varten koottiin kuusi-henkinen ryhmä, jossa puolet jäsenistä oli nonstop-opintojaksojen opettajia ja puolet koulutus-, verkkopedagogiikka- ja järjestelmäsuunnittelijoita. Tämä laaja-alaisesti asiaa tarkasteleva ryhmä muotoili ja pilotoi mallin.

TOIMINTAMALLIN TAVOITTEENA PAREMPI OPISKELUKOKEMUS

Toimintamallin avulla opintojaksokohtaiset ohjeet ja toimintatavat yhtenäistyvät. Oppijoille tämä näyttäytyy muun muassa siten, että toteutuksella voi opiskella opettajan määrittelemän ohjeaikataulun mukaan tai määritellä sille oman, tiiviimmän aikataulun. Ohjeaikataulun taustalla on jatkuvan oppimisen yksittäiselle opintojaksolle ilmoittautuneen opiskelijan opinto-oikeusaika, joka määriteltiin tässä toimintamallissa yhteisellä periaatteella ja kaikkia teknologiayksikön nonstop-opintojaksoja koskevaksi. Tätä opinto-oikeusaikaa määriteltäessä huomioitiin, että opiskeluaika tulisi olla tarpeeksi pitkä oman aikataulunsa mukaiseen oppimiseen ja samaan aikaan rajattu opiskelun intensiteetin säilyttämiseen. Tämä auttaa myös mahdollisuuteen vertaisoppijoiden kohtaamisesta nonstop-toteutuksen aikana. Tavoitteena on, että yhteiset tavat toimia näyttäytyvät kaikilta osin oppijoille parempana opiskelukokemuksena. Tämä oppijoiden esiin nostama tavoite nousi esiin myös vuotta aiemmin toteutetussa jatkuvan oppimisen verkko-opiskelua koskevassa selvityksessä (Hietanen, Kopeli, Moilanen, Tyrväinen & Tähtinen 2021).

Opettajan näkökulmasta nonstop-opintojakson suunnittelu ja toimiminen itse toteutuksella helpottuu, kun eri aikaan tulevia ja meneviä oppijoita voidaan ohjata kohdistetummin. Yhteisten toiminnan periaatteiden ansiosta myös eri tehtäviä tekevien kollegoiden välinen yhteinen kehittäminen helpottuu.

”Puhumme samaa kieltä ja ymmärrämme toisiamme paremmin.”

Koulutuksen järjestämisen ja hallinnollisten tekijöiden näkökulmasta työ sujuvoituu, kun toimintaan liittyy vähemmän toteutuskohtaisia poikkeavia aikatauluja, vähemmän selvitettäviä asioita ja vähemmän henkilöihin sidoksissa olevaa hiljaista tietoa.

MALLIN ENSIMMÄINEN OSA: YHTEINEN NONSTOP-OPINTOJAKSON MÄÄRITELMÄ JA MÄÄRITELMÄÄN LIITTYVÄT KÄYTÄNTEET ERI NÄKÖKULMISTA

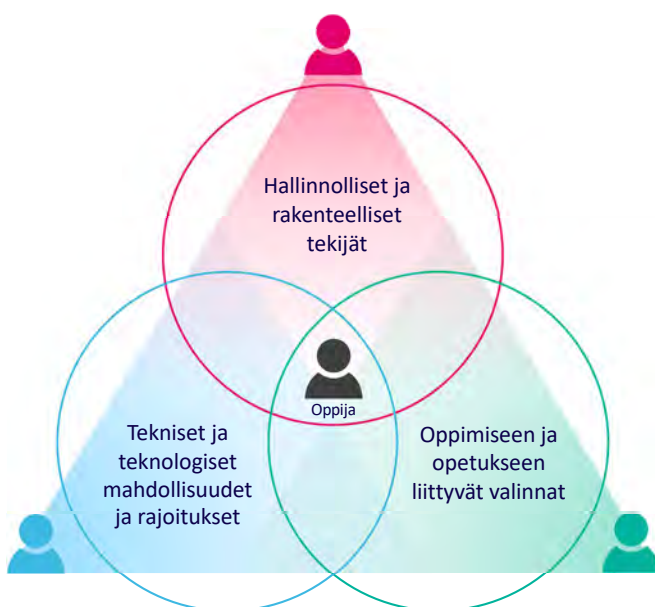
Nonstop-opintojaksoon liittyi aiemmin oletuksia ja vaihtelevia käsityksiä siitä, mitä se on ja mitä se ei ole. JAMKissa ei ollut yhteisesti sovittua määritelmää tämän tyyppiseen toteutukseen. Yhteisen toimintamallin kehittämisen lähtökohta oli, että kaikkien toimijoiden on ymmärrettävä nonstop-toteutus samalla tavalla. Tässä määritelmässä kaikki sen osat tulisi toteutua ollakseen nonstop-toteutus.

Nonstop-opintojakso

- opiskellaan itsenäisesti ja omatoimisesti,
- alkaa tauotta ennakkoon määriteltynä ajanjaksona,
- toteutetaan verkko-opintoina,
- on paikkaan sitomaton, mutta voi sisältää aikaan sidottuja toiminnallisuuksia,
- sisältyy opetussuunnitelmaan, jossa toteutus voi olla valinnainen tai pakollinen opintojakso tai sen osa,
- toteutuu kolmessa syklissä ympäri vuoden ja
- opintojakson elinkaari nonstop-toteutuksena on suunniteltu.

Tämän määritelmän pohjalta tarkennettiin, mitä se tarkoittaa käytännössä eri näkökulmista. Mitä itsenäisesti opiskeltava ja omatoiminen nonstop-toteutus tarkoittaa, kun sitä tarkastellaan hallinnollisten, pedagogisten tai teknologisten toimenpiteiden näkökulmista (kuvio 1). Oppijalle eri näkökulmista tehtyjen toimenpiteiden vaikutukset ilmenevät usein samanaikaisesti, siksi myös mallissa näitä toimenpiteitä ja niiden vaikutuksia tarkastellaan samanaikaisesti. Tämän seurauksena myös rajapinnoilla tapahtuva vuorovaikutus saatiin näkyväksi.

Kuvio 1. Toiminnan vaikutusten tarkastelu oppijakeskeisesti eri näkökulmista.

Tällainen samanaikainen tarkastelu auttaa tunnistamaan myös nonstop-opintojakson erityispiirteiden merkityksen. Yhteinen ymmärrys nonstop-opintojaksojen toteuttamisesta kasvaa ja muutoksiin voidaan reagoida ennakoivammin.

MALLIN TOINEN OSA: YHTEINEN AIKATAULU JA YHTEINEN VUOSIKELLO

Yhteinen aikataulu jakaa vuoden kolmeen osaan, joka raamittaa ilmoittautumista, jatkuvan oppimisen opinto-oikeusaikaa, opintojakson suorittamisen aikaikkunaa ja arvioinnin takarajaa. Yhteinen aikataulu ohjaa hallinnollisten toimenpiteiden lisäksi ohjeaikataulun tuottamista opintojakson valmistelun aikana. Kun opintojakso on muotoiltu itsenäistä oppimista tukevaksi, oppijat voivat opiskella myös ohjeaikataulua nopeammin. Tämä tukee myös tutkinto-ohjelmista tulleiden oppijoiden opiskelua. Pelkästään jatkuvan oppimisen opinto-oikeusaikojen yhtenäistäminen ja läpinäkyvyys poistaa turhia selviytyksiä ja yhteydenottoja eri toimijoiden välillä.

Päätös nonstop-opiskeluna toteutettavasta opintojaksosta on tehtävä valmisteltavien toimenpiteiden vuoksi riittävän ajoissa. Näitä toimenpiteitä itse toteutuksen muotoiluun, tuottamiseen tai viimeistelyyn lisäksi on esimerkiksi jatkuvan oppimisen tarjontaan liittyvät toimenpiteet.

Tunnusomaisin piirre nonstop-toteutuksille on, että opiskelijat aloittavat ja päättävät opintojakson kukin omaan tahtiin. Tämä vaikuttaa moneen asiaan ja ratkaisut on tehtävä usein sen hetkisten teknologisten mahdollisuuksien mukaan. Nämä teknologisiin rajapintoihin liittyvät asiat ovatkin juuri niitä, jotka muuttuvat nopeimmin. Oppijoiden omatahtisuus on pedagogisesta näkökulmasta taas haasteellisin nonstop-opintojaksoon liittyvä asia. Näillä toteutuksilla oppi- ja ohjausmateriaalin muodolla, huolellisesti valmistetuilla automatisoinneilla ja oppimisanalytiikalla on erityinen rooli erityisesti silloin, kun opiskelijamäärät ovat isoja. Opintojaksot voivat olla luonteeltaan myös sellaisia, joissa oppimisprosessissa tarvitaan opettajan oikea-aikainen työpanos. Pienemmillä opiskelijamäärillä voidaan esimerkiksi työsuunnitelmaan sisällyttää säännöllisin väliajoin tehty palaute ja arviointi. Mallia kehitettäessä huomioitiin työsuunnitteluun ja resurssointiin liittyvät havainnot, vaikka niihin ei pureuduttu tämän kehittämisprojektin aikana.

Nonstop-opintoina tehtävän toteutukseen liittyvä säännöllisesti tehty arvio siitä, jatketaanko tätä toteutustapaa juuri tässä sisällössä tai kokonaisuudessa. Jos nonstop-toteutus päätetään toteuttaa myös seuraavana lukuvuonna, sen tietojen ja materiaalin päivitys aloitetaan ajoissa. Mikäli opintojakso nonstop-toteutuksena päätetään lopettaa, se tehdään hallitusti.

MALLIN KOLMAS OSA: OPISKELIJANA NONSTOP- OPINTOJAKSOLLA

Oppijan näkökulmasta opiskelun aloittaminen nonstop-opintojaksolla tulee olla *sujuvaa*. Se tarkoittaa, että hänellä on ollut riittävästi tietoa osaamistavoitteista, sisällöistä, opintojakson toteuttamisesta ja opiskelutavasta ennen ilmoittautumista. Asia on kerrottu selkeästi, yhdenmukaisesti ja riittävän tarkasti. Opintojakson sisällöllisen ja teknisen toteutuksen tulee olla harkittu kokonaisuus, koska opiskelu on itsenäistä ja omatoimista. Opiskelun intensiteetti pitää pyrkiä pitämään yllä, joka *sitouttaa* opintojakson loppuun viemiseen. Toteutuksen päättyessä hänelle tarjotaan vaihtoehtoja aihetta syventävistä tai laajentavista opintojaksoista, jolloin osaamisen kehittämiseen saadaan *jatkuvuutta*.

TOTEUTUSMALLI RAKENTUI PILOTTIEN AVULLA

Toimintamallia kehitettiin viemällä se aikaisessa vaiheessa pilotointiin. Piloteiksi valittiin kolme erilaista toteutusta, joista yksi sijoittui kesäopintona ja kaksi syksyllä alkavana toteutuksena.

Pilotointiin osallistuneet opintojaksot:

- Git-versionhallinta ja Gitlab-projektien hallintaympäristö AMK (1 op) on valinnainen työelämän tarpeista syntynyt tieto- ja viestintätekniiikan opintojakso.
- Purchasing management YAMK (5 op) on soveltavaan kehittämisosaamiseen painottuva ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojakso.
- AutoCAD 3D-mallinnus (1 op) on ammattikorkeakoulujen ristiinopiskelun ja avoimen ammattikorkeakoulun suosittu tekniikan alan opintojakso.

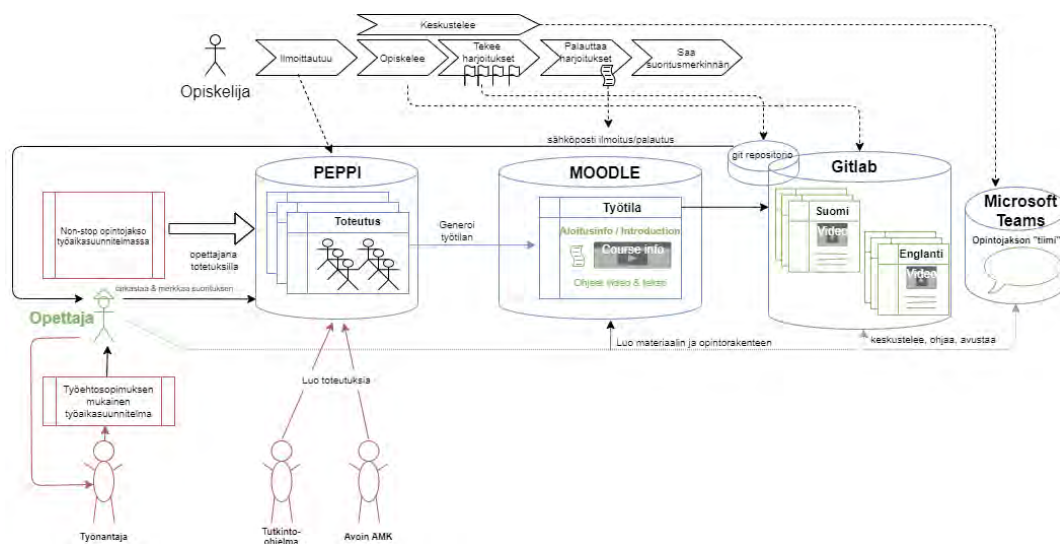
GIT-VERSIONHALLINTA JA GITLAB -PROJEKTIEN HALLINTAYMPÄRISTÖ (1 OP)

Tarve tämän opintojakson nonstop-toteutukseen syntyi Git-versionhallintatyökalun käytön kasvusta tieto- ja viestintätekniiikan alalla. Git-työkalun koulutus ei mahtunut opetussuunnitelman pakollisiin opintoihin, mutta oli selkeästi havaittavissa, että sen osaamista alettiin vaatia lähtökohtaisesti esimerkiksi ohjelmoinnissa. Tämä takia opintojakso suunniteltiin ja toteutettiin skaalautu-

vana, valinnaisena ja nonstop-opintojaksona. Tarpeidensa mukaisesti jokainen opiskelija pystyi tällöin sisällyttämään opintojakson omaan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan ja ilmoittautua sille oman aikataulunsa mukaisesti.

”Parasta opintojaksolla oli nonstop-luonne, omalla tahdilla teko.”

Pilotissa tarkasteltiin koko nonstop-toteutuksen kulkua opettajan näkökulmasta. Kuviossa 2 on otsikon opintojakson visualisoitu rakenne, jossa hallinnollinen näkökulma näyttyy punaisella painottuen toteuttamisen alkuosaan, teknologinen sinisenä painottuen eri järjestelmissä tapahtuviin toimintoihin toteutuksen eri vaiheissa ja pedagoginen näkökulma vihreällä, joka näyttyy oppimateriaalin ja ohjauksen tehtävinä.

Kuvio 2. Gitlab-opintojakson rakenne hallinnollisesta, pedagogisesta ja teknologisestä näkökulmasta katsottuna.

Gitlab-opintojakson pilotoinnissa haasteena oli, että samassa toteutuksessa oli nonstop-opiskelijoiden lisäksi myös synkronisessa aikataulussa etenevät opiskelijat. Tämän toteutuksen aikana keskusteluun nousi myös nonstop-opintojaksojen resurssoinnin vaikeudet, kun osallistujamäärien ennustettavuus on vaikeaa; ilmoittautuneiden, aloittaneiden ja valmistuneiden suhteen.

PURCHASING MANAGEMENT YAMK (5 OP)

Englanninkielinen hankintojen johtaminen on ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintojakso. Opintojakso otettiin mukaan pilotointiin sen luonteensa vuoksi. Hankintojen johtamisen opintojaksolla soveltavan osaamisen kehittäminen on keskiössä. Toteutusta ei siis rakennettu isoille opiskelijamassoille.

Suunnittelussa lähdettiin liikkeelle osaamistavoitteista ja niiden saavuttamista haluttiin mahdollistaa työelämälähtöisyydellä, monipuolisuudella ja opiskelijoiden välisellä vuorovaikutuksella. Tämän opintojakson opettajaa puhutteli erityisesti uuden nonstop-toteutusmallin ominaisuus, jossa koko lukuvuoden opiskelijat suorittavat toteutuksiaan samalla Moodle-kurssilla. Pedagogisesti tämä antaa opettajalle mahdollisuuden suunnitella, mitkä toiminnot ja tehtävät ovat nonstop-mallissa olevan ryhmän sisäisiä ja mitkä soveltuvat kaikkien lukuvuoden opiskelijoiden yhteisiksi tehtäviksi.

Opintojakson suorittaneiden palaute oli kiittävää. Opintojakso koettiin monipuoliseksi ja osaaminen kehittyi. Toteutuksen suunnittelussa asetetut tavoitteet toteutuivat erinomaisesti.

"I did like the course a lot and it exceeded my expectations. Tasks were supporting my learning a lot and there were good instructions. Thank you!"

"The course content, know-how and guidance through instructions were very good and simple to follow."

Pilotin avulla todennettiin, että huolellisella suunnittelulla myös soveltavaa osaamista kehittävä opintojakso toimii erinomaisesti nonstop-toteutuksena.

Kyseisen opintojakson pilotin yhteydessä kuvattiin myös ohjevideo. Videolla esitellään uutta nonstop toimintamallia ja siinä huomioitavia asioita Jamkin opettajan näkökulmasta. Video pohjautui Purchasing Management -opintojaksoon.

Opintojakson opettaja esittelee toimintamallin käyttöönottoa "Ohjeita opettajalle" -videolla (pituus 18 min.)

AUTOCAD 3D-MALLINNUS (1 OP)

AutoCAD 3D-mallinnus on ollut suosiossa erityisesti ammattikorkeakoulujen ristiinopiskelun mahdollistavassa CampusOnline-palvelussa. Tämä opintojakso kuuluu laajempaan kokonaisuuteen jatkaen AutoCAD-perusteet sarjaa, jotka kaikki toteutetaan nonstop-opintoina.

Poiketen AutoCAD-perusteista, jossa oppiminen perustuu videomateriaaleihin ja palaute automaattitarkistuviin tehtäviin, tällä pilottiin osallistuvalla 3D-mallinnuksen nonstop-opintojaksolla oppiminen perustuu videomateriaaleihin ja opettajan arvioimaan tehtävään.

"Kurssi oli oikein hyvä ja olen suositellut mallinnuskurssejasi aktiivisesti sekä oman että tuoreempien vuosikurssien opiskelijoille, mukaan lukien Kehity 3D-tulostajaksi -kurssia."

Pilotti toi vahvistusta siitä, että lyhyet nonstop-opintojaksot soveltuvat hyvin asioiden kertaamiseen, esitietojen hankkimiseen tai aiheeseen tutustumiseen. Yleistajuinen sisältö soveltuu kaikille tekniikan aloille, vaikka pilotissa mukana ollut opintojakso kuuluu konetekniikan perusopintoihin. Pilotin avulla toimintamallissa hiottiin erityisesti opintojakson aloitukseen ja päättämiseen liittyviä toimintoja.

YHTEENVETO

Toimiminen yhteisten periaatteiden ja yhteisten käytänteiden mukaan voi olla hankalaa. Erilaiset opintojaksot erilaisine osaamistavoitteineen tekevät suunnittelusta, muotoilusta ja toteuttamisesta osin haasteellisenkin. Toteutusten erilaisuudesta johtuen koulutuksen eri toimijoiden on tasapainoitettava oppimisen laadun, ajankäytön, teknologisten realiteettien ja työn hallittavuuden kanssa. On osattava tehdä tällä hetkellä toimivin ratkaisu ja mukauduttava muutoksiin. Tämä toimintamalli auttaa osaltaan yhteisten tavoitteiden saavuttamista.

Toimintamalli sisältää yhteiset tekemisen periaatteet nonstop-määritelmän mukaisesti hallinnollisesta, pedagogisesta ja teknologisesta näkökulmasta. Ymmärrys toimenpiteiden vaikutuksesta kokonaisuuteen kasvaa, kun toimintaa katsotaan samaan aikaan eri näkökulmista. Keskiössä on oppija, jolle nämä toimenpiteet tulee näkyä yhtä aikaa toimivana ja sujuvana ympäristönä oppia. Jatkokehittämisen seuraava luonteva askel olisikin tutkia, miten oppijat kokevat yhteisen toimintamallin vaikutukset. Tavoitteena on, että oppimis- ja opiskelukokemus on onnistunut ja se innostaa oppimaan edelleen lisää.

LÄHTEET

Hietanen, A., Kopeli, M., Moilanen, T., Tyrväinen, P. & Tähtinen, R. 2021. ”Ilman tyttäreni apua en olisi selvinnyt alusta...”. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jatkuva oppiminen -blogi. Julkaistu 20.10.2021. Viitattu 18.2.2022. <https://blogit.jamk.fi/elo/2021/10/20/ilman-tyttarieni-apua-en-olisi-selvinnyt-alusta/>.

Osaaminen turvaa tulevaisuuden: Jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset. 2020. Helsinki: Valtioneuvosto. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:38. Viitattu 18.2.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-610-5>.

Saari, J., Koskinen, H., Attila, H. & Sarén, N. 2020. Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25. Viitattu 24.2.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3>.

OPISKELIJOIDEN HYVINVOINNIN JA OPISKELUKYVYN TUKEMINEN

Seija Eskola, Sirpa Laitinen-Väänänen, Heidi Kihlström-Lehtonen, Eveliina Koskela, Vesa Kuhanen, Tiina Parviainen, Joonas Puhto, Maaret Rutanen & Anna-Kaisa Tiihonen

Koronapandemia on heikentänyt korkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia entisestään oppimisen ja opetuksen siirryttyä lähes täysin verkkoon. Itseohjautuvuuden vaatimukset kasvoivat ja opiskelun kuormittavuus sekä yksinäisyyden kokemukset lisääntyivät. Opettajan ja opiskelijan sekä opiskelijoiden välinen kasvokkain tapahtuva kohtaaminen saattoi puuttua lähes kokonaan. Avun hakemisen kynnys nousi ja opettajien mahdollisuudet tunnistaa tuen tarpeita vaikeutui. Etäopiskelu vaikutti myös tukipalvelujen toteutukseen ja saavutettavuuteen. Opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriö ohjasi rahoitusta eri korkeakouluille. Tässä artikkelissa tarkastelamme Opiskelijahyvinvoinnin yhteiskehittäminen (OHKE) -projektin Jyväskylän ammattikorkeakoulussa (Jamk) toteutettuja kehittämis- ja tutkimustoimia sekä niistä tehtyjä havaintoja.

HYVINVOINTI JA OPISKELUKYKY

Hyvinvointi määritellään yksilön ja yhteisön näkökulmasta kolmena ulottuvuutena: terveytenä, materiaalisena ja koettuna hyvinvointina (Hyvinvointi 2020). Hyvinvoinnin kokemus liittyy tunteeseen omista vaikutusmahdollisuuksista, kyvykkyydestä oppia ja yhteisöllisyydestä (Martela 2014). Opiskeluyhteisön hyvinvointia kuvataan pedagogisena hyvinvointina, joka koostuu koko opiskeluyhteisön, opettajien, opiskelijoiden ja oppimisen näkökulmista. Pedagogisissa ratkaisuissa korostetaan osallistavaa toimintaa ja opiskelijan aitoa kohtaamista. (Erkkilä & Perunka 2021; Lappalainen, Kuittinen & Meriläinen 2008.)

Opiskelukyky on yhteydessä hyvinvointiin, oppimistuloksiin ja opintojen etenemiseen. Se kuvaa opiskelijan voimavaroja selvitä opintojen tuomista haasteista. Opiskelukyky muodostuu opiskelijaan ja oppimisympäristöön liittyvistä tekijöistä: opiskelijan terveydestä ja voimavaroista, opiskelutaidoista, opiskeluympäristöstä sekä opetus- ja ohjaustoiminnasta. (Kunttu 2021.)

OPISKELIJOIDEN HYVINVOINTI PANDEMIAN AIKANA

Koronapandemian vaikutuksista opiskelijoiden hyvinvointiin on tehty useita selvityksiä ja tutkimuksia (Parikka, Holm, Ikonen, Koskela, Kilpeläinen & Lundqvist 2021; Salmela-Aro 2021; AMK-opiskelijoiden etäopiskelukyselyn tulokset 2021). Tutkimusten mukaan poikkeusolot ovat vaikuttaneet merkittävästi opiskelumotivaatioon, opiskelun kuormittavuuteen, opintojen etenemiseen, mielen hyvinvointiin sekä yksinäisyyden kokemuksiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaiseman Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimuksen mukaan joka kolmas opiskelija kärsii ahdistuksen ja masennuksen oireista ja lähes joka kolmas ei tunne kuuluvansa yhteenkään opiskeluun liittyvään ryhmään. Lähes puolet opiskelijoista kokee opintojen vaatiman työmäärän lisääntyneen ja noin 70 prosenttia opintojen vaikeutuneen. (Parikka ym. 2021.) Keväällä 2021 Suomen opiskelijakuntien liiton SAMOKin etäopiskelukyselyssä 61,8 % vastanneista koki motivaationsa laskeneen ja lähes yhtä moni koki jaksamisen ja mielenterveyden heikentyneen pandemia aikana (AMK-opiskelijoiden etäopiskelukyselyn tulokset 2021).

Salmela-Aron tutkimusten (2021) alustavien tulosten mukaan opiskelijoiden tilanteet polarisoituvat: osa opiskelijoista koki hyvinvointinsa jopa parantuneen, mutta suurella osalla opiskeluinto laantui, itseohjautuvuuden vaatimukset ja uupuminen kasvoivat ja keskittyminen, motivaatio ja ajanhallinta heikentyivät. Yhteisöistä irtautuminen ja ongelmien kasaantuminen näkyi 1. vuoden opiskelijoissa (Lavonen & Salmela-Aro 2022). Samankaltaisia havaintoja tehtiin myös Jamkin opettajatutoreiden tekemissä opiskelijahaastatteluissa keväällä 2021.

Tutkimuksissa on selvitetty myös opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskelukykyä edistäviä tekijöitä. Näitä ovat opiskelijoiden voimavarojen ja opiskelutaitojen vahvistaminen, vuorovaikutuksen ja opetustoiminnan kehittäminen, oppimisympäristön muokkaus, opiskelijoiden tuen tarpeiden varhainen tunnistaminen ja ohjaus- ja tukipalvelujen kehittäminen (Kasurinen 2019; Kunttu 2021). Salmela-Aron tutkimuksen (2021) mukaan hyvinvointia lisäävät lähiopetus, omat etäopiskelukyvyt, opettajien etäopetustaidot sekä opettajien säännöllinen yhteydenpito ja tuki. Päiväaikataulujen puute, tekniset haasteet, työtilan puute, häiriöt ja muut huolet olivat yhteydessä huonompaan hyvinvointiin erityisesti pandemian alkuvaiheessa. Opiskelu-uupumus väheni selvästi syksyn 2021 aikana, jolloin siirryttiin useissa korkeakouluissa lähiopetukseen. (Salmela-Aro 2021.)

OPISKELIJAHYVINVOINNIN YHTEISKEHITTÄMINEN -PROJEKTI

Opiskelijahyvinvoinnin yhteiskehittäminen (OHKE) -projektissa (1.1.2021–31.12.2022) kehitettiin opiskelijoiden hyvinvointia, opiskelukykyä ja osallisuutta tukevia palveluita, osaamista ja toimintakulttuuria korkeakoulu yhteisöissä. Projektia koordinoi Jyväskylän ammattikorkeakoulu ja se toteutettiin yhteistyössä Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja opiskelijakuntien JAMKO ja SAMO kanssa.

Projekti sisälsi kolme toimenpidekokonaisuutta, työpakettia. Ensimmäinen työpaketti oli opiskelijoiden hyvinvointivalmiuksien kehittäminen hyvinvointivalmennuksen avulla. Toisena työpakettina oli opiskelukyvyyn vahvistaminen, jolloin kehitettiin uusia menetelmiä opiskelijoiden tuen tarpeiden tunnistamiseen, tuen suunnittelua sekä palveluita. Opiskelijan tuen tarpeiden tunnistamiseksi luotiin itsearviointikysely ja hyödynnettiin oppimisanalytiikkaa. Projektissa kehitettiin opettajien ja opettajatutoreiden osaamista, toimijoiden välistä yhteistyötä, palveluja ja palveluista tiedottamista. Kolmannessa työpaketissa kehitettiin vertaistutortoimintaa ja tutoreiden osaamista.

Projektiin sisällytettiin tutkimusta tukemaan opiskelijahyvinvointiin liittyvän osaamisen ja palveluiden kehittämistä. Tutkimuksellisesti tarkasteltiin opiskelijoiden kokemuksia hyvinvoinnin ja opiskelun tukipalveluista sekä hyvinvointivalmennuksesta ja opettajatutoreiden ja vertaistutoreiden osaamista. Viitekehikseksi valittu käytäntötutkimus (Saurama 2016) kietoo yhteen tutkimusta ja kehittämistä. Käytäntötutkimus on monimenetelmällistä ja moniäänistä mahdollistaen tutkimuskohteen monipuolisen tarkastelun. Alustavat tulokset reflektoidaan yhdessä käytännön toimijoiden kanssa, niiden merkitystä ja arvoa arvioidaan käytännön näkökulmasta, ja niiden pohjalta todettuja kehittämistoimia voidaan tehdä ketterästi.

YKSILÖLLINEN HYVINVOINTIVALMENNUS

Yksilöllinen hyvinvointivalmennus toteutettiin joustavasti ja opiskelijan henkilökohtaiset tarpeet huomioiden. Valmennuksessa kuultiin opiskelijan hyvinvoinnin ja opiskelun huolia ja etsittiin keinoja niiden helpottamiseksi. Opiskelijoita tuli valmennukseen useilta eri opiskelualoilta. He ohjautuivat mukaan sosiaalisen median ilmoitusten perusteella sekä opojen, opintopsykologien ja opettajatutoreiden ohjaamina. Kunkin opiskelijan kanssa oli 1–5 tapaamiskertaa joko etäyhteyksin tai kontaktitapaamisina. Hyvinvointivalmentajina toimivat kaksi hyvinvointialan lehtoria. Hyvinvointivalmennukseen osallistuneita haastateltiin.

tiin (n = 13) ja valmentaja-opettajat (n = 2) refleктоivat yhdessä toimintaansa nostaten esiin kehittämisehdotuksia.

Valmennuksen aluksi kartoitettiin opiskelijan tilanne kokonaisvaltaisesti ja luotiin tavoite työskentelyä varten. Tapaamiskertojen välille annettiin arkeen ja opiskeluun liittyviä välitehtäviä, joiden tarkoituksena oli auttaa opiskelijaa etenemään tavoitteessaan. Lopuksi käytiin läpi etenemistä sekä suunniteltiin, miten opiskelija jatkaa valmennuksen jälkeen ja ohjattiin häntä tarvittaessa eteenpäin.

Korona-aikana moni oli jäänyt erilleen muusta opiskeluryhmästä. Opinnot ja niiden organisointi olivat jääneet aiempaa enemmän oman toiminnan varaan. Opiskelijat kuvasivat opintojen etenemisen hidastumiseen liittyvää häpeää ja tämän kautta esiin nousseita lisähaasteita. Valmennuksessa suunniteltiin, miten arkipäiviä voi aikatauluttaa ja rytmittää siten, että on helpompi päästä kiinni opiskeluun ja myös palautua vapaa-aikana. Huomioita kiinnitettiin myös elämäntavoista huolehtimiseen, kuten unirytmiiin ja levon määrään, liikkumiseen, syömiseen ja rentoutumiseen sekä stressinhallintaan.

Opiskelijat kokivat, että olivat saaneet tukea juuri itseä koskeviin haasteisiin ja palaute toiminnasta oli erittäin hyvää. He kuvasivat valmennuksen hyödyksi konkreettisten työkalujen, kuten ajanhallinnan, opiskelutekniikan ja rentoutumiskeinojen käyttöön ottamisen ja tätä kautta myös opinnoissa etenemisen helpottumisen. Palautteissa kuvattiin kuulluksi tulemisen ja huolien jakamisen merkitystä voimaannuttavana asiana.

Jatkossa hyvinvointivalmennusta olisi hyödyllistä levittää ja laajentaa ammattikorkeakoulussa. Yksilöllisen hyvinvointivalmennuksen lisäksi sitä voisi toteuttaa ryhmämuotoisesti ja opintoihin sisällytettynä. Valmennuksen toteuttamista voisi myös laajentaa ottamalla sosiaali- ja terveystalan loppuvaiheen opiskelijoita vertaisvalmentajan rooliin.

OPETTAJATUTOREIDEN OSAAMINEN JA TYÖN TUKEA

Ohjaustoiminnan tärkein toimija on opettajatutor, joka nimetään kullekin opiskelijalle ja opiskelijaryhmälle heti opintojen alussa. Opettajatutorin tehtäviä ovat henkilökohtaiset HOPS- ja uraohjauskeskustelut, opiskelijaryhmän opintojen etenemisen seuraaminen ja mahdollisten kevennettyjen HOPSien suunnittelu. Tarvittaessa opettajatutor ohjaa opiskelijaa muiden palvelujen piiriin. OHKE-projektissa tavoitteena oli tukea opettajatutoreiden osaamista ja työtä opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opiskelukyvyyn tukemisessa.

Opettajatutoreiden mielipiteitä ja kokemuksia omasta osaamisestaan ja työnkuvastaan kartoitettiin kyselyllä, johon vastasi runsas neljännes opettaja-

tuoreista (n = 47). Kyselyn mukaan opiskelijat ottivat yhteyttä opettajatutoriin pääsääntöisesti opintojakson valintaan, urasuunnitteluun, elämäntilanteeseen tai opintojen etenemiseen liittyvissä haasteissa. Tärkeimmiksi keinoiksi opiskelijan tuen tarpeen tunnistamiseksi koettiin HOPS-keskustelut, opiskelijan suoritusten seurannan Pepistä sekä muut keskustelut opiskelijan kanssa. Keskeisimpinä työtehtävinä koettiin opiskelijan lähiohjaajana toimiminen, tuki opintojen aikatauluttamisessa ja erilaisissa opiskeluun liittyvissä haasteissa auttaminen. Sisäisistä tukipalveluista lähes kaikki tunsivat hyvin tai erittäin hyvin opinto-ohjaajan palvelut, vertaistutoreiden tuen tunsivat 74 % ja opintopsykologin palvelut 64 % vastaajista. Oppilaitoksen ulkopuolisista palveluista parhaiten tunnettiin terveyden ja opintososiaaliin etuihin, vapaa-aikaan ja mielen hyvinvointiin liittyvät palvelut. Alakohtaiset erot näkyivät tuloksissa. Osaamista opettajatutorit toivoivat lisää oppimisanalytiikan hyödyntämisestä, huolen puheeksi ottamisesta ja palveluista sekä opiskelijan tukemisesta hyvinvoinnin ja opiskelun haasteissa. Tärkeimmäksi osaamisen kehittämisen muodoksi koettiin yhteiset keskustelut opettajien kesken ja vertaisryhmätoiminta, koulutuksia ja työnohjausta toivoi noin kolmasosa vastaajista.

Jamkin kaikissa yksiköissä toteutettiin esimiesten tuella ja yhteistyössä opinto-ohjaajan kanssa opiskelijahyvinvoinnin tukemisen sparraustilaisuudet opetushenkilöstölle. Tavoitteena oli lisätä keskustelua ja myönteistä ilmapiiriä opiskelijahyvinvoinnin ja opiskelukyvyn tukemisesta sekä jakaa hyviä käytäntöjä ohjauksen ja opetuksen arkeen. Tilaisuudet saivat hyvää palautetta. Lisäksi toteutettiin tulosaluekohtaisia koulutus- ja kehittämistilaisuuksia.

Opettajatutorien työn tueksi toteutettiin ohjattuja vertaisryhmiä, opintopsykologin ja opinto-ohjaajan konsultaatioita, koulutuksia ja materiaaleja. Vertaisryhmiä vetivät työparina projektitoimija ja yksikön opinto-ohjaaja ja ne kokoontuivat noin kolme kertaa. Ryhmissä keskusteltiin ja jaettiin hyviä käytäntöjä opettajatutorin tehtävistä ja vastuista sekä opiskelijoiden ja opiskelijaryhmien haastavista ohjaustilanteista. Tapaamiset koettiin voimaannuttaviksi ja osaamista ja jaksamista vahvistaviksi. Lisäksi kehitettiin välineitä ja materiaalia opettajatutoreiden käyttöön sekä järjestettiin koulutuksia muun muassa huolen puheeksi ottamisesta ja opiskelijan ohjaus- ja hyvinvointipalveluista.

Opettajatutorin tehtävä opiskelijan lähiohjaajana edellyttää kohtaamis- ja ohjaamisosaamista, eri työvälineiden hyödyntämistä sekä tietoa palveluista ja yhteistyötä. Tärkeää onkin vahvistaa opettajatutorin osaamista kehittämällä perehdytystä ja työtä tukevia ohjeistuksia sekä selkiyttämällä työnkuvaa. Osaamista ja työssäjaksamista tukevat yhteistyö opettajayhteisöissä, vertaisryhmätoiminta, koulutukset, työvälineet ja materiaalit sekä yhteistyö muiden ohjauksen ja hyvinvoinnin toimijoiden kanssa.

VERTAISTUTOREIDEN OSAAMISEN KEHITTÄMINEN

Jyväskylän ja Seinäjoen ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien JAMKOn ja SAMOn toimenpiteet OHKE-projektissa keskittyivät tutortoiminnan kehittämiseen ja sen kautta opiskelijoiden hyvinvoinnin ja osallisuuden tukemiseen. Molemmissa opiskelijakunnassa tutorit ovat opiskelijoita, jotka toimivat vapaaehtoisina vertaisohjaajina ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Vertaistutoreilta kartoitettiin kyselyllä heidän tutorosaamistaan, kokemuksiaan ja syitä hakeutua tutortoimintaan (n = 38).

Vertaistutoreiden osaamisen tukemiseksi kehitettiin Tutorit tukena -tutortoiminnan opas, joka sisältää ohjeita pienryhmätoiminnasta ja vertaisohjauksesta sekä listauksen ryhmäyttävistä harjoitteista. Tutoreiden jaksamisen tukemiseksi järjestettiin ensimmäistä kertaa työnohjauksia. Työnohjukset toteutettiin pienryhmissä, jotka kokoontuivat kolme kertaa lukuvuoden aikana. Niitä ohjasivat koulutetut työnohjaajat, kuten korkeakoulujen opintopsykologit, korkeakoulupastorit ja oppilaitospapit. Työnohjauksien tavoitteena oli antaa tutoreille mahdollisuus reflektoida omaa tutorointiaan pienryhmissä sekä keskustella luottamuksellisesti haasteista, joita on saattanut ilmetä tutoroinnin aikana. Uuden toiminnan sisällyttäminen tutortoimintaan tuotti aluksi haasteita työnohjauksista viestimisessä ja ohjauksiin ilmoittautumisessa. JAMKOn tutoreilta kerätty palaute osoittaa, että pienryhmässä tapahtuvalle henkilökohtaiselle ohjaukselle sekä ajatusten vaihdolle on selkeästi tarvetta.

Tutortoiminnan sosiaalisten tekijöiden merkitys nousi esille myös tutkimuskyselyn tuloksista. Kyselyssä kartoitettiin eri toimien merkitystä tutorina kehittymisessä sekä omassa jaksamisessa ja motivaatiossa tutorina toimimiseen. Suurin osa avoimiin kysymyksiin vastanneista tutoreista koki, että osaamisen kehittymistä sekä omaa jaksamista tukivat muut tutorit, tutorvastaavat, tutoroivat opiskelijat ja tutoryhteisö ylipäätään. Lisäksi vastauksista nousi esille tarve juuri työnohjausten kaltaiselle tutoreiden keskinäiselle toiminnalle ja tapaamisille.

POHDINTAA

Hyvinvoinnin ja oppimisen suhde on kiinteä ja vuorovaikutteinen. Opintojen eteneminen ja sen kautta saadut merkityksellisyyden kokemukset ovat mielialan, oppimisen ja motivaation näkökulmista erittäin tärkeitä. Toisaalta opiskelijoiden hyvinvointi tukee oppimista ja koko yhteisöä sekä edistää valmistumista ja työkykyä.

Opiskelijoiden hyvinvoinnin ja opiskelukyvyn tukeminen on koko korkeakouluyhteisön tehtävä. Siihen osallistuvat sekä opetus- ja ohjaushenkilöstö,

vertaistutorit, opiskelijajärjestöt, opiskelijat, että johdon edustajat ja ulkopuoliset tuen tarjoajat. Tukea tarjotaan arkisissa kohtaamisissa, pedagogisilla ratkaisuilla ja yhteisöllisyyttä edistämällä. Tuki voi olla myös yksilöllistä tuen tarpeen tunnistamista ja ohjausta sekä monipuolisia ja saavutettavia ohjauksen ja hyvinvoinnin palveluja ja yhteistyötä korkeakoulun ulkopuolisiin palveluihin. Oleellista on opiskelijoiden kokemus kuulluksi tulemisesta, yhteisöllisyydestä ja osallisuudesta sekä pystyvyydestä. Palvelujen toteutuksessa tärkeää on niiden saavutettavuus, matala hakeutumisen kynnyks ja opiskelijan tavoitteista lähtevä systemaattinen tuki.

Hyvinvoinnin ja opiskelukyvyyn edistämässä myös opiskelijan opettaja-tutorit, opettajat ja vertaistutorit tarvitsevat osaamista ja tukea työssäjaksamiselle. OHKE-projektissa kehitettiin toimintamalleja, materiaaleja, työvälineitä, vertaisryhmiä ja koulutuksia, jotka jäävät käyttöön ja joita kehitetään edelleen projektin jälkeen.

Projekti toimi tiiviissä yhteistyössä Jamkin yksiköiden johdon ja opinto-ohjaajien sekä ohjaus- ja hyvinvointipalveluiden henkilöstön kanssa. Kehittämistyö ja toimenpiteet tukivat kaikkia opiskelijoita suoraan tai välillisesti. Projekti on ollut vaikuttamassa siihen, että hyvinvointityö ja siihen liittyvien aiheiden näkyvyys on lisääntynyt korkeakoulussa. Yhteisöllisyys, ennaltaehkäisevä toimintatapa ja välittämisen ilmapiiri ovat tulevaisuudessa tärkeitä keinoja vaikuttaa niin opiskelijoiden opiskelukykyyn kuin meidän jokaisen jaksamiseen.

Lisätietoa OHKE –projektista: www.jamk.fi/ohke

LÄHTEET

AMK-opiskelijoiden etäopiskelukyselyn tulokset. 2021. SAMOK. Viitattu 3.3.2022. <https://samok.fi/wp-content/uploads/2021/05/amk-opiskelijoiden-etaopiskelukyselyn-tulokset-2021.pdf>.

Erkkilä, R. & Perunka, S. 2021. Pedagoginen hyvinvointi voimaannuttaa ja osallistaa opettajan ja opiskelijan. *Oamk Journal*. Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja 26/2021. Viitattu 3.3.2022. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2021053132389>.

Hyvinvointi. 2020. Hyvinvointi- ja terveyserot. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 3.3.2022. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi>.

Kasurinen, H. 2019. Tulosten yhteenveto. Julkaisussa Opiskelijoiden hyvinvointi ja tulevaisuususkot ammattikorkeakoulussa. Toim. H. Kasurinen. Laurea ammattikorkeakoulu. Julkaisut 124/2019.

Kunttu, K. 2021. Opiskelukyky. Julkaisussa Opiskeluterveys. 2., uudistettu painos. Toim. K. Kunttu, A. Komulainen, S. Kosola, N. Seilo & T. Väyrynen. Helsinki: Duodecim.

Lappalainen, K., Kuittinen, M. & Meriläinen, M. 2008. Esipuhe. Julkaisussa Pedagoginen hyvinvointi. Toim. K. Lappalainen, K. Kuittinen, & M. Meriläinen. Kasvatusalan tutkimuksia 41. Suomen kasvatustieteellinen seura, 5–6.

Lavonen, J. & Salmela-Aro, K. 2022. Experiences of Moving Quickly to Distance Teaching and Learning at All Levels of Education in Finland. Julkaisussa Primary and Secondary Education During Covid-19: Disruptions to Educational Opportunity During a Pandemic, 105. Toim. F. M. Reimers. Springer, Cham. Viitattu 3.3.2022. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-81500-4>.

Martela, F. 2014. Itseohjautuvuusteoria – Eli onnellisen elämän kolme keskeistä tekijää. Frank Martela -blogi. Viitattu 3.3.2022. <https://frankmartela.fi/2014/04/04/itseohjautuvuusteoria-eli-kolme-vastausta-siihen-mika-tekee-ihmisen-onnelliseksi/>.

Parikka, S., Holm, N., Ikonen, J., Koskela, T., Kilpeläinen, H. & Lundqvist, A. 2021. KOTT 2021-tutkimuksen tuloksia 2021. Viitattu 3.3.2022. <https://www.terveytemme.fi/kott/>.

Salmela-Aro, K. 2021. Opiskelu-uupumuksesta opiskeluintoon – tasapainoilua vaatimusten ja voimavarojen välillä. Puheenvuoro Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön Opiskelukykypäivä-tapahtumassa 17.11.2021. Viitattu 1.3.2022. <https://www.yths.fi/app/uploads/2021/11/Katariina-Salmela-Aro.pdf>.

Saurama, E. O. 2016. Sosiaalityön käytätötutkimus ja pragmatismi. Julkaisussa Käytätötutkimuksen taito. Toim. M. Satka, I. Julkunen, A. Kääriäinen, R. Poikela, L. Yliruka & H. Muurinen. Heikki Waris -instituutti ja Mathilda Wrede institutet, 78–98.

KANSAINVÄLINEN HANKETYÖ ETÄMOODISSA

Irmeli Maunonen-Eskelinen & Leena Kaikkonen

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisella opettajakorkeakoululla on pitkä kokemus ja jo 1990-luvulta alkaen vahvaa osaamista työskentelystä kehittyvien maiden opettajankoulutusorganisaatioiden kanssa (Kaikkonen 2022; Maunonen-Eskelinen 2022; Mutka 2022). Suomen ulkoministeriön rahoittamia HEI ICI (Higher Education Institutions – Institutional Cooperation Instrument) -hankkeita on toteutettu yhteensä yhdessätoista kohdemaassa, joista meidän pitkäaikaisina yhteistyökumppaneinamme on ollut neljä, Vietnam, Nepal ja Etiopia sekä uusimpana Mosambik. Tällä hetkellä käynnissä olevat HEI ICI-rahoitteiset hankkeemme alkoivat syksyllä 2020 Etiopiassa, Mosambikissa ja Nepalissa ja päättyvät syksyllä 2024, mikä jo kertoo siitä, että kehitysyhteistyöhankkeissa tehtävä työ edellyttää yleensä suhteellisen pitkiä kehittämiskaaria. Tässä artikkelissa keskitymme Mosambikissa meillä olemaan hankkeeseen, Theory-Practice Balance in Teacher Education (TEPATE), ja sen toteutukseen koronapandemian aikana.

MOSAMBIK TARVITSEE KOULUTUKSEN LAATUUN PANOSTAMISTA

Huolimatta valtavasta kehityksestä 1990-luvun alun jälkeen 28 miljoonan asukkaan Mosambik on edelleen yksi maailman köyhimmistä maista. Suurimmalla osalla väestöstä, josta 70 prosenttia asuu ja työskentelee maaseudulla, on erittäin alhainen elintaso. Noin 46 prosenttia väestöstä elää absoluuttisen köyhyysrajan alapuolella ja monet muut juuri ja juuri sen yläpuolella. Arviolta 43 prosenttia alle viisivuotiaista lapsista kärsii kroonisesta aliravitsemuksesta. Äärimmäisen köyhyyden vähentämisessä laadukkaalla koulutuksella on suuri merkitys. Mosambik onkin tehnyt hyvää työtä ja kaikilla lapsilla on pääsy perusopetukseen. Koulun keskeyttämisluvut ovat kuitenkin korkeat. Koulutuksen laadussa riittää panostamista myös siksi, että oppimistulokset ovat heikkoja ja monilta oppilailta puuttuu lukemisen ja matematiikan perustaidot. Myös opettajien perustaidoissa on vakavia puutteita.

Koulutuksen laatuun vaikuttavia tekijöitä Mosambikissa on monia. Ensinnäkin opettajan ammatin vetovoima on vähäinen ja opettajien motivaatio on monista, inhimillisistäkin syistä alhainen. Myös opettajankoulutuksen laadussa

on kehittämistä. Opettajien peruskoulutus ei valmista opetustyöhön riittävästi ja siten valmiudet toimia monikielisessä kontekstissa ja hoitaa ylipäätään koulunpitoa ovat riittämättömät. Vaikka opettajien osaamisen kehittämistarpeita on tunnustettu, opettajilla on rajalliset mahdollisuudet ammatilliseen kehittymiseen ja täydennyskoulutukseen. Koulujen ja opetuksen kehittämistä heikentää myös se, että rehtorien ja opettajien poissaolot ovat korkeita ja vastuullisuus vähäistä. Näihin haasteisiin pyritään löytämään ratkaisuja hyödyntämällä hyvin johdettujen (julkisten ja yksityisten) koulujen kokemuksia koulujen hallinnon parantamiseksi ja kouluissa sovellettavien pedagogisten lähestymistapojen kehittämiseksi. Tarvitaan myös uusia areenoita ja käytäntöjä kokemusten ja hyvien käytäntöjen vaihtoon.

Suomen kehitysyhteistyö Mosambikin kanssa keskittyy köyhyyden torjuntaan edistämällä osallistavaa kasvua. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi Suomen Mosambikin maastrategiassa on etusijalla turvata oikeus osallistavaan ja vaikuttavaan koulutukseen. Suomen maastrategian tavoitteena on erityisesti parantaa oppimistuloksia sekä lisätä sukupuolten tasa-arvoa ja osallistamista perusopetuksen alkuluokilla ("primary school level"). Strategiassa todetaan edelleen, että opettajien ja koulun johdon suorituskykyä on parannettava ja alueellisia eroja laadukkaan koulutuksen tarjonnassa vähennettävä.

OPETTAJANKOULUTUS AVAINASEMASSA

Osaavat, työhönsä sitoutuneet opettajat ovat viimekädessä niitä, jotka tekevät hyvän ja laadukkaan koulutuksen ja opetuksen. Opettajankoulutuksessa rakennetaan se osaaminen, jonka varassa opetustyöhön mennään ja siksi hyvä opettajankoulutus on avainasemassa koulutuksen laadun kehittämisessä. Mosambikissa yleinen koulutuksen ja opetuksen ongelma on teoriapainotteisuus. TEPATE-hankkeessa opetuksen laadun kehittymistä tuetaan vahvistamalla teorian ja käytännön yhteyttä opettajankoulutuksessa.

Hankkeessa Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillinen opettajankorkeakoulu on koordinoiva korkeakoulu, Lapin yliopiston opettajankoulutuslaitos suomalaisena yhteistyökumppanina, ja Mosambikista on mukana kaksi opettajankoulutusorganisaatiota, joista julkisilla varoilla rahoitettu Pedagogical University of Maputo (UP) sijaitsee kaupunkiympäristössä ja kansalaisjärjestörahoitteinen Instituto Superior de Educação e Tecnologia – One World (ISET ONE WORLD) maaseutuympäristössä suhteellisen lähellä Maputoa. Mosambikilaiset korkeakoulut ovat kehityshalukkaita ja tien näyttäjiä muille opettajankoulutusorganisaatioille. Hankkeessa vahvistetaan näiden kahden korkeakoulun opettajankoulutusohjelmien laatua ja relevanssia.

Hankkeessa panostetaan opettajankouluttajien kapasiteetin vahvistamiseen toteuttamalla 30 avainhenkilölle Training of Trainers -koulutusohjelma, joka kestää koko hankkeen ajan ja sisältää kuusi temaattista kokonaisuutta. Koulutusohjelma tarjoaa sisällöllisten kysymysten lisäksi mahdollisuuden näkemysten ja kokemusten vaihtoon näiden kahden korkeakoulun ja eri tiedekuntien edustajien välillä. Lisäksi hankkeessa tuotetaan yhdessä kolme koulutuskokonaisuutta, moduulia, joita ensin pilotoidaan opettajaopiskelijoiden kanssa ja sitten jalostetaan koulutusohjelmissa tarjottaviksi opinnoiksi. Moduuleista tuotetaan lisäksi täydennyskoulutusmateriaalia työssä oleville opettajille. Opetusharjoittelun kehittäminen on tärkeä osa opettajaopiskelijoiden käytännön taitojen oppimista. Siksi hankkeessa systemaattisesti kehitetään opetusharjoitteluun liittyviä eri ulottuvuuksia koko hankkeen ajan. Harjoittelukoulujen rehtoreille ja koulujen johdolle sekä ohjaaville opettajille järjestetään lyhytkoulutuksia. Myös yleisiä tietoiskuja opettajan työstä ja opettajankoulutuksesta järjestetään eri kohderyhmille.

HANKKEEN TOTEUTTAMISEN HAASTEET KORONA-AIKANA

Hankekausi käynnistyi syksyllä 2020 ja heti oli selvää, että pandemian vuoksi suunniteltuja toimenpiteitä ei voitukaan toteuttaa ajatellusti ja suunnitelman mukaan. Kaikki oli tehtävä teknologian välityksellä ja etänä. Oli löydettävä ratkaisuja seuraaviin haasteisiin:

- Miten rakentaa yhteinen ymmärrys kehittämistoimien tavoitteisiin ja toteutustapoihin? Partnerit olivat toisilleen aivan vieraita hankkeen alussa. Ainoastaan kolme henkilöä Jyväskylän ammattikorkeakoulun ammatillisesta opettajakorkeakoulusta ja neljä henkilöä Mosambikin opettajankoulutusorganisaatioista olivat tavanneet toisensa hanketta suunniteltaessa. Hankkeen alkaessa noin 40 hanketoimijan piti tutustua toisiinsa ja rakentaa yhdessä käsitystä siitä, minkälaista yhteistyötä hankkeen tavoitteiden saavuttaminen käytännön tasolla vaatii.
- Miten työskennellä teknologian välityksellä, kun Mosambikin kumppaneiden teknologinen infrastruktuuri on heikko? Mosambikissa internetyhteydet ovat alttiita erilaisille häiriöille. Jos sataa tai on tosi kuuma, niin yhteydet eivät toimi. Lisäksi internetyhteydet ovat hitaita, mikä vaikuttaa yhteyden laatuun. Kaikilla Mosambikin asiantuntijoilla ei ole käytössä tietokonetta, vaan he toimivat kännykän varassa. Lisäksi korkeakouluissa ei ole organisaation tasolla lisensoijia

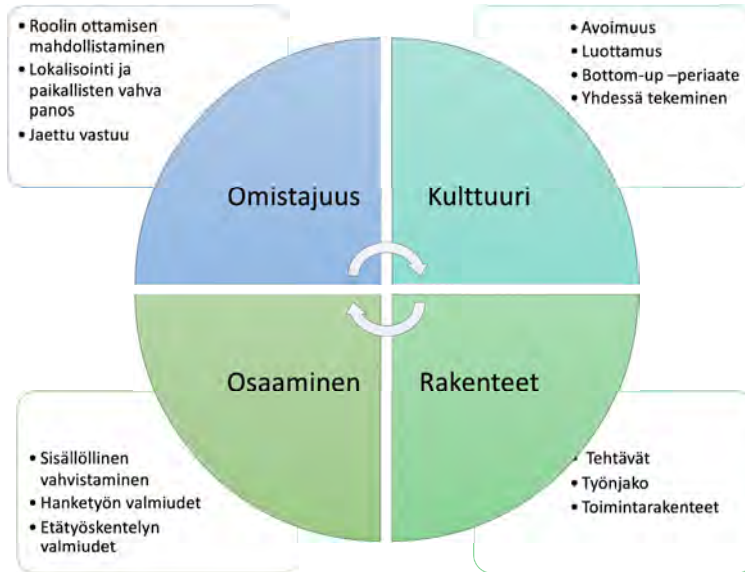
sellaisiin sovelluksiin, joita esimerkiksi Suomessa korkeakouluissa käytetään.

- Miten työskennellä, kun kaikilla ei ole yhteistä kieltä? Tässä hankkeessa englannin kieli on kommunikointikieli, mutta kaikki Mosambikin asiantuntijat eivät osaa riittävästi kyseistä kieltä. Mosambikissa koulutuksessa käytettävä kieli on portugali, mikä taas ei ole väestön suurimman osan äidinkieli. Opettajista yli 80 prosentilla äidinkieli on jokin muu kuin portugali, tavallisesti jokin lukuisista bantukielistä.
- Miten rakennetaan niitä perustaitoja, joita tarvitaan etätyöskentelyssä ja hanketyössä? Teknologisen perusosaamisen taso vaihtelee suuresti Mosambikin asiantuntijoilla. Joillekin tuottaa hankaluuksia luoda tunnuksia eri sovelluksiin, käyttää tavallisimpia verkkotyöskentelysovelluksia ja esimerkiksi sähköpostia. Lisäksi suurin osa asiantuntijoista on ensimmäistä kertaa toimimassa kansainvälisessä hankkeessa ja siksi hanketoiminnan perusosaamisessa on vajetta. Hankelogiikan ja -hallinnon hallinta on ohutta yksilö- ja organisaatiotasolla.
- Miten luoda vaikuttavia koulutus ja -kehittämisprosesseja teknologiaa hyödyntämällä? Koulutus- ja kehittämisssessien käynnistämässä on ihmisten kasvokkaista kohtaamista pidetty perinteisesti erittäin tärkeänä. Nyt ei ollut mahdollista rakentaa keskinäisiä suhteita ja luottamusta tapaamalla ja viettämällä aikaa yhdessä.

ETÄMOODIN RATKAISUJA

YHTEISTOIMINNAN JA -KEHITTÄMISEN EDELLYTYSTEN LUOMINEN

Hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi yhteistoiminnan ja -kehittämisen edellytyksiä on rakennettava aivan hankkeen ensi hetkistä alkaen, ollaanpa sitten fyysisesti lähellä mutta varsinkin, jos ollaan koko ajan aivan eri puolilla maapalloa onlinelinjojen varassa, kuten tässä hankkeessa on tähän saakka toimittu. Yhteistoiminnan ja -kehittämisen perustaa on TEPATE-hankkeessa luotu neljän ulottuvuuden suhteen: hankkeen toimintakulttuurin, hankkeen toimintarakenteiden, hankkeessa tarvittavan osaamisen ja omistajuuden rakentaminen (kuvio 1).

Kuvio 1. TEPATE-hankkeen yhteistoiminnan ja kehittämisen perusulottuvuudet

KULTTUURI

TEPATE-hankkeessa on 10 suomalaista ja 30 mosambikilaista asiantuntijaa, jotka muodostavat asiantuntija- ja kehittäjäyhteisön. Yhteisöön osallistavaa toimintakulttuuria on luotava aivan ensihetkestä alkaen. Avoimuuden, luottamuksen, yhdessä tekemisen ja kaikkien osallistumisen vahvistaminen etänä vaatii näkemystä niistä kaikista pienistä ja suurista tekijöistä, jotka vaikuttavat kulttuurin rakentumiseen. TEPATE-hankkeessa 40 asiantuntijaa hahmotti ja prosessoi yhdessä hankkeen tavoitteita ja toimenpiteitä säännöllisissä online-palavereissa ja workshoppeissa hankkeeseen suunnitellun noin puolen vuoden aloitusvaiheen aikana. Erilaisten työskentelytapojen kautta kaikilla mukana olevilla on mahdollisuus tuoda omia ajatuksiaan ja ehdotuksiaan esiin. Hankkeen kehittämistoimissa tärkeää on tilan antaminen mosambikilaisille, merkitysten muodostaminen yhdessä ja aito toisten hyväksyminen. Avoimuutta ja luottamusta rakennetaan vuorovaikutuksella, mikä verkon kautta tehtynä tarkoittaa lukuisia pienryhmätyöskentelyjä erilaisissa kokoonpanoissa jokaisessa online-sessiossa. Toisia arvostava ja kannustava puhetapa sekä rakentava ongelmien käsittely luodaan yhdessä. Osallistava toimintatapa synnyttää myös omaehtoista sitoutumista ja vastuuta kehittämistoimiin.

RAKENTEET

Vaikka hankehakemuksessa on määritelty hankkeen toiminnan rakenteita ja linjattu hankkeen tekemistä jo ennakkoon, jää silti paljon suunniteltavaa ja sovittavaa hankkeen aikana. TEPATE-hankkeessa asiantuntijajoukosta muodostettiin 7–9 henkilön kehittäjäryhmiä, jotka vastaavat kehittämistoimenpiteistä. Opetusharjoittelun ja moduulien kehittäminen ovat toimia, jotka kestävät koko hankkeen ajan ja näitä eteenpäin vievät kehittämisryhmät ovat kiinteitä ryhmiä. Kehittäjäryhmissä on erilaisia tehtäviä ja rooleja. Vaikka työnjakoa tehdään, niin samalla on huolehdittava, että kaikki ovat selvillä kokonaisuudesta ja tietoisia missä eri toimenpiteiden suhteen mennään. Siksi TEPATE-hankkeessa on rakennettu ristikkäistä työskentelyä eri kehittämisryhmien välillä. Hankkeessa on myös toimia, joiden vetovastuu voi vaihdella hankkeen aikana, jolloin mahdollisimman moni saa mahdollisuuden olla vetämässä toimenpiteitä.

OSAAMINEN

Hankkeen suunnitteluvaiheessa kartoitetaan ja identifioidaan erilaisia osaamistarpeita, joihin hankkeessa panostetaan. Kuitenkin vasta toteutusvaiheessa konkretisoituu osaamisen kehittämistarpeet ja niihin on vastattava eri keinoin. Kun hanke- ja etätöskentelyosaamista on vahvistettava sisällöllisen osaamisen lisäksi, on ne suurelta osin integroitava toisiinsa. Tämä tarkoittaa sitä, kun jotakin sisältöaluetta työestetään online-workshopissa, opitaan samalla online-alustan toiminnallisuuksia ja hahmotetaan hankkeen tavoitteita ja tuloksia. Lisäksi hankehallinnosta ja kyseisen rahoitusinstrumentin vaatimuksista on järjestetty omia workshoppeja ja kokouksia tarpeen mukaan.

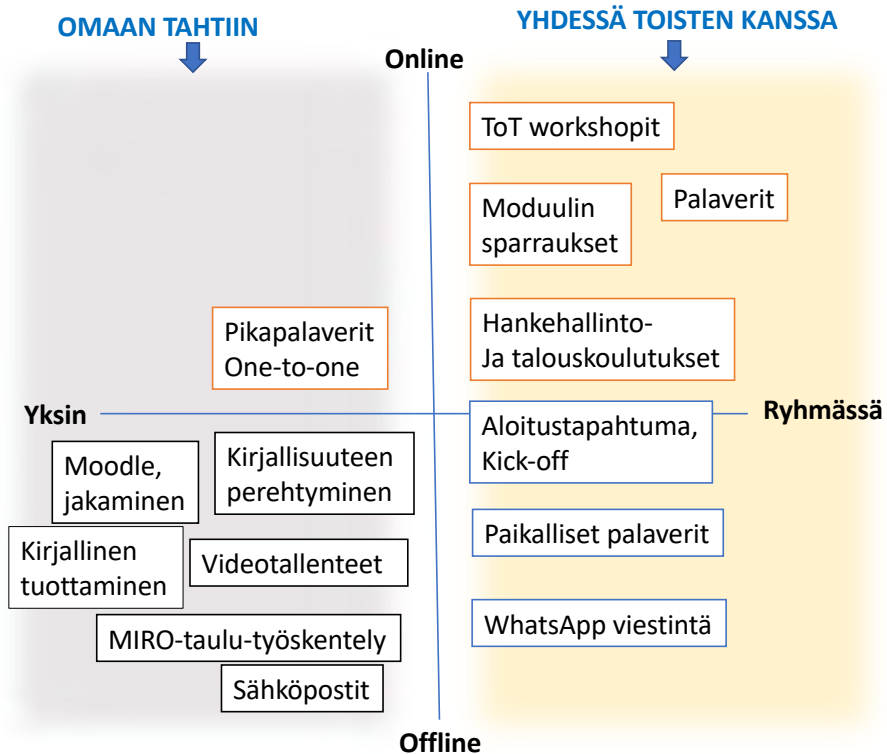
OMISTAJUUS

Kehittyvien maiden kanssa tehtävissä hankkeissa suomalaiset ovat tukemassa yksilöiden ja organisaatioiden kapasiteettia kehittää itse omaa koulutustaan ja toimintaansa. Siksi suomalaista osaamista ei voi ”viedä”, eikä ratkaisuja ”antaa”, vaan on edistettävä omistajuutta kehittämistöimiin, jolloin asioista päättäminen ja ratkaisujen löytäminen on kumppanimaiden käsissä. Jotta omistajuus syntyy, siihen tarvitaan henkistä turvallisuutta, tilanneherkkyyttä ja oikea-aikaista tukea. Osallistava ja avoin toimintakulttuuri, yhteistoimintaa edistävät rakenteet ja toisilta oppimista painottava osaamisen kehittäminen vahvistavat myös omistajuutta.

Yllä kuvattuja ulottuvuuksia on ehkä helpompi rakentaa ja synnyttää kasvokkaisessa työskentelyssä, mutta niiden työstäminen etätyöskentelyssä on aivan keskeistä. Etätyöskentely vaatii kyseisten ulottuvuuksien tiedostamista ja niiden tietoista rakentamista kaikissa tilanteissa. Hankkeen toimia suunnitellaan ja toteutetaan näiden linssien läpi.

KÄYTÄNNÖN RATKAISUJA

Yhdessä työskentelyä TEPATE-hankkeessa toteutetaan kahdella tavalla: verkon kautta ja – koronatilanteen niin salliessa – kokoontumalla Mosambikissa paikan päällä (kuviot 2). Verkon kautta suomalaiset ja mosambikilaiset tapaavat ja työskentelevät yhdessä. Kaksi mosambikilaista organisaatiota sijaitsee jokin matkan päästä toisistaan ja siksi myös asiantuntijat tarvitsevat verkon kautta järjestettyjä tapaamisia. Online-workshopit ja -kokoukset ovat olleet toiminnan ydin, koska niissä ollaan yhdessä samaan aikaan ja voidaan ajatella ja käsitellä asioita yhdessä. Lisäksi online-alusta mahdollistaa erilaisten osallistavien työskentelymenetelmien käytön. Hyvän flow'n ylläpitäminen online-tilassa erilaisilla menetelmällisillä valinnoilla ja työskentelyn rytmityksellä vaatii etukäteispohdintaa mutta myös tilanteessa joustamista, vaikkapa kun toisessa päässä linjat oikuttelevat ja väki putoilee toistuvasti linjoilta tai joku äppi ei toimikaan toisessa päässä odotetusti. Käsikirjoitukset on tehtävä etukäteen mutta suunnitelmista joutuu ja on myös uskallettava joustaa. Työskentelymenetelmissä huomioidaan kielelliset tarpeet siten, että pienryhmissä voidaan käyttää portugalin kieltä ja yhteisissä osioissa tulkkaukselle järjestetään tilaa tarpeen mukaan. Myös PowerPointin ominaisuutta tekstittää puhuttu englannin kieli portugaliksi hyödynnetään. Online-sessioissa luodaan hankekulttuuria, toiminnan rakenteita, vahvistetaan osaamista ja omistajuutta.

Kuvio 2. TEPATE-hankkeen toteutusmuotoja

Offline- ja eriaikaista työskentelyä on mahdollistettu tarjoamalla erilaisia resursseja, kuten artikkeleita, videoluentoja ja asynkronista työskentelyä eri alustoilla (Moodle, Miro). Tarve omatahtiseen työskentelyyn on syntynyt siitä, että yhteisiä tapaamisaikoja on vaikea löytää, yhteistä aikaa on vähän ja ihmisillä on erilainen rytmisyys asioiden käsittelyssä ja työstämisessä. Omatahtisessa työskentelyssä voi kukin edetä omien tarpeidensa mukaan. Kehittämistoimet edellyttävät jokaiselta toimijalta henkilökohtaista työpanosta, mille pitää löytää aikaa monien muiden töiden lomasta. Omatahtisen ja yhdessä työskentelyn suhdetta on kuitenkin punnittava huolella, sillä yksin työskentely vallitsevana toteutustapana ohentaa edellä kuvatun neljän ulottuvuuden rakentamisen mahdollisuuksia.

LOPUKSI

Korona-aika on muuttanut paljon kansainvälisen hanketyön toteuttamista. Etenkin uusien maiden kanssa tehtävissä hankkeissa toisen maan kontekstin oppiminen ja ymmärtäminen jää ohueksi, kun ei voi paikan päällä nähdä, kuulla ja kokea sitä ympäristöä. Sukellus toiseen kulttuuriin puuttuu. Toisaalta korona-aika on opettanut, että yhteiskehittämistä ja kehittämistoimia voidaan tehdä fyysisestä välimatkasta huolimatta teknologiaa hyödyntämällä. Teknisten haasteiden ylittämiseen tarvitaan henkistä ja käytännöllistä joustavuutta. Hankkeen toimenpiteistä ja tavoitteista ei ole tingitty, vaikka toimenpiteitä on toteutettu toisin kuin projektin suunnitteluvaiheessa ajateltiin – if there is a will, there is a way.

LÄHTEET

Kaikkonen, L. 2022. Kansainvälistyminen ja tutkimus- ja kehittämistoiminta kehityksen keskiössä 1990-luvulta alkaen. Teoksessa Ompelualan opettajankoulutuksesta kansainväliseen kehittämistyöhön. Toim. U. Mutka & V. Turpeinen. Jyväskylän ammatillisen opettajankoulutuksen tarinallinen historia 1962–2012. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 312. (painossa)

Maunonen-Eskelinen, I. 2022. Kansainvälinen opettajankoulutusryhmä vuodesta 1994. Teoksessa Ompelualan opettajankoulutuksesta kansainväliseen kehittämistyöhön. Toim. U. Mutka & V. Turpeinen. Jyväskylän ammatillisen opettajankoulutuksen tarinallinen historia 1962–2012. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 312. (painossa)

Mutka, U. 2022. Vietvoc-projekti – kehitysyhteistyön korkeakoulu. Teoksessa Ompelualan opettajankoulutuksesta kansainväliseen kehittämistyöhön. Toim. U. Mutka & V. Turpeinen. Jyväskylän ammatillisen opettajankoulutuksen tarinallinen historia 1962–2012. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 312. (painossa)

LUOVUUS JA MONIALAISUUS ERILAISTEN OPPIMISPOLKUIEN INNOITTAJINA

Anna-Stina Kuula, Riikka Kumpulainen & Annemari Sinikorpi

Miten ammattikorkeakoulun ja laajemmin koulutuskentän uudistuminen voisi näkyä tulevaisuudessa vetovoimaisempana ja tarvelähtöisempänä koulutuksen järjestämisenä?

Tätä kysyttiin osana kevään 2021 AMK-päivien ”Vetovoimainen ammattikorkeakoulu” -pienryhmätyöskentelyä, sekä POLKU 2.0 – Jatkuvan oppimisen Polkukartta kestävään bio- ja kiertotalouteen -hankkeen työelämäyhteistyötapaamisissa vuodenvaihteessa 2021–2022.

”ON PAREMPI OLLA AKTIIVINEN MUUTOKSEN TEKIJÄ, KUIN KOHDE, JOHON MUUTOS VAIKUTTAA”.

AMK-päivien työskentelyn kohteena oli kahdeksan eri teemaa, joista Vetovoimainen ammattikorkeakoulu -osuutta alusti Turun ammattikorkeakoulun rehtori Vesa Taatila. Hän pohjusti teemaa kuljettamalla kuulijat ammattikorkeakoulujen alkutaipaleelta tämän päivän saavutuksiin. Ammattikorkeakoulut ovat muun muassa tuottaneet yli 500 000 tutkintoa, valmistuneiden työllisyysaste on erinomainen ja ammattikorkeakoulut ovat arvostettuja kehityskumppaneita alueillaan. Taatila korosti alustuksessaan, että globaalien kilpailun kiristyessä ja toimintaympäristöjen muuttuessa vauhdilla, Suomen valtti kansainvälisillä markkinoilla on osaaminen. Kehittämistoimien tulisi siis erityisesti kohdistua osaamisvarannon ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

Työelämän globalisoitumisen ohella oppijaprofiilit monimuotoistuvat, nykyopiskelijat eivät enää tule suoraan toiselta asteelta. Opiskelijoilla on aiempaa enemmän ammatillista osaamista ja työkokemusta, lisäksi suuri osa heistä tulee Suomen ulkopuolelta. Digitalisaatio on tuonut omat muutoksensa ja verkkomuotoisten tutkintojen määrän odotetaan kasvavan edelleen tulevina vuosina. Erityisen merkittäväksi ammattikorkeakoulujen tarjonnassa Taatila nosti innovaatiotoiminnan ja korosti Suomen innovaatiojärjestelmän sekä -työkalujen laajaa käyttöönottoa, jotta pysyisimme mukana muun maailman innovaatiotoiminnan kehitymisessä. Kaiken kaikkiaan alustuspuheenvuoro nosti esille AMK-toimijoiden roolia aktiivisina muutoksen tekijöinä todeten 25-vuotiaan ammattikorkeakoulukentän toiminnan olevan vasta alussa.

LUOVUUS JA INNOVAATIOT UUDISTUKSEN AJUREINA

AMK-päivien osallistajat olivat pääosin työelämätoimijoita, päätöksentekijöitä ja opiskelijoita AMK-kentältä, tilaisuus oli avoin myös muille ammattikorkeakoulujen toiminnasta ja kehittämisestä kiinnostuneille. POLKU-hankkeen työelämätapaaamisissa osallistajat koostuivat oppilaitosten, TE-palveluiden, yrityskehittäjien ja yritysten edustajista. Tapaamisissa selvitettiin keskisuomalaisten toimijoiden tulevaisuuden osaajatarvetta ja siihen liittyviä haasteita, koulutuksen ja työelämäyhteistyön tarpeita ja tavoitteita, osaamisen kehittämisen keinoja työelämässä sekä erityisesti yleisten työelämätaitojen ja kestävyysosaamisen tunnistettuja tarpeita. Näin tilaisuudet tarjosivat mahdollisuuden kuulla niin koulutuksen kehittäjien ja toteuttajien, kuin asiakasryhmien näkemyksiä nykytilasta ja tarvittavista kehittämistoimenpiteistä.

Erityisesti AMK-päivien osallistajat korostivat työpajassa luovuutta ja innovatiivisuutta, uusien toiminta- ja ratkaisumallien esittämistä totuttujen tilalle. Pystymmekö koulutuksenjärjestäjinä vastaamaan tähän haasteeseen ja toimimmeko itse innovatiivisin ratkaisuin? Korona-aika on edistänyt monessa organisaatiossa opiskelun joustavuutta, mutta sisällölliset ja toteutukselliset ratkaisut ovat saattaneet jäädä perinteisempiin uomiin, toisin sanoen kontaktiopetus on osin sellaisenaan siirretty verkkoon. Jotta voisimme kouluttaa työelämän vaatimusten tasalla olevia osaajia, olisi meidän itsemme oltava askeleen edellä työelämän tarpeita, eli oltava luovia ja joustavia. Haastetta tuo se, että esimerkiksi toisen asteen opiskelijoiden kokema ahdistus on ollut kasvussa viime vuosien aikana (Helakorpi & Kivimäki 2021), samoin korkeakouluopiskelijoista kolmannes kärsii erilaisista psyykkisen kuormituksen oireista (Parikka, Holm, Ikonen, Koskela, Kilpeläinen & Lundqvist 2021). Näin opiskelijat ovat enenevässä määrin korkeakouluopintoihin tullessaan jo valmiiksi uupuneita ja voivat kokea koulutuksen ja työelämän vaatimukset liian korkeina. Uusia toimintamalleja ja ratkaisuja siis kaivataan, jotta pystymme vastaamaan joustavasti työelämän sekä tulevien työntekijöiden tarpeisiin ja odotuksiin. Näin pääsemme kohti innovatiivisempaa ja kestävämpää työelämää.

Onko luovuus vain yksilön ominaisuus; ihminen joko on luova tai ei ole? Moni kokee oman luovuutensa heikoksi ja sen myötä ajatus luovista työskentelymenetelmistä ja innovoinnista voi tuntua pelottavalta. Mutta mitä luovuus konkreettisesti on ja miten luovan asenteen kehittymistä opiskelijoissa voisi tukea?

Huttusen (2006) mukaan esimerkiksi Rothenberg (1990) ja Sternberg (2001) ovat kuvanneet luovuuden kykynä tuottaa sellaista uutta, jolla on arvoa, toisaalta hän tuo esille Waddellin (1998) näkemyksen, jonka mukaan luovan

työn saama tunnustus on yhteydessä sosiaaliseen ja poliittiseen ympäristöön. Sama tuotos voi siis saada erilaisen arvon erilaisissa toimintaympäristöissä. Lisäksi Huttunen (2006) muistuttaa, että esimerkiksi tieteissä ja taiteissa luovuus näyttäytyy erilaisena (objektiiviset tosiasiat vs. subjektiiviset kokemukset) ja että älykkyyks tai taito eivät takaa luovuutta. Koulutuksen järjestäjän rohkeat kokeilut ja kokeilevan kulttuurin salliminen opiskelun toimintatapoina voisivat auttaa pois täydellisyyden vaatimuksen kulttuurista ja rohkaista myös opiskelijoita tuomaan ideoitaan esille. Virheiden pelko on vahva lannistaja innovoinnissa, mutta entä jos epäonnistumiset nähtäisiin onnistuneena toimimattomien ratkaisujen löytämisenä, kuten toimi hehkulampun keksinyt Edison (Järvilehto 2013). Toisin sanoen, meidän on oppilaitoksina annettava niin opiskelijoillemme kuin henkilöstölle tilaa luovuudelle, syötteitä mahdollisuuksista sekä turvallinen alusta kokeilulle.

Teemakeskusteluissa nostettiin esille koulutuksen järjestäjien oma esimerkki luovuuden kulttuurin edistämiseksi; olisi otettava vastaan haaste oman toiminnan jatkuvasta uudistamisesta, jotta voisimme toimia esimerkiksi keskustelevalta, tuomitsemattomasta ja epäonnistumisia arvostavasta toimintakulttuurista. Meillä on organisaationa mahdollisuus oppia omasta toiminnastamme, mutta myös ottaa vastaan opiskelijoiden osaamista sekä sidosryhmiemme kehitysehdotuksia. Emme voi odottaa opiskelijoilta tällaista asennetta, jos itse toimimme sen vastaisesti. Haasteeksi uudistamisen kannalta nähtiin reaali maailman erilaiset rakenteet ja ohjausinstrumentit, jotka hidastavat monia uudistuksia, mutta löytyisikö näiden ohittamiseen tai rakenteiden sisällä luovasti toimimiseen uusia ratkaisuja? Onko meillä koulutusorganisaatioina tarvittavaa muutuskäyryä? Miten pysymme maailman kehitystahdin muutoksessa mukana, jos uusien ajatusten jalkauttaminen vie kuukausia tai jopa vuosia?

MONIALAISUUS JA MONENLAISUUS LUOVUUDEN OSATEKIJÖINÄ

Edellä todettiin, että luovuus voidaan nähdä kollektiivisena ominaisuutena, joka lähtee yksilön asenteesta. Monialaisuutta ja yhteiskehittämistä on esimerkiksi palvelumuotoilun myötä pidetty tärkeänä luovuuden edistäjänä osallistujien tarjotessa toisilleen syötteitä ja uusia näkökulmia (Nuutila 2020). Esimerkiksi Jamkin InnoFlash-opintojaksolla opiskelijat kehittävät palvelumuotoilun menetelmin ratkaisuja erilaisiin työelämän toimeksiantoihin monialaisissa ryhmissä. Monialaisuuden rinnalla uudenlaisia näkökulmia kehityshaasteisiin tuo moninaisuus. Erilaiset valtaväestöstä poikkeavat ominaisuudet, perinteet ja

käytännöt tuovat keskusteluun yhdenvertaisuutta parantavaa ja osallistujien näköalaa laajentavaa sisältöä, mikä auttaa tietoisuuden laajentamisessa ja erilaisten elämäntilanteiden huomioimisessa. Teemakeskusteluiden myötä esille nostettiin monilta osin parantunut, mutta edelleen edistämistä vaativa erilaisuuden hyväksyminen ja toisaalta monenlaisuuden tuomat mahdollisuudet. Uskallus olla keskeneräinen ja oppia muilta nähtiin merkittävänä osana luovuutta ja mahdollisuutena uusiin avauksiin.

Jamkissa opiskelijoilla on mahdollisuuksia tämänkaltaisiin monialaisiin opintoihin esimerkiksi mainitulla InnoFlash-opintojaksolla sekä koulutusohjelmien omissa ja yhteisissä projektiopinnoissa. Työelämäyhteistyössä toteutetut, opinnollistetut toimeksiannot mahdollistavat opiskelijan omien kokemusten ja osaamisen peilaamisen nykyajan työtehtäviin. Tämä voi auttaa opiskelijaa näkemään, miten arvokas juuri hänen tarjoamansa osaamisen ja kokemusten yhdistelmä on työelämässä. Toisaalta opintojaksot tuovat näkyväksi tarpeen kehittää ymmärrystä erilaisista kohderyhmistä ja erilaisten tahojen kanssa työskentelemisestä, mikä on osa tulevaisuuden työelämätaitoja.

Nykyisellä kestävyys siirtymän aikakaudella useat toimijat kohtaavat vaahteen mukauttaa liiketoimintaansa tavalla tai toisella. Kestävyys haasteet ovat yksi esimerkki globaaleista haasteista, jotka ovat niin laajoja, että yksilön on vaikea nähdä oma osallisuutensa tai mahdollisuutensa haasteen ratkaisussa. Työelämän kestävä kehityksen toimeksiannot voisivat toimia ankkureina, joiden parissa työskennellessään opiskelija tunnistaa mahdollisuuksia vaikuttaa oman toimintansa kautta laajemmin yhteiskunnassa sekä tuottaa arvoa yrityksen liiketoiminnan tueksi. POLKU 2.0 -hanke pyrkii tarjoamaan yrityksille käytännön keinoja yhteiskehittää kestävyytään eri aloilla toimivien opiskelijoiden, työttömien työnhakijoiden ja muiden yritysten kanssa.

Entä millaisin muin keinoin opinnoissa voitaisiin rakentaa minäpystyvyyttä ja toimijuuden osa-alueita laajemmin? Opintojen yhteydessä toimijuudella tarkoitetaan opiskelijan mahdollisuutta vaikuttaa ja ohjata omaa opiskeluaan, toimia aktiivisesti ja hyödyntää opiskelu ympäristön tarjoamia resursseja. Toimijuus ei ole pysyvä ominaisuus, vaan sitä voidaan kehittää, kuten mitä tahansa muuta taitoa. (Jääskelä, Poikkeus, Vasalampi, Valleala, & Rasku-Puttonen 2017). Opiskeluaikana omaksuttu toimijuus tukee opiskelijan kykyä tehdä työelämässä tarkoituksenmukaisia suunnitelmia ja ratkaisuja oman osaamisvarannon jatkuvaan kehittämiseen. Vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen ja toisaalta niiden tunnistamisen tukeminen sekä sosiaalisen tuen lisääminen voisivat myös auttaa opiskelijoita vähemmän kuormittavien työskentelytapojen omaksumisessa (Tuunainen, Akila & Räisänen 2011).

INNOVATIIVISET OPPIMISPOLUT TULEVAISUUDEN TYÖELÄMÄÄN

Osa työnantajista on tuonut keskusteluissa esille odotuksen, että koulutuksen tarjoajien tulisi tuottaa valmiita osaajia eri ammatteihin. Vastaavasti koulutusaloihin kohdistuu jatkuvasti enemmän painetta koulutusten laaja-alaistamiseksi ja tuloksena voi olla yhä vähemmän tiettyyn tarpeeseen kohdentuvia osaajia. Lisäksi työelämän muutostahti on niin kiivas, että koulutusorganisaatioilta tarvitaan nopeata reagointikykyä työelämälähtöisessä oppimisen uudistamisessa. POLKU 2.0 -hankkeen työelämäkeskustelut toivat esille, että osalla työnantajista on vaikeuksia tunnistaa tulevaa osaamistarvetta ja näin varautua osaamistarpeen muuttumiseen. Rekrytointi on usein akuutteihin tarpeisiin reagoimista ennakoinnin ja visioimisen sijasta.

Työntekijöiltä odotetaan muutoksenkyvykkyyttä ja jatkuvaa oppimista. Opin-
tojen aikana omaksuttu toimijuus tukee ura- ja opiskeluvaihtojen tekemistä. Huomionarvoista kuitenkin on, että oppiminen ei enää tapahdu ainoastaan koulutusorganisaatioiden tarjoamissa puitteissa, vaan tietoa ja osaamisen kehittämisen mahdollisuuksia on tarjolla myös verkkovälitteisesti, vertaisvuorovaikutuksen kautta sekä työelämän omissa rakenteissa. Yritysedustajien keskusteluissa työn tekemisen yhteydessä tapahtuva uuden oppiminen nähtiin merkittävänä osaamisen kehittämisen kanavana. Osa korkeakoulutuksen tarjoajien roolin muutosta voikin jatkossa olla toimiminen opiskelijan asiantuntijuuden kehittämisen ohjaajana, kunkin tarpeita kuunnellen ja tukien.

Niin teemakeskustelujen, kuin POLKU-työelämätapaausten perusteella vetovoimaisen koulutuksen avainsana on joustavuus, jota voidaan tarkastella monesta näkökulmasta. Joustavuutta haetaan niin koulutukseen hakeutumisen ja sen suorittamisen mahdollisuuksien kautta (jatkuvat haut, lyhytkoulutukset), opintojen toteutusmuodoissa (verkkototeutukset, asynkroninen opiskelu, digitaaliset ratkaisut), työelämäyhteistyön kuin opintojen koostamisen osalta.

Osa uudenlaista, mutta toisaalta hyvin perinteistä asiantuntijaksi kasvamisen muotoa voivat olla nykyaikaiset mestari-kisällimallit, yritys yhteistyössä koostetut opintopolut, joissa tutkintorakenteen sisältämät harjoittelut, projektioppimisen jaksot ja erilaiset harjoitustyöt tehtäisiin kumppaniyrityksiin. Korkea-asteella voidaan käyttää opinnollistamista pedagogisena ratkaisuna, jolloin perinteinen mestari-kisällimalli olisi hyödynnettävissä myös korkea-asteella. Tämä mahdollistaa toisaalta opiskelijan kasvamisen kyseiseen organisaatiokulttuuriin ja toimintaympäristöön sekä työnantajan tutustumisen opiskelijaan ja tämän vahvuuksiin mahdollisena tulevaisuuden työntekijänä. Yritysnäkökulmasta katsottuna osaamista ja asiantuntijuuden kasvua voitaisiin

näin kohdistaa niille osa-alueille, joilla osaamistarpeet ovat akuutteja. Pedagogisina ratkaisuinä voivat olla työelämälähtöiset projektit, opinnollistaminen, harjoittelut tai opinnäytetyöt. Tällöin esimerkiksi Jamkin agrologitutkinnossa yli neljännes on mahdollista suunnata toimeksiantajalähtöisesti kumppaniyrityksen tarpeisiin tähdäten työllistymispolulle.

Olisikin tärkeä miettiä, estävätkö nykyiset rakenteemme mahdollistamasta innovatiivisia opintopolkujä, jotka nousevat yksilön omasta kiinnostuksesta, tarpeesta ja tulevaisuuslukutaidosta? Erilaiset AHOT-käytänteet, muissa opilaitoksissa suoritettujen opintojen sisällyttäminen, ristiinopiskelu ja ulkomaisten koulutuksentarjoajien opintotarjonnan sisällyttäminen tutkintoihin tulevat aiempää tärkeämmiksi. Tällä hetkellä Jamkissa uusi OPS ja EduFutura-yhteistyö mahdollistavat opiskelijan vahvuuksien ja kiinnostusten näkymisen selkeämmin hänen opintopolussaan ja rakentavat toimijuuden kokemusta avoimemman opetus suunnitelman käytännöllä. Opiskelijan opinnot voivat näin koostua eri korkeakoulujen tarjonnasta sekä laajasta työelämäyhteistyöstä hänen tulevaisuusnäkökulmiinsa ja tavoitteisiinsa pohjautuen, ja tarjota mielekkäämmän matkan oman näköiseen osaamiskokonaisuuteen. Varsinkin AMK-päivän keskusteluissa tuotiin esille toiveita vieläkin avoimemmista tutkintorakenteista, niin sanotusta ”open curriculum” -käytännöstä. Työelämä etsii yksilöitä ja nyt erikoisilta tuntuville osaamisyhdistelmille löytyy tarvetta nopeammin kuin osaamme kuvitella. Tulevaisuuden urat löytyvät todennäköisimmin eri osaamisalojen rajapinnoilta.

Uusia ratkaisuja eli innovaatioita tarvitaan todella – myös meidän oppilaitoksien päässä! Sen sijaan että toimimme innovaatioiden edistäjinä, meidän on otettava innovointikohteeksi myös itsemme. Yhdistämällä eri osaajia, erilaisiin haasteisiin, löydämme varmasti uudenlaiset tavat oppia ja opettaa.

LÄHTEET

Helakorpi, S. & Kivimäki, H. 2021. Lasten ja nuorten hyvinvointi – Koulu-terveyskysely 2021: Iso osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä – yksinäisyyden tunne on yleistynyt. Tilastoraportti 30/2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021091446139>.

Huttunen, M. O. 2006. Hulluus ja luovuus. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim, 122, 23, 2901–2910. Viitattu 25.3.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2006/23/duo96177>

Järvilehto, L. 2013. Upeaa työtä. Tammi.

Jääskelä, P., Poikkeus, A.-M., Vasalampi, K., Valleala, U. M., & Rasku-Puttonen, H. 2017. Assessing agency of university students: validation of the AUS Scale. *Studies in Higher Education*, 42, 11, 2061–2079. Viitattu 25.2.2022. <https://doi.org/10.1080/03075079.2015.1130693>.

Nuuttila, M. 2020. Monialainen tiimi näkee monta kertaa pidemmälle. *Vincit-blogi*. Julkaistu 9.1.2020. Viitattu 29.3.2022. <https://www.vincit.fi/fi/monialainen-tiimi-nakee-monta-kertaa-pidemmalle/>.

Parikka, S., Holm, N., Ikonen, J., Koskela, T., Kilpeläinen, H. & Lundqvist, A. 2021. Korkeakouluopiskelijoiden mielenterveys, elintavat ja opiskeluryhmään kuuluminen. KOTT 2021-tutkimuksen tuloksia. Viitattu 25.3.2022. <https://thl.fi/documents/10531/5589167/KOTT2021-tutkimuksen+perustulokset.pdf/db343de6-25d0-0964-42a9-ffe268d9932d?t=1639369139813>.

Tuunainen, A., Akila, R. & Räisänen, K. 2011. Osaatko tunnistaa työuupumuksen ja hoitaa sitä? *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*, 127, 11, 1139–1146. Viitattu 29.3.2022. <https://www.duodecimlehti.fi/duo99559>.

KÄRKIHANKKEISTA DIGIVISIOON – YHTEISTYÖLLÄ LUOTTAMUSTA

Hannu Ikonen & Paula Tyrväinen

DIGITAALISEN AMMATTIKORKEAKOULUN KEHITTÄMISEN ALKUTAIVAL

Kesällä 2016 Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arenen rehtorikokouksessa nousi esille ajatus siitä, että ammattikorkeakoulut voisivat rakentaa yhteisen ympärivuotisen verkko-opintotarjottimen. Arene ry oli tunnistanut tuoreessa strategiassaan digitalisaation keskeiseksi tekijäksi koulutuksen toimintaympäristön muutoksessa (Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta – ammatillinen korkeakoulutus keskeinen osa korkeakoululaitosta 2016). Jyväskylän ammattikorkeakoulun rehtori Jussi Halttunen ilmaisi Jamkin valmiuden ryhtyä työhön ja koordinoimaan ammattikorkeakoulujen yhteistä hankevalmistelua.

Samaan aikaan opetus- ja kulttuuriministeriö valmisteli korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiota vuoteen 2030 saakka, jonka tarkoituksena oli vastata koveneviin globalisoituvan toimintaympäristön muutoshaasteisiin. Oli tarpeen jäsentää suunta suomalaiselle korkeakoulutuksen ja tutkimuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle. Työ käynnistyi ja jatkui vuoden 2017 puolella datapohjaisesti ja erilaisilla, laajasti korkeakoulutoimijoita osallistavilla työmuodoilla. Raportti valmistui kevään alussa 2019. Keskeisiä muutosvoimia ja megatrendejä, jotka korkeakouluja vaativat uudistumaan, katsottiin olevan a) työn murros, b) digitalisaatio, c) globaalien haasteiden ratkaiseminen yhdessä, d) kansainvälisyys ja verkostoituminen, e) avoimuus ja yhteistyö oppimisessa, tutkimisessa ja innovoinnissa sekä f) globaali osaamiskilpailu. (Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. Vision tiekartta 2019.)

Ministeriö tuki alkanutta, osin rinnakkaisina toimina käynnistettyä toimintaa erityisavustuksilla, jotka julistettiin haettavaksi kesällä 2016. Tähän hakuun suunnattiin myös ammattikorkeakoulujen yhteinen eAMK – Oppimisen uusi ekosysteemi -hanke, jonka valmistelusta Jamk oli vastannut. Hankkeen valmistelua, ja myöhemmin myös toteutusta, kuvasi poikkeuksellinen ja rajoja ylittävä yhteistyö. Keskeisiksi, uutta luoviksi elementeiksi, hankkeen valmistelussa tunnistettiin yhteistoiminnallisuus, työkuulttuurin uudistamisen tarve, korkea riskinottovalmius sekä osallisuuden ja luottamuksen rakentaminen (Ikonen 2017).

DIGIVISIO 2030 -TYÖN KÄYNNISTYMINEN

eAMK-hanke käynnistyi toukokuussa 2017 ja ammattikorkeakoulut lähtivät nopeasti yhteisen tavoitteen mukaisesti rakentamaan digitaalista opintotarjontaa ja siihen liittyviä palveluita. Samaan aikaan Jamkissa tunnistettiin, että korkeakoulutuksessa on tapahtumassa paradigman muutos, joka sisältää seuraavat tekijät: ”(1) korkeakoulutuksen toteutumisessa erilaiset verkostot tulevat olemaan huomattavan merkittäviä oppimisen mahdollistajia ja uudistajia, (2) digitaaliset oppimisympäristöt dominoivat tulevien vuosien oppimisen uudistamista, (3) korkeakoulutus avautuu oppijoille, asiakkaille ja työelämälle uudistuneilla pedagogisilla ja yhteistyön malleilla ennennäkemättömän laajasti” (Ilkonen 2018a).

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyö 2030 oli kirvoittanut myös ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rehtoreita yhteiseen pohdintaan siitä, mitä korkeakoulujen ja yliopistojen olisi yhdessä kehitettävä visiotyön tavoitteiden toteuttamiseksi. Rehtorit esittivät opetus- ja kulttuuriministeriölle keväällä 2019 Arenen ja Unifin yhteisen näkemyksen. (Arene ja Unifi esittävät yhteistä visiota korkeakoulutuksen digitalisaatiolle 2019; Korkeakoulujen Digivisio 2030 n.d.) Esitys eteni opetus- ja kulttuuriministeriössä nopeasti. Johtaja Birgitta Vuorinen esitteli kannanoton laajalle yleisölle ja kytki siinä tehdyt ehdotukset korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laajaan visiotyöhön 2030 (Vuorinen 2019).

Arenen ja Unifin ehdotuksen ydin oli aikaansaada korkeakoulutukselle yhteinen Digivisio 2030. Sen mukaan a) ennakoinnissa, koulutuksessa, jatkuvassa oppimisessa ja osaamisen arvioimisessa syntyvät kansalliset tietovarannot tulee avata koulutuksen, jatkuvan oppimisen ja opintopalveluiden uudistamiseksi, b) oppimisen kansalliset tietovarannot on tuotava yksilön ja yhteiskunnan käyttöön ja on luotava maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen oppimisen ekosysteemi, c) tulee mahdollistaa yhteinen opiskelijoiden liikkuvuuden, toimintamallien kustannustehokas uudistaminen sekä koulutusviennin tukeminen, d) tietovarannot tulee avata ja tukea niillä tieteen ja tutkimuksen avoimuutta ja hyödyntää uutta tietoa oppimisessa sekä kehittämis- ja innovaatio toiminnassa, e) pitää laatia Digivision toteuttamiseen tarvittava 10 vuoden tiekartta, jonka toteuttamisesta vastaavat korkeakoulut opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön tuella. (Oppimisen digitaaliset ympäristöt 2030 – kohti yhteistä kansallista visiotamme 2019.)

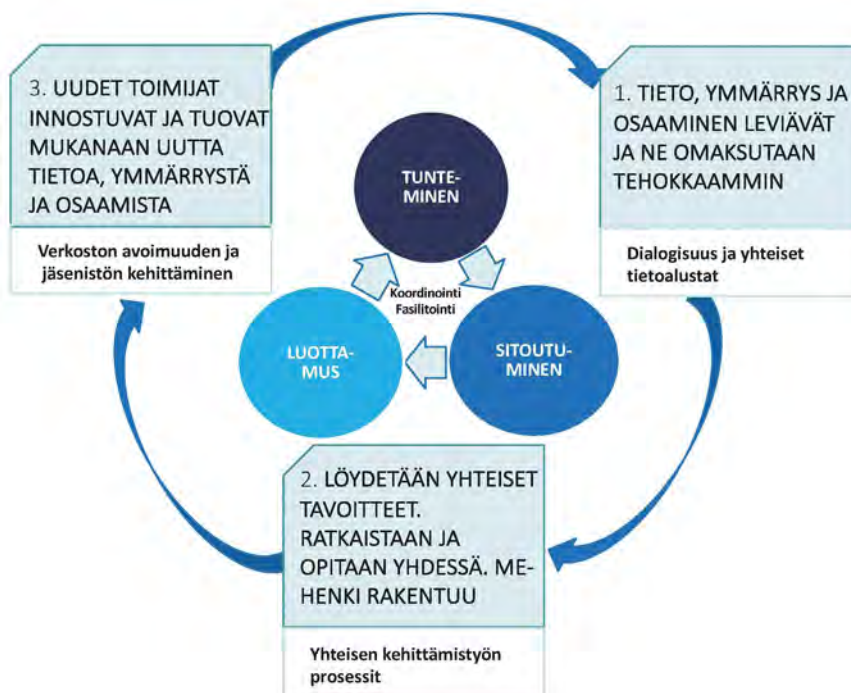
Kevään 2019 lopulla Arenen ja Unifin yhteinen työ Digivision työstämiseksi konkreettiseksi suunnitelmaksi alkoi. Aalto-yliopiston rehtori Ilkka Niemelän johdolla koottiin laaja kehittämisryhmä, jonka avoimissa ja luottamusta ra-

kentaneissa työpajoissa kesällä 2019 alkoi hahmottua tarkempi suunnitelma. Asiat alkoivat edetä kiihtyvällä nopeudella.

Jo 12.8.2019 kehittämissryhmä esitti ensimmäisen yhteenvedon Digivisio 2030 -hankkeen suunnitelmaksi. Sopimus kaikkien suomalaisten korkeakoulujen ja yliopistojen osallisuuden varmistamiseksi sekä hankesuunnitelma opetus- ja kulttuuriministeriölle valmisteltiin. Marraskuussa 2019 valmistui usean työpajan ja seminaarin työskentelyn tuloksena esitys siitä, mitä Digivisio 2030 -hankkeen tavoitteet, tulevaisuudenlupaukset ja toiminnot tulevat olemaan (Korkeakoulujen Digivisio 2030 n.d.). Ensimmäinen ns. yleiskokous eli kaikkien ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rehtoreiden yhteiskokous pidettiin 5.2.2020, missä yhteydessä päätettiin Digivisio 2030 -työn ohjausryhmästä, sen tehtävistä ja kokoonpanosta. Ohjausryhmän jäseneksi nimitettiin Hannu Ikonen, joka toimi myös eAMK-hankkeen projektinjohtajana. (Digivisio 2030 Yleiskokous 1/2021).

Syksyllä 2020 Digivisio-hankkeen toimeenpanoa ja käytännön koordinaatiota varten perustettiin hanketoimisto. Vuosien 2020 ja 2021 aikana hanketoimisto järjesti lukuisia ohjausryhmän, yleiskokouksen, työtiimien ja muiden ryhmien kokouksia, informaatiotilaisuuksia, webinaareja, seminaareja sekä tapaamisia ministeriön ja sidosryhmien kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi prosessille merkittävän rahoituksen (20 M€) ja kesällä 2021 valittiin jatkotyötä ohjaamaan uusi ohjausryhmä.

Koko prosessia kuvaa hyvin jälkikäteen arvioituna Järvensivun verkostoiminnan johtamista koskeva esitys (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Verkostotoiminnan johtamisen elementit Järvensivun (2019) mukaan

Jamkin näkökulmasta eAMK- ja CampusOnline-hankkeet sekä korkeakoulujen kannalta yhteinen Digivisio-prosessi näyttävät edenneen kehäliikkeenä keskinäisen tuntemisen, luottamuksen ja sitoutumisen syntymisenä taitavan koordinoinnin ja fasilitoinnin tuella. Tämän toiminnan tuloksena on syntynyt ja levinnyt uutta tietoa, ymmärrystä ja osaamista hankkeiden toteuttamiseksi. Yhteiset tavoitteet on hahmotettu ja niitä on opittu ratkaisemaan yhdessä. (Järvensivu 2019.) Dialogisuus, yhteinen kehittämistyö ja verkoston avoimuus on toteutunut. Näyttää siltä, että kaikki laajavaikutteiset toiminnot ja pitkäkestoiset muutosprosessit aikaansaadaan yhdessä muiden kanssa monialaisesti ja yhteiskehittämisen periaattein toimien (Ikonen 2020).

DIGIVISIO 2030 JA JAMK

Digivision toteuttaminen ja edistäminen yksittäisissä korkeakouluissa perustui alkuvaiheissa 2019–2020 melko harvojen asiantuntijoiden työpanoksiin. Jamkin 'kotikenttäetu' oli, että se oli johtanut eAMK-hanketta sekä sen joh-

dannaista CampusOnline-opintotarjontaprojektia. eAMK-hankkeen valmistelussa opitut avoimet ja korkeakouluyksiköiden keskinäiseen arvostukseen luottavat toimintatavat olivat tärkeitä oppimiskokemuksia. Jamkissa nähtiin oma strateginen painopiste 'Uuden sukupolven korkeakoulu' luonnollisena osana ammattikorkeakoulujen yhteistä tavoiteasetantaa, uuden sukupolven korkeakoulun syntymistä (Ikonen 2018b).

Kevään 2021 aikana Jamkissa pohdittiin Digivisio 2030 -hankkeen tavoitteiden ja seitsemän eri työpaketin suhdetta Jamkin omaan strategiaan, sen strategiaan kehittämissohjelmiin sekä organisoitumiseen. Jamkin johdon ja eri kehittämissyhmien tapaamisissa todettiin, että Digivision monet tavoitteet ja toiminnot saadaan varsin hyvin implementoiduiksi Jamkin strategiaan 2021–2024 (Ikonen 2021). Jatkuo eAMK- ja CampusOnline-projekteista Digivisio 2030 -työhön oli luonnollinen.

Myös Digivisio 2030 -hankkeessa tunnistettiin jo varhaisessa vaiheessa, että ministeriön rahoittamien korkeakoulutuksen kärkihankkeiden tekemä työ ja tulokset on tarpeen huomioida Digivision kehittämistyössä. Osana Digivision suunnitteluprosessia toteutettiin selvitys korkeakoulutuksen kärkihankkeiden ja Digivision yhteistyömahdollisuuksista. Tehdyn arvioinnin perusteella Digivisio 2030 -hankkeessa tehtiin suunnitelma, miten kärkihankkeita ja niiden kehittämistyötä hyödynnetään ja edelleen kehitetään Digivisiossa. eAMK-hankkeen tulokset ja CampusOnline-toiminta tunnistettiin Digivisioon liitettäviksi ja siinä edelleen kehitettäväksi asioiksi. Digivisio resursoi korkeakouluista kärkihankeasiantuntijoita digivisiotyöhön helmikuusta 2022 alkaen, jonka myötä kärkihankkeiden työ linkittyy entistä tiiviimmin yhteiseen Digivisio 2030 -hankkeeseen.

Korkeakoulujen osallistuminen digivisiotyöhön tapahtuu osallistumalla työpakettien työhön sekä tarjoamalla asiantuntijoita Digivisio 2030 -hankkeelle osatoteuttajamallilla. Jamkin asiantuntijoita toimii parhaillaan Digivisio 2030 -hankkeessa resursoituina työntekijöinä, minkä lisäksi Jamk osallistuu aktiivisesti työpakettien työhön nimettyjen yhteyshenkilöiden toimesta. Jatkossa tärkeää on valmistautua Digivision yhteisiin palveluihin, mikä tarkoittaa mm. oman korkeakoulun nykytilanteen kartoittamista ja tuntemista, tavoitetilan asettamista sekä Digivisio 2030 -palvelujen ja -ratkaisujen hyödyntämissuunnitelmaa. Tuleviin muutoksiin on varauduttava ja niiden läpiviemistä on suunniteltava. Tämä työ on jo käynnistynyt ja jatkuu seuraavat vuodet yhteisen digivisiotyön rinnalla.

KOLME TÄRKEINTÄ SANAA

Jamk on ollut aktiivinen toimija ja vaikuttaja sekä korkeakoulutuksen kärki-hankkeissa että Digivisio 2030 -hankkeessa ja Jamk haluaa säilyttää tämän aktiivisen toimijan roolin myös tulevaisuudessa. Tätä tukee Jamkin strategia, joka on linjassa Digivisio 2030 -hankkeen ja sen tavoitetilan kanssa. Korkeakoulujen yhteistyöllä ja yhteisellä kehittämisellä lisätään korkeakoulujen palvelukykyä kansallisesti ja vastataan globalisoituvan toimintaympäristön muutosaasteisiin.

Suomalaiset korkeakoulut ja yliopistot ovat itsenäisiä yksiköitä ja niiden johtajat ja rehtorit sekä organisaatiot huolehtivat tarkasti oman menestyksensä edellytysten turvaamisesta. Uudessa, muuttuvassa tilanteessa, eri korkeakoulusektorit oli kuitenkin tarpeen saada rakentavaan, keskinäistä arvostusta ja luottamusta herättävään vuoropuheluun koko digivisioprosessin ajan.

Digivisio 2030 -hankkeen ohjausryhmä puheenjohtajansa Ilkka Niemelän johdolla työskenteli aktiivisesti ja lukuisia julkisia seminaareja, työpajoja, tapaamisia ja tiimien kohtaamisia toteutettiin. Näissä kaikissa vaiheissa, joissa yhteistä asiaa edistettiin, oli osin ääneen lausuttuja ja osin lausumattomia periaatteita. Kaiken kehittämistoiminnan taustalla olevia periaatteita, jopa arvoja, oli kolme. Ne olivat: luottamus, luottamus ja luottamus.

Ajoittain herkistä käänteistä huolimatta Digivisio 2030 -prosessissa onnistuttiin luottamuksellisen ja kaikkien korkeakouluyksiköiden keskinäistä yhteistyötä edistävän työskentelyilmapiirin luomisessa. Osa tästä johtunee siitä, että opetus- ja kulttuuriministeriön 2017–2020 välisenä aikana rahoittamien erityisavustushankkeiden eli ns. kärkihankkeiden, kuten muun muassa eAMK/ CampusOnline-hankkeen, valmistelussa, suunnittelussa ja toteuttamisessa koko suomalainen korkeakoulukenttä oli oppinut työskentelemään yhdessä sekä konkreetian että strategisen kehittämisen tasoilla. Toivon mukaan tämä ilmapiiri jatkuu vähintään siihen saakka, kunnes Digivisio-prosessin ensimmäinen etappi on saavutettu vuonna 2030.

LÄHTEET

Arene ja Unifi esittävät yhteistä visiota korkeakoulutuksen digitalisaatiolle. 2019. Arenen verkkosivut 20.5.2019. Viitattu 19.1.2022. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Kannanotot/2019/Korkeakoulutuksen_digivisio_Arene_UNIFI_09052019.pdf?_t=1558342110

Digivisio 2030 Yleiskokous 1/2021. Muistio 5.2.2021. Hannu Iksen hallussa.

Ikonen, H. 2017. Luovuus hankevalmistelussa – case eAMK-hankkeen valmisteluvaihe. eAMK-hankkeen Digipölytys-blogi 18.8.2017. Viitattu 19.1.2022. <https://www.eamk.fi/fi/digipolytys/luovuus-hankevalmistelussa--case-eamk-hankkeen-starttivaihe>

Ikonen, H. 2018a. Pedagogisen kehittämisen tulevaisuus JAMKissa. Teoksessa Koulutuksen kehittämisen katsaus 2017 – Vertaistuella tuloksiin. Toim. A. Hakala, H. Ikonen & A. Pakkala. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 241. URN:ISBN:978-951-830-473-2

Ikonen, H. 2018b. Onko uuden sukupolven korkeakoulu jo syntymässä. Blogikirjoitus Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENE ry:n verkkosivuilla 24.5.2018. Viitattu 19.1.2019. <https://www.arena.fi/blogi/onko-uuden-sukupolven-korkeakoulu-jo-syntymassa/>

Ikonen, H. 2020. Visio korkeakouluyhteistyön tulevaisuuteen. Teoksessa Kohti oppimisen uutta ekosysteemiä. Toim. M. Koskinen, R. Nakamura. H. Yli-Knuuttila & P. Tyrväinen. eAMK-hankkeen koontijulkaisu. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 19.1.2022. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-562-3>

Ikonen, H. 2021. Jyväskylän ammattikorkeakoulun koulutustiimin, strategisten kehittämisohjelmien vastuuhenkilöiden ja Digivisio 2030 -vastuuhenkilöiden kokoukset 24.2.2021 ja 14.3.2021. PPT-esitys. Hannu Ikonen hallussa.

Järvensivu, T. 2019. Verkostojen johtaminen – Opi ja etene yhdessä. BoD-kirjat. Alustus Suomen Musiikkikasvatusseuran Mukaan! -päivillä Tampere-talolla 17.11.2021.

Kohti maailman parasta korkeakoululaitosta – ammatillinen korkeakoulutus keskeinen osa korkeakoululaitosta. 2016. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n strategia vuosille 2016–2020. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene Ry. Viitattu 19.1.2022. https://www.arena.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arena_arenen-strategia-2016-2020_05-2018.pdf?_t=1526901322

Korkeakoulujen Digivisio 2030. N.d. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen yhteistyöalustalla sijaitseva Digivisio 2030 -sivusto. Viitattu 18.1.2022. <https://wiki.eduuni.fi/display/csckorkeakoulut/Korkeakoulujen+Digivisio+2030>.

Korkeakoulutus ja tutkimus 2030-luvulle. Vision tiekartta. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 18.1.2022. https://okm.fi/documents/1410845/12021888/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf/43792c1e-602a-4776-c3f9-91dd66ba9574/Korkeakoulutus+ja+tutkimus+2030-luvulle+VISION+TIEKARTTA_V2.pdf?t=1548923455000

Oppimisen digitaaliset ympäristöt 2030 – kohti yhteistä kansallista visiotamme. 2019. Arene & Unifi. PDF-esitys 18.11.2019. Hannu Iksen hallussa.

Vuorinen, B. 2019. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vision 2030 toimeenpano ja korkeakoulujen digitaalinen palveluympäristö. Esitelmä CSC:n Kevätpäivillä 21.5.2019 Metropolia ammattikorkeakoulussa Helsingissä. Power Point-esitys. Hannu Iksen hallussa.

EDUFUTURA-YHTEISTYÖ LAAJENEES KORKEAKOULUJEN JA TOISEN ASTEEN VÄLILLÄ

Katja Räsänen, Maarit Korva, Mira Ruth-Viitanen & Jarkko Sairanen

JOHDANTO

Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän Koulutuskuntayhtymä Gradian yhteistyön taustalla on valtakunnallinen tavoite lisätä toisen asteen ja korkeakoulujen yhteistyötä. Lukiolaki (2018) edellyttää, että osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista on järjestettävä yhteistyössä korkeakoulujen kanssa. Ammatillisen koulutuksen laki (2017) puolestaan velvoittaa koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön muun muassa korkeakoulujen kanssa. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017; Lukiolaki 2018; Katse korkealle. Näkökulmia lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyöhön 2019.) Myös ammattikorkeakouluja kehoitetaan tekemään yhteistyötä niin toisten korkeakoulujen, kuin muidenkin koulutuksen järjestäjien kanssa, erityisesti omalla alueellaan (Ammattikorkeakoululaki 2014).

Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on, että puolet ikäluokasta suorittaa korkeakoulututkinnon 2030 (Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030 n.d.). Samalla korkeakouluissa kuitenkin kasvaa huoli korkeakouluun siirtyvien opiskelijoiden määrän vähenemisestä nykyisten väestökehitysnusteiden pohjalta. Kilpailu korkeakouluopiskelijoista kiristyy tämän hetken arvioiden mukaan 2030-luvulla. (Arene 2019; Aro, T., Aro, A., Honkala, N., Huttula, T. & Mäkelä, I. 2020.) Tavoitteen toteutumisen varmistamiseksi on kehitetty erilaisia yhteistyömalleja, joiden tarkoituksena on mahdollistaa sujuva siirtyminen toiselta asteelta korkea-asteelle. Yhteistyömalleja on kehitetty valtakunnallisesti mm. seuraavissa hankkeissa:

- NOPSA – Nopea ammatillinen väylä työelämään
- Jatkoväylä – sujuvasti ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun
- ZOOMI – sujuvia siirtymiä edistämässä

Keski-Suomessa toisen asteen ja korkeakoulutuksen yhteistyötä on kehitetty näissä hankkeissa:

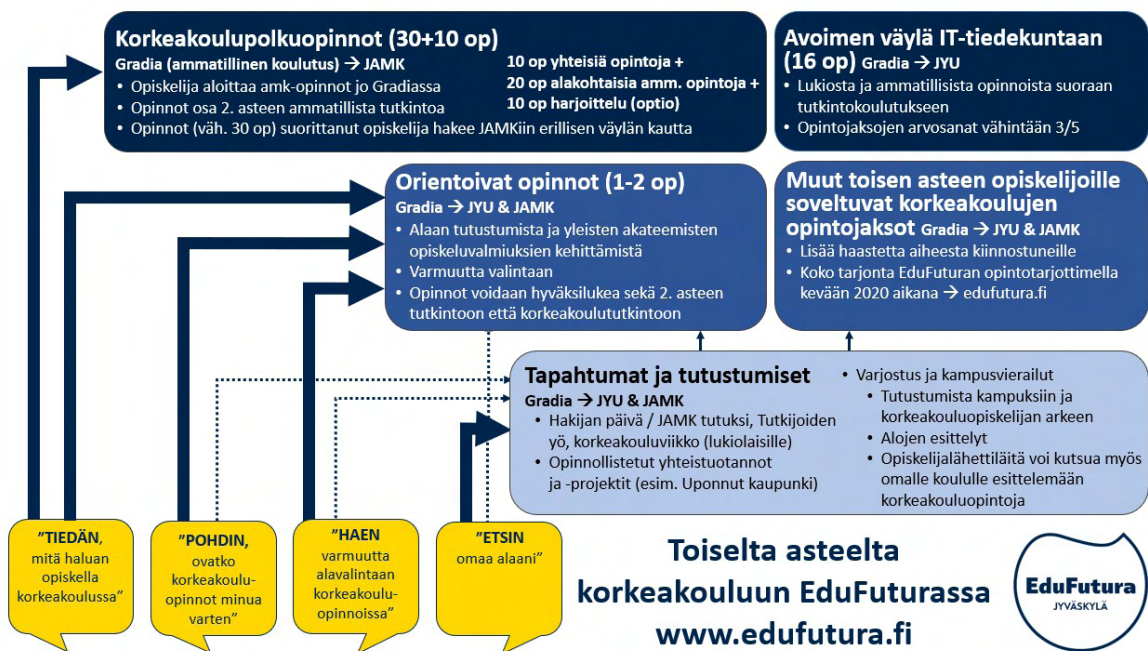
- Keski-Suomen lukiohanke (Lamminsivu-Risku 2016).
- Kiihdytyskaista 1 ja 2
- Omalle polulle korkeakouluun (OPKK)

EDUFUTURA JYVÄSKYLÄ

Jyväskylässä yhteistyötä toteutetaan EduFuturassa, joka on Jyväskylän koulutuskuntayhtymä Gradian, Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Jyväskylän yliopiston oppimisen ja tutkimuksen osaamiskeskittymä (www.edufutura.fi). Yhteistyö käynnistyi keväällä 2016 ja vahvistui edelleen vuonna 2020, jolloin hyväksyttiin EduFutura-opetusyhteistyön verkostosopimus. Osapuolet sitoutuivat tarjoamaan tutkinto-opiskelijoilleen opetussuunnitelmayhteistyöhön perustuvia opintojaksoja ja -kokonaisuuksia, jotka mahdollistavat ristiinopiskelun oppilaitosten välillä. Opinnot ovat EduFutura-oppilaitosten opiskelijoille maksuttomia ja ne on koottu yhteiselle opintotarjottimelle.

Opintotarjottimen sisällöstä ja tarjonnan valikoimasta vastaa jokainen koulutuksenjärjestäjä. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteet on sovittu yhteisesti ja opinnot hyväksytään ja suunnitellaan etukäteen osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Ennen ilmoittautumista opiskelijan omassa oppilaitoksessa varmistetaan opintojakson soveltuvuus omaan tutkintoon.

Suurin osa tarjonnasta on korkeakoulujen opintoja toisen asteen opiskelijoille, mutta opintotarjontaa on myös korkeakoulujen välillä. Lisäksi korkeakoulujen opiskelijat voivat täydentää osaamistaan toisen asteen opintotarjonnasta. Kuviossa 1 avataan, millaisia vaihtoehtoja toisen asteen opiskelijalle on tarjolla. Opintotarjonta on suunniteltu opiskelijaprofiilien mukaan, opiskelija voi mm. tutustua eri aloihin tai syventää osaamistaan oman alansa opinnoilla.

Kuvio 1. Toiselta asteelta korkeakouluun EduFuturassa

Tapahtumat ja tutustumiset ovat kevyimpiä kurkistuksia korkeakoulumaailmaan ja niistä monet ovat mahdollisia kenelle tahansa toisen asteen opiskelijalle. Orientoivat opinnot ovat 1–2 opintopisteen opintoja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa ja Jyväskylän yliopistossa. Opinnoissa on mahdollisuus kokeilla itseä kiinnostavan alan opintoja ja kehittää opiskelutaitoja. Tarjolla on lisäksi muita eri laajuisia yksittäisiä opintojaksoja. Esimerkiksi EduFutura-yritysjyryopinnoissa yhteisillä yritysjyrykursseilla opiskelevat ammatilliset ja akateemiset opiskelijat yhdessä. Opiskelijoiden on mahdollista osallistua myös oppilaitosten välisiin yhteisiin projekteihin ja produktioihin.

Korkeakoulupolkuopinnoissa toisen asteen opiskelija voi opiskella AMK-opintoja osana ammattillista perustutkintoa. Opintojen tavoitteena on lyhentää opiskeluaikaa myöhemmin mahdollisesti suoritettavassa ammattikorkeakoulututkinnossa. Vähintään 30 op suoritettuaan opiskelijan on mahdollista hakea rinnakkaisalalle Jyväskylän ammattikorkeakouluun erillishakuna toteutettavan toisen asteen väylähaun kautta.

Opintotarjonnasta artikkelissamme esitellään tarkemmin korkeakoulu-polkuopinnot sekä korkeakouluviikko.

”ENÄÄ EI KURKISTELLA, VAAN LÄHDETÄÄN TEKEMÄÄN LAAJEMPIA KOKONAISUUKSIA.”

Jyväskylän ammattikorkeakoulussa otettiin käyttöön uudet opetussuunnitelmat syksyllä 2020. Osana opetussuunnittelutyötä kehitettiin erilaisia malleja, joiden tarkoituksena oli tukea ja vahvistaa toisen asteen opiskelijoiden sujuvaa siirtymistä jatko-opintoihin. Työ aloitettiin perustamalla Ristiinopiskelu ja siirtymät -työryhmä, joka koostui Jamkin eri alojen opetus- ja ohjaushenkilöistä. Mukaan kutsuttiin myös ammatillisen toisen asteen edustaja. Työtä tehtiin alusta lähtien tiiviissä yhteistyössä. Työ aloitettiin perehtymällä aiempiin yhteistyön malleihin, sekä selvittämällä mahdollisia haasteita ja mahdollisuuksia. Aiemmin yhteistyö oli perustunut yksittäisiin opintoihin, joita Gradian ammatillinen opiskelija oli voinut valita korkea-asteen tarjonnasta. Jo alkuvaiheessa päätettiin, että nyt olisi aika luoda selkeitä laajempia polkuja jatko-opintoihin.

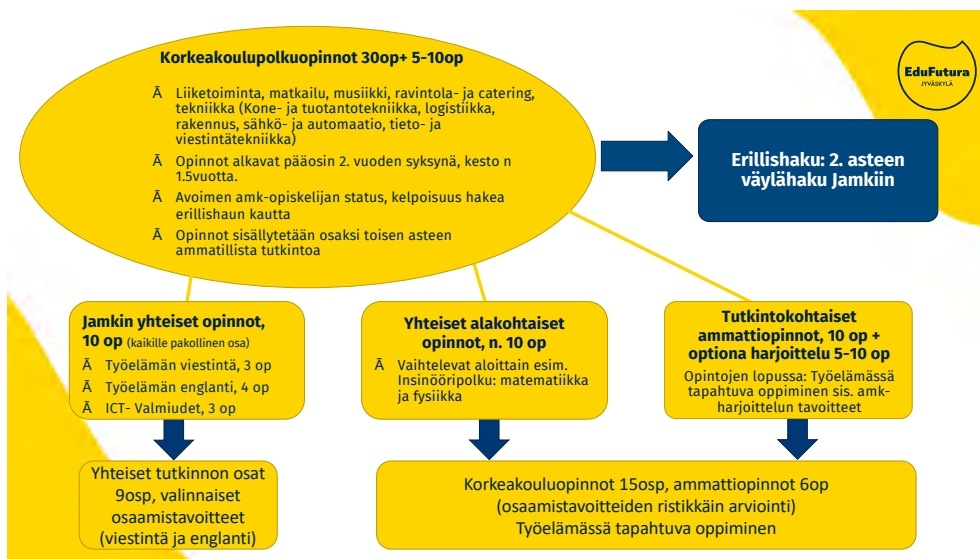
Keväällä 2019 Ristiinopiskelu ja siirtymät -työryhmä toteutti kyselyn toisen asteen opiskelijoille. Kyselyssä kartoitettiin Gradian ammatillisen ja lukiokoulutuksen opiskelijoiden halua ja mahdollisuutta yhdistää opintoihinsa ammattikorkeakouluopintoja.

Jatko-opintopolun nimeksi tuli korkeakoulupolkuopinnot. Nimellä haluttiin korostaa opintojen johtavan korkeakoulutukseen ja lisäksi haluttiin hyödyntää ”polkuopinnot”-termiä, jota avoimessa ammattikorkeakoulussa käytetään tutkintokoulutukseen tähtäävistä opinnoista.

Korkeakoulupolkuopintoja voi suorittaa näillä rinnakkaisaloilla:

- tekniikan alan polut: ICT; konetekniikka; logistiikka; rakennustekniikka; sähkö- ja automaatiotekniikka
- sosiaali- ja terveysalan polut: kuntoutus- ja sosiaaliala; sairaanhoitaja ja kätilö
- liiketalouden polku
- matkailu- ja ravitsemisalan polku
- musiikin polku.

Opinnot koostuvat yhteisistä opinnoista (10 op), alakohtaisista opinnoista (n. 10 op) sekä ammatillisista opinnoista (n. 10 op). Halutessaan opiskelija voi suorittaa ammatilliseen perustutkintoon kuuluvan työelämässä tapahtuvan oppimisjakson ammattikorkeakoulun tavoitteilla ja alasta riippuen se on mahdollista myös liittää osaksi AMK-tutkintoa. (Kuvio 2.)

Kuvio 2. Korkeakoulupolkuopintojen mallinnus.

Korkeakoulupolkuopintojen sisältöä suunniteltaessa huomioitiin alojen erityispiirteet, opiskelijakyselyn palautteet sekä aiemmat kokemukset ammatillisen väylän kautta korkea-asteelle siirtyneiden opiskelijoiden haasteista. Haasteet liittyvät usein akateemisiin opiskelutaitoihin ja tekniikan aloilla matemaattisiin aineisiin. Lisäksi opintoja valittaessa tarkasteltiin toisen asteen ammatillisen tutkinnon sisältöjä ja suunniteltiin miten opiskelija voi sisällyttää korkea-asteen opintonsa ammatilliseen tutkintoonsa. Eri alojen korkeakoulupolkuopintoihin pakollisiksi opinnoiksi valittiin opintojaksoja, jotka tukevat opiskelijan valmiuksia suoritua opinnoista. Korkea-asteella opiskelu on itsenäistä ja vaatii mm. eri ohjelmien hallintaa ja viestintätaitoja. Tekniikan aloilla on paljon yhteisiä osaamistavoitteita, minkä vuoksi tekniikan alan korkeakoulupolkuun päätettiin sisällyttää 10 opintopistettä kaikille yhteisiä matemaattisia opintoja. Muiden alojen korkeakoulupolkuopintoihin valittiin 20 opintopistettä alakohtaisia ammatillisia opintoja. Korkea-asteen opinnot on pyritty aikatauluttamaan, niin että opiskelija pystyy osallistumaan opintoihin.

Korkeakoulupolkuopinnot suoritettuaan opiskelijan on mahdollista hakea Jamkiin ikään kuin ”oikoreittiä” erillisen 2. asteen väylähaun kautta. Valintaperusteita mietittiin yhteistyössä korkeakoulupolkuja tarjoavien alojen edustajien kanssa ja taustalla vaikuttivat sekä Jamkin avoimen polkuopintojen väylähaun, että valtakunnallisten muiden 2. asteen väylähakujen kriteerit.

KORKEAKOULUVIIKOLLA TAVOITETAAN ISOJA MÄÄRIÄ LUKIOLAISIA

Korkeakouluviikkoa toteutetaan myös EduFuturasta laajennettuna yhteistyönä. Ensimmäinen Jamkin korkeakouluviikko järjestettiin lähiopetuksena helmikuussa 2020 Keuruun ja Petäjaveden lukioille. Gradia-lukioille suunniteltu korkeakouluviikko peruuntui samana keväänä koronan takia. Keväällä 2021 maakunnan korkeakouluviikkoon tulivat mukaan Keuruun ja Petäjaveden lisäksi Jämsän ja Saarijärven lukiot ja lisäksi toteutettiin Gradia-lukioiden korkeakouluviikko, jossa mukana opintojen tarjoajana oli myös Jyväskylän yliopisto. Yksittäisiä opintojaksoja oli tarjolla myös Helsingin, Oulun ja Vaasan yliopistoista.

Vuonna 2022 korkeakouluviikko on edelleen laajenemassa. Tällöin toteutetaan yksi Keski-Suomen korkeakouluviikko, johon osallistuu niin Gradian kuin maakunnan lukiot. Mukana on yhteensä 12 lukiota ja 1500 opiskelijaa. Opintojen tarjoajina ovat yhteistyössä Jamk, Jyväskylän yliopisto sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Korkeakouluviikon aikana Jyväskylän korkeakoulut tarjoavat 1–2 opintopisteen laajuisia opintoja, joiden avulla lukiolainen pääsee tutustumaan korkeakouluopiskeluun sekä valitsemaansa alaan. Opinnot ovat osia tutkintokoulutuksesta ja ne tarjotaan avoimena korkeakouluopetuksena. Laajuus ja se, että opinnot toteutetaan viikon aikana, on todettu hyväksi: lukiolaisilta on ”tyhjennetty” lukuvuoden ajalta yksi viikko, jonka aikana keskitytään pelkästään korkeakouluopintoihin. Tämä on mahdollistanut korkeakoulu yhteistyön valmiiksi tiiviissä lukion opintosuunnitelmassa. Vaikka opetuksesta vastaa korkeakoulun opettaja, viikolla on pyritty hyödyntämään myös lukioiden opettajia opiskelun tukijoina. Samalla lukio-opettajille tarjoutuu mahdollisuus verkottua korkeakouluopettajien kanssa ja tutustua korkeakouluopetukseen. Tulevaisuuden kehittämiskohteena on vielä lukio-opettajan roolin täsmentäminen opintojen vierellä kulkijana.

Korona sekä korkeakouluviikon laajeneminen maakunnallisesti on johtanut siihen, että viikko toteutetaan pääsääntöisesti etäopetuksena. Viikkoon on kuitenkin mahdollista sisällyttää esimerkiksi yksi lähipäivä, jolloin opiskelijat pääsevät tutustumaan myös kampuksiin. Tätä on toivottu lukioiden puolelta.

Korkeakouluviikolla saavutetaan lukioista kokonaisia luokka-asteita ja suoritusprosentit ovat hyviä. Esimerkiksi vuonna 2021 neljällä Jamkin opintojaksolla 100 % Gradian lukiolaisista läpäisi opintojakson. Neljällä muulla opintojaksolla läpäisy vaihteli 76–92 % välillä. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Gradia-lukiolaisten suoritukset kevään 2021 korkeakouluviikolla.

	Ilmoittautuneet	Suoritukset		
			% kurssin aloittaneista 19.4.	opintopisteet
JAMK: Palvelu – menestyvän liiketoiminnan ydin	20	20	100 %	20
JAMK: Introduction to Tourism – Johdatus matkailun toimialaan	17	17	100 %	17
JAMK: Markkinoinnin ytimessä	26	24	92 %	24
JAMK: Johdatus sosiaali- ja terveysalalle	64	64	100 %	64
JAMK: 3D-tulostus ja sen tulevaisuuden mahdollisuudet	17	13	76 %	13
JAMK: Robotiikan perusteet	20	17	85 %	17
JAMK: Opi ohjelmoimaan	25	25	100 %	25
JYU: Autofiktio. Kirjallisuus ja luova kirjoittaminen	20	9	45 %	0
JYU: Bioinformatiikan johdantokurssi	22	16	73 %	0
JYU: Kompleksiluvut	15	10	67 %	10
JYU: Saksan kieli ja kulttuuri	16	11	69 %	11
HUMAK: Sinustako kulttuurituottaja? Kulttuurituotannon perusteet	8	8	100 %	8
HUMAK: Sinustako yhteisöpedagogi? Yhteisöpedagogin ammatillisuus	7	6	86 %	6
JYU avoin: Haluatko kauppatieteilijäksi?	44	25	57 %	50
JYU avoin: Ihmismielen salat	71	46	65 %	92
JYU avoin: Kvanttimekaniikkaa ja suhteellisuusteoriaa yleissivistävästi	13	10	77 %	20
JYU avoin: Johdatus liikunta- ja terveystieteisiin	50	25	50 %	50

TAULUKKO 1. jatkuu				
	Ilmoittautuneet	Suoritukset		
JYU avoin: Minustako kasvatustalon asiantuntija ja osaja?	22	16	73 %	32
JYU avoin: Me, maailma ja jäänyt konflikti: Kylmä sota meillä ja muualla	27	15	56 %	30
JYU avoin: TAT: Globaalit markkinat ja vastuullinen liiketoiminta	17	8	47 %	16
JYU avoin: TAT: Myynti, markkinointi ja kaupallistaminen	21	19	90 %	38
JYU avoin: TAT: Oman talouden hallinta	8	6	75 %	12
Vaasan yliopisto: Tutustu viestintätieteisiin	39	6	15 %	12
Vaasan yliopisto: Sinustako hallintatieteilijä?	33	14	42 %	28
Oulun yliopisto: Kurkistus ICT-alaan	29	2	7 %	4
Oulun yliopisto: Johdatus lääketieteen alalle	145	59	41 %	118
Oulun yliopisto: Digitaaliset kulttuurit: Digitaalinen kulttuuriperintö	18	10	56 %	20
Oulun yliopisto: Näkökulmia suomen kieleen	15	6	40 %	12
Helsingin yliopisto: The Elements of AI: Introduction to AI 2020–2021	9	6	67 %	12
Helsingin yliopisto: Elements of AI: Tekoälyn perusteet 2020–2021	88	26	30 %	52
Yhteensä	926	539	58,2 %	813,00

Korkeakouluviikon jatkosta on jo linjattu ja hyväksi havaittu konsepti tullaan edelleen pitämään ohjelmassa.

OPETUSSUUNNITELMAYHTEISTYÖ

Jyväskylän Gradia-lukiot toteuttivat uuden 2021 käyttöön otetun opetussuunnitelmatyön vuosina 2019–2021. Lukiolaki velvoittaa korkeakouluyhteistyöhön ja Jyväskylässä se toteutetaan isolta osin Edufutura-yhteistyönä. Jyväskylän lukiokoulutuksen paikallisessa opetussuunnitelmassa (2021) Gradia-lukioiden korkeakouluyhteistyö määritellään seuraavalla tavalla:

”Gradia-lukioiden opetussuunnitelmassa opiskelijan oppimispolkua kohti korkeakoulua ja työelämää pyritään mahdollistamaan monin eri tavoin. Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen laaja ja monipuolinen EduFutura-yhteistyö luo tälle toiminnalle erinomaiset puitteet.”

Käytännössä lukioiden opetussuunnitelmaa on koko prosessin ajan käsitelty myös EduFuturan OPS-työryhmässä, jotta opetussuunnitelma saataisiin palvelemaan mahdollisimman hyvin korkeakouluyhteistyötä. Opetussuunnitelmatyön avulla on pyritty toisaalta antamaan opiskelijoille mahdollisuus tutustua opiskelijaa kiinnostavan alaan ja toisaalta mahdollistamaan lukioaikaiset korkeakouluopintosuoritukset. Näistä jälkimmäinen on jäänyt marginaaliseksi lukion kuormittavuuden takia.

Gradia-lukioiden opetussuunnitelmatyössä on myös linjattu suurempia kokonaisuuksia korkeakoulujen kanssa, kuten syksyllä 2022 alkava informaatioteknologiaalinja yhteistyössä yliopiston kanssa. Gradia-lukioiden opetussuunnitelma on elävä asiakirja ja sitä työstetään jatkossakin yhdessä korkeakoulujen kanssa.

MUUT YHTEISTYÖMALLIT

Korkeakouluyhteistyötä lukioiden kanssa on tehty myös tarjoamalla laajempia yksittäisiä opintoja opiskelijoiden valittavaksi. Äänekosken lukiossa on toteutettu Jamkin opintoja jo usean vuoden ajan. Opintotarjonta pohjautuu yhteisiin keskusteluihin ja kartoituksiin opiskelijoiden toiveista. Opinnot ovat AMK-tutkinnon opintopaketteja, joita on toteutettu muun muassa yhteisopettajuutena: opetuksesta ovat vastanneet yhteistyössä Jamkin ja lukion opettaja. Opinnot on sijoitettu lukiolaisten viikkolukujärjestykseen ja etenkin viikoittaisista tapaamisista lukion opettaja on ottanut vastuun.

Lukuvuodelle 2022–2023 Jamk on koostamassa myös valtakunnallista orientoivien opintojen tarjotinta. Opinnot tulevat olemaan pääsääntöisesti yhden opintopisteen laajuisia ja ne toteutetaan kokonaan verkossa. Opintotarjonnan muodostamisessa hyödynnetään korkeakouluviikon tarjotinta.

RISTIINOPISELUN HAASTEITA

Yhteistyömalleissa on havaittu haasteita, jotka liittyvät usein opintohallintoon, opintojen tunnustamiseen toiseen oppilaitokseen sekä tiedon puutteeseen niin opintoihin kuin niiden toteutukseen liittyen. Käytössä on monenlaisia opintohallintojärjestelmiä, joiden välillä ilmoittautumis- tai suoritustieto ei siirry suoraan, vaan vaatii manuaalista työtä. Opintoihin ilmoittautuminen tapahtuu opintoja tarjoavan oppilaitoksen järjestelmässä. Ilmoittautumisvaiheeseen liittyvät tekniset haasteet hidastavat tai voivat jopa estää opiskelun kokonaan. Vaikeus ilmoittautumisessa voi viedä motivaatiota opintojaksolle osallistumiseen.

Opintojaksojen tiedot siirretään opintotarjottimelle manuaalisesti, mikä lisää virheiden ja vanhentuneen tiedon mahdollisuutta palveluissa. Ristiinopiskelu edellyttää resursseja myös suoritusten hyväksiluvussa. Osittain tätä on helpottanut Puro- ja Koski- (nykyään Oma Opintopolku) tietovarantopalvelujärjestelmät. Parhaillaan käynnissä olevan korkeakoulujen ristiinopiskelupalvelu RIPA:n käyttöönottoprojekti tuonee järjestelmien välille helpotusta, kunhan RIPA saadaan käyttöön ainakin korkeakoulujen ja yliopistojen väliseen ristiinopiskeluun.

Opinnoista tiedottaminen kaikille kohderyhmille sekä ohjaushenkilöstölle on tärkeää. Opintotarjonnan tunnettuuden nostaminen ja ymmärrys siitä, miten tarjonta soveltuu omiin opintoihin, on tarpeen niin opiskelijoille kuin ohjaaville opettajille. Ajankohtaisen tiedon saaminen mm. aikataulujen osalta, on ohjaaville tahoille haaste, koska ohjaavan henkilöstön ja tarjolla olevien opintojen määrä on suuri. Myös riittävän ohjauksen ja tuen saanti on koettu haasteelliseksi varsinkin, jos resursseja ei ole riittävästi kohdennettu ristiinopiskelun ohjaukseen. Opiskelu toisella asteella on erilaista kuin ammattikorkeakoulussa. Tästä johtuen opiskelijalla voi olla puutteita akateemisissa opiskelutaidoissa ja hän tarvitsee tukea enemmän kuin korkea-asteen opiskelija.

Opintojaksojen erilaiset laajuudet ja käytössä olevat arviointiasteikot ovat vaikuttaneet opintojen soveltavuuteen tutkintorakenteeseen sekä mahdollisuuden korvata tutkinnon pakollisia sisältöjä vaihtoehtoisilla opinnoilla. Osassa korkeakoulujen opintojaksoissa on perustellusti käytössä arviointiasteikko hyväksyty–hylätty, mikä ei kuitenkaan sovellu ammatilliseen koulutukseen, jossa laki määrää arviointiasteikoksi numeerisen arvioinnin 0–5. Myös opintojen laajuutta kuvaavissa yksiköissä on eroja: korkeakouluissa on käytössä opintopiste, joka vastaa 27 h opiskelua. Lukion opintopiste on 14,25 h opetusta. Ammatillisissa opinnoissa opintojen laajuus kuvataan osaamispisteinä. Osaamispiste kuvaa osaamista suhteessa tutkinnon osien ammattitaito- ja

osaamistavoitteisiin, eikä mittaa opiskeluun tarvittavaa aikaa eikä opetuksen määrää.

Lukiolaisen lukion aikana tekemä työmäärä koetaan lähtökohtaisesti korkeaksi ja muiden kuin tutkintoon tähtäävien opintojen suorittaminen on useimmille haastavaa. Laajemman yhteistyön sisällyttäminen lukion opintosuunnitelmaan on havaittu haasteelliseksi, mutta viikon kestävä korkeakouluviikko mahdollistaa lukiolaisten osallistumisen korkeakouluopintoihin kokonaisina luokka-asteina lukion aikana.

Verkko-opintoina toteutettu ristiinopiskelu on todettu hyväksi, koska se mahdollistaa opiskelun oman aikataulun mukaan, eikä opiskelu ole aikaan tai paikkaan sidottua. Kokonaan verkossa itsenäisesti suoritettavien opintojaksojen haasteena on kuitenkin opintojen loppuun saattaminen. Kokemusten mukaan opinnot, joissa ei ole selkeää yhteistä aloitusta voivat jäädä aloittamatta ajoissa. Täysin itsenäisesti opiskeltavilla verkko-opintojaksoilla suorituspöytäkirjat ovat matalia ja opinnot jäävät usein kesken. Parhaisiin tuloksiin on päästy silloin, kun omasta oppilaitoksesta löytyy tukihenkilö, jolta saa tarvittaessa ohjausta.

Aina keskeyttäminen ei kuitenkaan johdu motivaation tai sitkeyden puutteesta, vaan keskeyttämisen syyt voivat olla monenlaisia. Näin nuorella tilanne muuttuu helposti, kun elämä tai urasuunnitelmat eivät välttämättä ole vielä vakiintuneet tietyille paikkakunnalle tai alalle. Jotkut ovat myös ehtineet valmistua ennen kuin ovat saaneet korkeakoulupolkuopinnot valmiiksi ja päässeet jatko-opintoihin perinteisen yhteishaun kautta.

TOISELTA ASTEELTA VARMEMMIN ASKELIN KORKEAKOULUUN

Vaikka ristiinopiskelussa on omat haasteensa, vaakakuppi kallistuu kuitenkin positiiviselle puolelle. Korkea-asteen ja toisen asteen yhteistyötä on tehty opiskelijälähtöisesti tiiviissä vuorovaikutuksessa. Yhteistyö on lisännyt molempien kouluasteiden tietoa ja ymmärrystä toisen tutkintojen sisällöistä ja pedagogiikasta.

Korkeakoulupolkuopintoja tekevä ammatillinen opiskelija pääsee täydentämään tutkintoaan korkeakouluopinnoilla. Kun korkeakoulupolkuopinnoilla voi hakea tutkintopaikkaa väylän kautta, voi opiskelija rohkaistua hakeutumaan jatko-opintoihin nopeammin kuin muutoin. Ensimmäiset opiskelijat ovat saaneet korkeakoulupolkuopinnot päätökseen ja saaneet erillishakukelpoisuuden ammattikorkeakouluun. Opiskelijat kokevat ammattikorkeakouluopintojen lisänsä heidän ammattitaitoaan ja kiinnostusta jatko-opintoja kohtaan. Aika ajoihin opiskelu on ollut haasteellista mm. aikataulujen yhteensovittamisen ja

työmäärän vuoksi, mutta opintojen loppuun saattaminen on kuitenkin koettu hyvin palkitsevaksi.

Jatkossa alakohtaista yhteistyötä tulee tiivistää entisestään ja korkeakoulupolkuopintojen sisältöjä on hyvä vielä ristiinarvioida niin, että malli hyödyttää opintoja molemmilla asteilla. Lisäksi mallia tulee vielä kehittää niin, että opintojen tekeminen todella lyhentää opiskeluaikaa ammattikorkeakoulussa. Syksyllä 2022 on tarkoitus pilotoida liiketalouden korkeakoulupolkuopinnoissa uudenlaista toteutusta, jossa Jamkin opinnot keskitetään Gradian ammatillisen opiskelijan 2. vuoden syksyyn. Tällöin hän opiskelee Jamkin aloittavan tutkintoryhmän mukana pelkästään Jamkin opintoja, eikä ohjelmassa ole Gradian opintoja ollenkaan. Tämän toivotaan myös lisäävän ryhmäytymistä ja opintoihin sitoutumista, sekä tunnetta korkeakoulu yhteisöön kuulumisesta.

Yleissivistävä lukiokoulutus antaa hyvät jatko-opintovalmiudet, mutta lukiokoulutuksesta siirrytään suhteellisen verkkaisesti ammattikorkeakouluun. Esimerkiksi vuonna 2019 vain 12 % Keski-Suomessa ylioppilastutkinnon suorittaneista jatkoi suoraan ammattikorkeakouluun (Ylioppilastutkinnon suorittaneiden koulutukseen sijoittuminen n.d.). Tavoitteena esimerkiksi korkeakouluviikolle onkin kynnyksen madaltaminen korkeakouluopiskeluun. Viikon aikana opiskelija saa tuntumaa, mitä korkeakouluopiskelu on ja tutustuu valitsemaansa alaan. Paras lopputulema yhteistyöstä on, että opiskelija saa varmuutta jatko-opintovalinnoilleen ja rohkeutta jatkaa opintojaan heti lukion jälkeen. Kuten eräs korkeakouluviikolle osallistunut totesi:

”Opin uutta, kiinnostuin aiheesta ja siitä saattoi jopa tulla tulevaisuuden ammattitoive.”

LÄHTEET

Ammattikorkeakoululaki. 2014. Viitattu 24.2.2022. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>.

Arene. 2019. Väestöennuste: Korkeakoulutuksen kysyntä säilyy 2035 asti. Viitattu 24.2.2022. <https://www.arene.fi/ajankohtaista/korkeakoulutuksen-kysynta-sailyy-2035-asti/>.

Aro, T., Aro, A., Honkala, N., Huttula, T. & Mäkelä, I. 2020. Mille väestölle? Ikäryhmäkohtaiset ja alueelliset väestöennusteet sekä uusien opiskelijoiden määrien ennuste kaikilla koulutusasteilla Suomessa 2018–2040. Sitra: Sitran selvityksiä 167. Viitattu 24.2.2022. <https://media.sitra.fi/2020/06/09113032/mille-vaestolle.pdf>.

Jyväskylän lukiokoulutuksen paikallinen opetussuunnitelma. 2021. Viitattu 24.2.2022. <https://www.gradia.fi/sites/default/files/media/files/Jyväskylän%20lukiokoulutuksen%20paikallinen%20opetussuunnitelma%202021.pdf>.

Katse korkealle. Näkökulmia lukioiden ja korkeakoulujen yhteistyöhön. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019, 6. Viitattu 24.2.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161375>.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030. N.d. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 24.2.2022. <https://okm.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030>.

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 2017. Viitattu 24.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170531>.

Lamminsivu-Risku, L. 2016. Uutta virtaa lukiokoulutukseen. Keski-Suomen lukiohanke 2010–2014. Viitattu 15.2.2022. <https://docplayer.fi/19073494-Keski-suomen-lukiohanke-2010-2014.html>.

Lukiolaki. 2018. Viitattu 24.2.2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180714>.

Väestöennuste: Korkeakoulutuksen kysyntä säilyy 2035 asti. 2019. Arene. Viitattu 24.2.2022. <https://www.arene.fi/ajankohtaista/korkeakoulutuksen-kysynta-sailyy-2035-asti/>.

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden koulutukseen sijoittuminen. N.d. Vipunen, opetushallinnon tilastopalvelu. Viitattu 25.2.2022. <https://vipunen.fi/fi-fi/kkyyhteiset/Sivut/Haku-ja-valinta.aspx>.

SUOMALAINEN MUSIIKKIKAMPUS, UUSI SOIVA TALO

Hannu Ikonen

MUSIIKKIKAMPUKSEN VARHAISVAIHE 2000–2005

Suomalaisen musiikkikampuksen idea syttyi 23.11.2000 ravintola Vesilinnassa pidetyllä lounaalla. Sille osallistuivat koulutusyksiköiden päälliköt Jyväskylän yliopiston musiikin laitokselta, Jyväskylän ammattiopiston musiikin koulutuksesta sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kulttuuriyksiköstä eli tämän artikkelin kirjoittaja. Yhteinen lounas professori Jukka Louhivuoren aloitteesta oli tarpeen, kun havaittiin em. laitoksien sijaitsevan fyysisesti vierekkäin ja toimivan laadukkaina saman alan kouluttajina ja kehittäjinä. Yhteistyötä ei kuitenkaan tuohon aikaan juurikaan tehty. Sen tarpeellisuudesta musiikkikampuksen kehittäminen alkoi. Aluksi yhteisestä toimintakonseptista puhuttiin käsitteellä 'Soveltavan musiikintutkimuksen keskus'. Pian vuoden 2001 alun ensimmäisissä laajoissa kehittämiskokouksissa yhteistoimintaa päädyttiin kutsumaan nimellä Suomalainen musiikkikampus. Nimen keksi Hannu Perälä, ammattiopiston Suomalaisen Konservatorion rehtori. Yhteistyön systemaattisuutta ja pysyvyyttä tuettiin Keski-Suomen liiton rahoittamilla alueellisilla kehittämishankkeilla vuosina 2002–2007. (Ikonen 2017.)

Lähtökohtaisesti musiikkikampuksen perustavoitteena oli tiivistää käytännön musiikkipedagogiikan ja tutkimustoiminnan yhteyksiä. Samalla oli selvää, että opiskelijoille oli tarpeen kehittää risteäviä opintomahdollisuuksia yli oppilaitosrajojen. Tarve koski erityisesti soitonopiskelun eri muotoja. Musiikkikampuksen lähtökohdista heijastuu kahdenlainen tarve, yhtäältä tutkimustiedon tehokkaampi hyödyntäminen ja toisaalta selkeämpi työnjako soivan musiikin harjoittelun, opiskelun ja kouluttamisen osalta.

Suomalainen musiikkikampus oli 2000-luvun alussa harvoja yliopistojen ja tuolloin vielä hyvin tuoreiden ammattikorkeakoulujen yhteistyökonsepteja. Kun kokonaisuuteen liittyi vielä toisen asteen ammatillinen musiikin alan koulutus, toimijat kokivat muodostaneensa jotakin ainutlaatua Suomen koulutuspolitiikassa ei vain taidekoulutuksen ja -tutkimuksen alueella vaan myös laajemmin.

Oppilaitosten yhteistyötä kehitti 2000-luvun alussa ylimmän johdon tasolla Korkeakouluyhteistyön johtoryhmä. Se muodostui Jyväskylän yliopiston ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun rehtoreista esikuntineen. Myöhemmin

johtoryhmä laajentui Oppilaitosyhteistyön johtoryhmäksi, kun Jyväskylän ammattiopiston systemaattinen mukanaolo nähtiin yhteisesti välttämättömäksi. Johtoryhmän agendalla oli säännöllisesti kaksi teemaa, Suomalainen musiikkikampus ja yrittäjyys. Johtoryhmä tuki alusta lähtien voimakkaasti musiikkikampuksen etenemistä.

MUSIIKKIKAMPUKSEN KEHITYSASKELEET 2005–2020

Musiikkikampuksen kehittymisessä kahdenkymmenen vuoden aikana on useita vaiheita ja kulminaatiokohtia (kuvio 1).

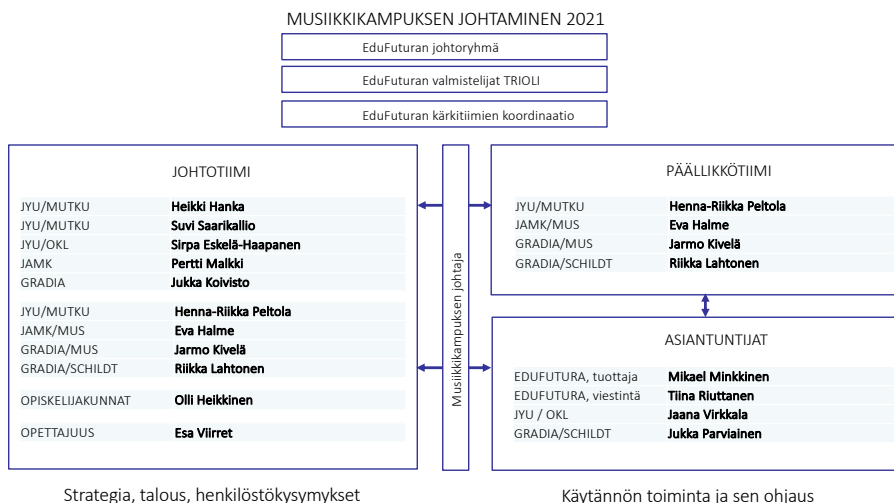

Kuvio 1. Musiikkikampuksen johtamisen vaiheet ja kulminaatiokohtat 2000–2021

Kriittiset kulminaatiokohtat näyttävät toistuneen noin 4–6 vuoden välein. Tämän on sinänsä luonnollista. Kolmen erillisen organisaation ja niiden organisaatiokulttuureiden yhteistyössä tulee kehittämistyön sykleissä säännöllisesti kipupisteitä ja käännteitä, joita ilman pitkäjänteinen kehittäminen voi jäädä ohueksi. Kriittisten näkemysten käsittely on rakentanut myös musiikkikampuksen kehittämiseen askelmia.

Ensimmäinen kriittinen vaihe nähtiin vuosina 2006–2007, kun koulutus-kuntayhtymä pohti musiikin koulutuksen siirtämistä Pitkädeltä Viitaniemeen. Organisaatioiden sisällä näytti myös olevan epäilyjä ja hitautta yhteistyön edistämiseksi. Samoihin aikoihin musiikin koulutukseen kohdistui resurssileikkauksia erityisesti Jamkissa, joka aiheutti turbulensseja yhteistyöhön. YT-prosesseja käytiin vielä 2010-luvun alussakin. Tällöin opetus- ja kulttuuri-ministeriön volyymileikkauksien uhat kulttuurialan koulutuksessa kohdistuivat Jamkin musiikin koulutukseen. Uhat kuitenkin torjuttiin musiikkikampuksen organisaatioiden yhteistyön edistymisen ja tarpeellisuuden perusteella.

Korkeakoulu-yhteistyön johtoryhmässä tuli esille tarve terävöittää musiikkikampuksen johtamista ja toimintamallia. Vuonna 2009 laadittiin suunnitelmat yhtiöittä yhteinen toiminta Soiton ja laulun yksiköksi (Esitey suomalaisen musiikkikampuksen yhteistyön tiivistämisestä 2009). Suunnitelma ei kuitenkaan edennyt ministeriön palautteen takia. Samaan aikaan perehdyttiin Lapin yliopiston, ammattikorkeakoulun ja toisen asteen ammatillisen matkailualan koulutuksen yhteisen Matkailuinstituutin johtamismalliin. Sitä sovellettiin myöhemmin musiikkikampuksen johtamisessa vuonna 2013, jolloin professori Jukka Louhivuori aloitti virallisesti musiikkikampuksen johtajana. Yhteistyösopimus myös laadittiin (Sopimus musiikkikampuksen yhteistyöstä 2013). Tähän saakka johtaminen oli hoidettu erityyppisten ohjaus- ja johtoryhmien puheenjohtajuuksina. Vuonna 2015 oppilaitosten ylimmässä johdossa virisi ajatus laajentaa yhteistyötä entisestään. Maaliskuussa 2016 solmittiin sopimus EduFutura Jyväskylästä (EduFutura Jyväskylän yhteistyösopimus 2016), jonka kuudesta kärkialasta yksi on Suomalainen musiikkikampus. Samoihin aikoihin musiikkikampuksen toimintaa koskeva uusi sopimus ja johtamismalli päätettiin (Muistio 4 2016; Sopimus musiikkikampuksen yhteistyöstä 2017). Strategisen, operatiivisen johtamisen, asiantuntijuuden kytkeminen ja suhde EduFuturan johtamiseen selkiinnytettiin (kuvio 2). Nykyinen organisoituminen ja johtaminen on hyväksytty EduFuturan johtoryhmässä 25.3.2021 (EduFutura Jyväskylän johtoryhmä 2021).

Kuvio 2. Musiikkikampuksen johtamismalli (EduFutura Jyväskylän johtoryhmä 2021).

Musiikkikampuksen yhteisiä strategioita on laadittu vuonna 2008 ja 2016–17. Lisäksi viimeistä strategiaa (kuvio 3) päivitettiin opiskelijoiden ja henkilöstöjen yhteistyönä helmikuussa 2020 juuri ennen kuin covid19-pandemia levisi Suomessa. Päivitetty strategia oli pohjana laajalle itsearviointiprosessille, jonka tulokset julkistettiin vuonna 2020 (Liimatainen, Heikkilä & Ikonen 2020; Musiikkikampuksen johtotiimi 2021).

MUSIIKKIKAMPUKSEN STRATEGIA 2020-2024

VISIO 2024		TEEMAT		PÄÄTAVOITTEET 2020-2024		KONKREETTISET TOIMENPITEET 2020-2024	
						2020 - 2023	2024
Luovaa tiedettä, tutkivaa taidetta! Musiikkikampus on musiikin, tanssin ja soveltavan taiteen kehittämisyhteisö.	OPPIVIA OSAAMISTA LUOVA KAMPUS	Musiikkikampus on kokeileva, tulevaisuuden osaamista luova yhteisö, jolla on kiinteä kumppanuus taidealan työelämän tulevaisuuden tekijöihin.	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisesti rakennetut opintopolut ovat selkeät, houkuttelevat, yhteisesti rakennetut ja esteet on poistettu, kirjautuminen opintoihin ja suoritusten siirtyminen on sujuvaa Opiskelijoiden osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toimii sujuvasti. Digitaalinen pedagogiikka on opettajan ja opiskelijan arkea, digi-valmennus tukee opettajien osaamisen kehittymistä Musiikin ja soveltavan taiteen työelämävalimudet on integroitu oppimiseen ja ovat osa opiskelijan opintopolkua. Uusia koulutusavauksia on tehty ja taideterapian koulutustarjonta on järjestetty, 	Opiskelijoiden sujuvat opintopolut perustuvat yhteiseen opintotarjontaan ja ristiinopiskeluun. Osaamisen tunnistaminen varmistetaan.	Tutkintokoulutusta uudistetaan ja uusia koulutusavauksia tuotetaan	Oppimisen menetelmät ovat digitaalisia, käytössä on uusi oppimisympäristö, koulutus on työelämävastaavaa ja sen laatu on hyvä.	
	KEHITTYVÄ JA HYVINVOIVA KAMPUS	Musiikkikampusella toimitaan, tehdään ja johdetaan yhdessä. Sen jäsenten hyvinvointi perustuu yksilöiden hyviin kehittymismahdollisuuksiin, hyvään pedagogiikkaan ja rikastavaan vuorovaikutukseen.	<ul style="list-style-type: none"> Kampusella on yhteisiä toimia, rekrytointi toteutetaan yhteistyössä, avoin rekrytointi-informaatio on toteutettu Tutkimusperustaisen opetussuunnitelmien yhteissuunnittelu ja -aikataulutus toimivat Pedagogiset kokelut kehittävät henkilöstöjen yhteistoimintaa ja yhteisen tekemisen kulttuuria, yhteinen palautemekanismi tuottaa tietoa kehittämistarpeista Taiteen perusopetusta hyödynnetään esim. orkesteri – ja kuorotoiminnan kehittämisessä Kampusella on yhteisiä tukipalveluita; tutorien ja OPOjen briefing ja yhteistyö, yhteinen alumnitoiminta ja uraohjaus musiikkikampusella on järjestetty 	Musiikkikampusella kehitetään yhteisen kiinteistöohjelman tuella. Opiskelijoilla ja asiakkailla on käytössään yhteisiä tukipalveluita	Musiikkikampusen henkilöstöä, johtamista ja osaamista kehitetään yhteisen kehittämisohjelman avulla.	Yhteisöllisyyttä vahvistetaan henkilöstöjen ja opiskelijoiden yhteistoimintaa tukemalla.	
	VAIKUTTAVA JA UUDISTAVA KAMPUS	Musiikkikampus tuottaa taidepalveluita, kulttuuriproduktioita, uutta osaamista ja huippututkimusta ympäröivän yhteiskunnan käyttöön.	<ul style="list-style-type: none"> Muodostetaan ”Tutkiva musiikkikampus” – joka on johtava taide- ja musiikkikasvatuksen tiedon ja osaamisen tuottaja ja mikä perustuu opetuksen ja tutkimuksen kiinteään vuorovaikutukseen. Kampus tuottaa yleisöä kiinnostavia tapahtumia, konsertteja ja palveluita yhteistyössä taidelaitosten, koulujen ja alueen kulttuuriorganisaatioiden kanssa Musiikkikampus viestii aktiivisesti ja suunnitelmallisesti yhteisistä palveluistaan Musiikkikampusen moniosaajat, tuotantojen pedagoginen tuki ja yhteistyö Yritystehtaan kanssa luovat alan uutta yrittäjyyttä 	Musiikkikampusella on vahva yhteinen taiteellinen ja TKI-toiminta	Musiikkikampusella on vahva yhteinen palvelutoiminta	Musiikkikampus vahvistaa alan yrittäjyyttä, kokeilutoimintaa ja liiketoimintaa	

Kuvio 3. Suomalaisen musiikkikampusen strategia 2020–2024 (Musiikkikampusen päällikkötiimi 2020)

Strategiassa on korostettu muun muassa sitä, että musiikkikampus ”*tuottaa yleisöä kiinnostavia tapahtumia, konsertteja ja palveluita taidelaitosten, koulujen ja alueen kulttuuriorganisaatioiden kanssa*”. Tavoite heijastaa pitkään musiikkikampusella keskusteltua periaatetta, jonka mukaan soivat ja taiteelliset tuotannot toteuttaisivat pääasiallisesti Pitkädulla toimivat oppilaitoskumppanit. Tutkiva toiminta keskittyisi yliopiston Musicalle. Ajatus soivan talon rakentumisesta on elänyt sisäisenä aihiona musiikkikampusella osana sekä strategista että sen rinnalla kummunnutta arkista työyhteisöjen keskustelua. (Musiikkikampusen päällikkötiimi 2020.)

UUDISRAKENNUS

Suomalainen musiikkikampus kehittyi vuosien mittaan osaksi EduFutura Jyväskylän kärkialoja (kuvio 1) ja sen yhteistyön terävöittämiseksi tehtiin johtamisratkaisut ryödytettyä ylimmän johdon vahvoilla odotuksilla toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi. Samaan aikaan 2010-luvun loppupuolella Pitkädulla sijaitsevan, koulutuskuntayhtymän käyttämän kiinteistön käyt-

töikä oli tulossa vaiheeseen, jossa se piti joko perusteellisesti saneerata tai rakentaa uusi toimitila. Tuolloin asiaa edistivät voimakkaasti kiinteistön omistajan Education Facilities Oy:n toimitusjohtaja Esko Erikson ja koulutuskaupungin Gradian kiinteistöliiketoiminnan johtaja Erkki Kumpulainen. Valmisteluun osallistuivat luonnollisesti myös yliopiston ja ammattikorkeakoulun hallinnon johdon edustajat.

Sekä musiikkikampuksen toiminnan vaikuttavuuden että kiinteistöihin liittyvien teknisten ratkaisujen vaatavuuden takia Education Facilities Oy päätti, yhteistyössä EduFuturan oppilaitosten johtajien ja rehtorien kanssa, purkaa Gradian musiikin ammatillisen koulutuksen ja taiteen perusopetuksen käyttämän kiinteistön ja siirtää nämä toiminnot kadun toisella puolella olevaan 1980-luvulla rakennettuun ja jo pariin kertaan saneerattuun Jamkin käyttämään kiinteistöön ja sen laajennukseen.

Suunnitteluprosessi oli vaativa, koska toimintojen yhdistäminen edellytti huolellista tilavolyymien ja niiden käytön suunnittelua käytännön toiminnan tasolla. Tästä huolehtivat käyttäjien edustajat eli oppilaitosten esihenkilöiden johtamat yhteistoiminnalliset tiimit. Ensimmäistä kertaa musiikkikampuksen historiassa oli nyt mahdollista yhdistää kolmen erilaisen oppilaitoksen musiikin korkeakoulutus, ammatillinen koulutus ja taiteen perusopetuksen toiminta musiikin ja tanssin aloilla saman katon alle 'soivaksi taloksi'.

Kuva 1. Musiikkikampuksen laajennuksen havainnekuva (arkkitehtitoimisto LPV 2020)

Soiva talo edellyttää musiikille akustisesti toimivia tiloja. Tutkimus puolestaan edellyttää tiloja, joissa työlle turvataan hiljaiset keskittymisen olosuhteet. Yliopistokumppani, musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos MUTKU sai lokakuussa 2021 Suomen Akatemian päätöksen tutkimuksen huippuyksikön statuksesta. Tieteellinen, tutkiva toiminta keskittyy edelleen pääosin yliopiston rakennuksiin. Koulutuskuntayhtymä Gradian Schildtin lukion musiikkilinjan yhteistyö myös alkoi tässä yhteydessä tiivistyä.

Rakentaminen pääsi monien vaiheiden jälkeen alkamaan kesällä 2019 ja uudisrakennus eli laajennusosat valmistuivat otettaviksi käyttöön tammikuussa 2021.

SOIVA TALO SYNTYY

Vaikka uudistettu Pitkädun kiinteistö toimii erityisesti taiteellisen toiminnan, ammatillisen koulutuksen ja taiteen perusopetuksen yhteisenä toimintatilana, sitä voi pitää Suomalaisen musiikkikampuksen ytimenä ja tärkeimpänä toiminnallisena keskittymänä. Pitkädun kampuksella toimii nimittäin myös Jyväskylän Opettajakoulutuslaitoksen musiikkipedagogiikan koulutus. Useat yhteiset projektit ja tuotannot yhdistävät toimintaan käytännössä myös Gradian musiikki-ilmaisun erityistehtävän saaneen lukion opiskelijoita musiikkikampuksen toimintaan.

Pitkädun kampus muodostuu nykyään yhtenäisestä rakennuksesta, jonka päädyissä toimivat tanssin opetus sekä sähköisen musiikin opetus ja esiintymiset. Rakennuksen keskiosassa sijaitsevat hallintotilat, kirjasto, ravintola, akustiselle musiikille soveltuva konserttisali ja opetustiloja.

Uudisrakentamisen ja laajennuksen aikaansaaminen on ollut hyvin tärkeä investointi Education Facilities Oy:ltä ja oppilaitoskumppaneilta, joiden keskinäiset vuokravastuut ja käyttövolyymit on sovittu hyvässä yhteisymmärryksessä. Myös yhteisen kirjastotoiminnan järjestäminen on sovittu uudestaan. Puitteet ovat hienot ja tarjoavat mahdollisuudet entistä syvempään yhteistyöhön koko musiikkikampuksen laajuudessa. Merkillepantavaa on, että pandemiasta huolimatta musiikkikampuksen toiminta on tiivistynyt aiempaa vahvemmillä yhteyksillä yliopiston Opettajakoulutuslaitoksen musiikkipedagogian kanssa sekä Schildtin musiikki-ilmaisun erityistehtävästä vastaavan lukion kanssa. Samoin viime vuoden aikana yhteistyö sidosryhmien kanssa on alkanut vahvistua.

Musiikkikampus ja sen osana soiva talo tuottaa vuositasolla lähes 300 erilaista taide-, tiede- ja kulttuuritapahtumaa. Se on merkittävä kulttuuri- ja taidepalveluiden tuottaja Keski-Suomessa ja etenkin Jyvässeudulla. Pitkä-

kadun kampuksen ytimessä on kaksi konserttisalia, Siltasali ja Hannikais-sali. Siltasali on varustettu modernilla ääni-, valo- ja kuvauslaitteistoilla ja se toimii sähköisen musiikin, pop-, jazz-, rock-, soul- ja muun laadukasta äänentoistoa ja valotekniikkaa edellyttävien musiikki- ja tanssiesitysten foorumina (kuva 2).

Kuva 2. Soivan talon ytimessä, Siltasalissa pidettiin stipendikonsertti opiskelijoiden hyväksi 16.6.2021. Kuva: Hannu Ikonen

Hannikaissali on puolestaan erinomainen foorumi akustiselle musiikille, kuo-roille, soitinyhtyeille, orkestereille ja kamarimusisoinnille (kuva 3). Näin Suo-malaisesta musiikkikampuksesta on tullut erilaisten musiikin genreilmiöiden soiva foorumi, soiva talo.

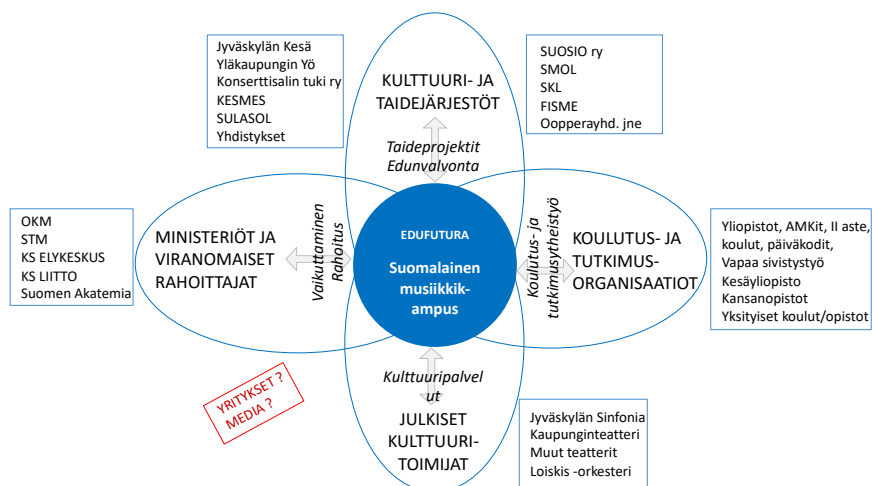

Kuva 3. Hannikaissali 14.1.2022. Kuva: Hannu Ikonen.

SOIVAN TALON TULEVAISUUDESTA

Musiikkikampuksen aloittamisesta on kulunut 20 vuotta. Marraskuussa 2021 pidettiin musiikkikampuksen 20-vuotisjuhlat ja siihen liittyen useita erilaisia, avoimia tilaisuuksia sekä sidosryhmätapaaminen. Toinen, laajempi sidosryhmäkeskustelu käytiin 7.1.2022 Teams-ympäristössä. Osallistujia oli siinä 13 eri organisaatiosta noin 100 henkilöä. Keskustelut olivat inspiroivia musiikkikampuksen tulevien vuosien kehittämisen kannalta.

Musiikkikampuksen toimintaa tulee voimakkaasti kehittää monipuolisena verkostoyhteistyönä sidosryhmien kanssa (kuvio 4).

Kuvio 4. Suomalaisen musiikkikampuksen sidosryhmät ja verkostoyhteistyön ulottuvuudet

Musiikkikampuksen tulee tulevina vuosina vahvistaa verkostoyhteistyötä ja vuoropuhelua kulttuuri- ja taidejärjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, julkisten kulttuuritoimijoiden sekä ministeriöiden, viranomaisten ja rahoittajien kanssa. Yhteydet alan yritysten ja median kanssa tulee ottaa myös kehittämisen kohteiksi. Kestävät ja merkittävät yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulokset saadaan aikaan yhdessä muiden kanssa, ei vain yksin toimien.

Kokemukset sidosryhmäkeskustelun keskeisistä viesteistä ovat samansuuntaiset. Haasteet uuden soivan talon toiminnassa on kolmenlaiset. Yhtäältä

on aiempaa voimakkaampi tarve (1) kehittää musiikkikampuksen yhteisöllisyyden kokemuksia sekä henkilöstöjen että opiskelijakuntien välillä. Toisaalta tulee (2) vahvistaa tutkimustoiminnan ja käytännön taidepedagogiikan yhteyksiä ja keskinäistä vuoropuhelua, mikä on ollut musiikkikampuksen alkuperäisimpiä ”*tutkivan kampuksen*” toiminnallisia tavoitteita. Kolmanneksi (3) tiivis verkostoyhteistyö sidosryhmien kanssa varmistaa toiminnan vaikuttavuuden ympäröivässä yhteiskunnassa.

Työtä tehdään siis uusissa puitteissa, osin entisiin tarpein, osin uusiin toimintoihin. Tästä on hyvä jatkaa seuraavat 20 vuotta. Annetaan musiikkikampuksen tutkia, soida ja tanssia.

LÄHTEET

EduFutura Jyväskylän johtoryhmä. 2021. Ppt-esitys 25.3.2021. Asiakirja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tietojärjestelmässä.

EduFutura Jyväskylän yhteistyösopimus. 2016. Sopimuksen päivämäärä 17.3.2016. Asiakirja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tietojärjestelmässä.

Esitys suomalaisen musiikkikampuksen yhteistyön tiivistämisestä. 2009. Suomalaisen musiikkikampuksen johtoryhmä 28.5.2009. Käsikirjoitus Hannu Ikonen hallussa.

Ikonen, H. 2017. Suomalaisen musiikkikampuksen strategiat ja PLAY-hanke. Teoksessa Pelillisuus ja uudet teknologiat musiikin oppimisessa. Toim. P. Jusila. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 235, 8–12. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-460-2>.

Liimatainen, L., Heikkilä, E.-M. & Ikonen, H. 2020. Suomalaisen musiikkikampuksen itsearviointi. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun raportteja 33. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-830-566-1>.

Muistio 4. 2016. Oppilaitosyhteistyön johtoryhmä 3.10.2016. Hannu Ikonen hallussa.

Musiikkikampuksen johtotiimi. 2021. Johtotiimin kokouksen muistio ja kokousaineisto 29.1.2021. Hannu Ikonen hallussa ja koulutus kuntayhtymä Gradian Teams-tietojärjestelmässä.

Musiikkikampuksen päällikkötiimi. 2020. Kokousmuistio ja -aineisto 26.8.2020. Hannu Ikosen hallussa ja koulutuskuntayhtymä Gradian Teams-tietojärjestelmässä.

Sopimus musiikkikampuksen yhteistyöstä. 2013. Sopimuksen päivämäärä 4.6.2013. Asiakirja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tietojärjestelmässä.

Sopimus musiikkikampuksen yhteistyöstä. 2017. Sopimuksen päivämäärä 1.1.2017. Asiakirja Jyväskylän ammattikorkeakoulun tietojärjestelmässä.

Kirjoittajat

KIRJOITTAJAT

Aksovaara Satu, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Eskola Seija, projektipäällikkö, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Haapamaa Hannu, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Hakala Anne, suunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Hakkarainen Mari, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Henell Antti, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Ikonen Hannu, johtaja, Suomalainen musiikkikampus, Hän jäi eläkkeelle Jyväskylän ammattikorkeakoulun kehittämisspäällikön tehtävästä 1.8.2021.

Kaikkonen Leena, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kervinen Minna, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kihlström-Lehtonen Heidi, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Korva Maarit, suunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Koskela Eveliina, hankekoordinaattori, JAMKO

Kuhanen Vesa, opinto-ohjaaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kumpulainen Riikka, projektipäällikkö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Kuula Anna-Stina, projektiasiantuntija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Lahdenperä Emilia, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Laitinen-Väänänen Sirpa, johtava tutkija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Liimatainen Leena, kehitysjohtaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Maunonen-Eskelinen Irmeli, yliopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Moilanen Tarja, verkkopedagogiikan suunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Parviainen Tiina, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Puhto Joonas, opintopsykologi, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Puttonen Marika, päätoiminen tuntiopettaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Rutanen Maaret, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Ruth-Viitanen Mira, projektipäällikkö, EduFutura-koordinaattori, Gradia Jyväskylä

Räsänen Katja, suunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Saarikoski Vesa, rehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Saharinen Karo, lehtori, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Sairanen Jarkko, opettaja, Gradia-lukiot, Schildtin lukio

Sinikorpi Annemari, viestintävastaava, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tiainen-Sallinen Ulla, järjestelmäsuunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tiihonen Anna-Kaisa, projektitiedottaja, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tuomi Sirpa, koulutuksen kehittämispäällikkö, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Tyrväinen Paula, asiantuntija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

Viitasaari Ilona, koulutussuunnittelija, Jyväskylän ammattikorkeakoulu

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULUN
JULKAISUJA

MYynti JA JAKELU

Jyväskylän ammattikorkeakoulun kirjasto
PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35, 40200 Jyväskylä
Puh. 040 552 6541
Sähköposti: julkaisut@jamk.fi
www.jamk.fi/julkaisut

VERKKOKAUPPA

www.tahtijulkaisut.net

Jyväskylän ammattikorkeakoulu

PL 207, 40101 Jyväskylä
Rajakatu 35,
40200 Jyväskylä
Puh. +358 20 743 8100
Fax. +358 14 449 9694

jamk.fi

JAMKin julkaisut tutkittua tietoa sinulle.

Jamkin koulutuksen kehittämisen katsauksiin on koottu vuodesta 2014 saakka esimerkkejä korkeakoulun pedagogisesta kehittämisestä. Tämä sarjan kahdeksas katsaus koottiin teemalla LuoVuutta epäjatkuvuuksien äärellä, kuvaten uuteen normaaliin totuttelevaa koulutuksen kehittämistyötä. Katsauksen artikkeleista löydät kuvauksia muun muassa käytännönläheisestä tutkimuksesta ja oppijakeskeisestä kehittämisestä koulutussuunnittelussa, panostamisesta opiskelijoiden hyvinvointiin, digitalisaation etene- misestä sekä eri kouluasteiden yhteistyöstä koulutuksessa.

Tämä katsaus on vain pieni vilkaisu kehittämistyöhömme, mutta antanee näytteitä osaamisestamme sekä hyvän näkymän meillä olevaan korkeakoulutuksen muutokseen. Julkaisu on suunnattu ammattikorkeakoulujen opettajille ja koulutuksen kehittämisen parissa työskenteleville. Oivaltavia hetkiä Jamkin pedagogisen kehittämistyön parissa.

ISBN 978-951-830-657-6

jamk